

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ฉบับสมบูรณ์

**โครงการศึกษาทบทวนกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ
เพื่อพัฒนาทิศทางการประยุกต์พุทธธรรม ในการสนับสนุนงานวิจัย
เพื่อท้องถิ่น ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ**

โดย

**นายนิติศักดิ์ โตนิตี และคณะ
สถาบันปัญญาปิติ อ.สอด จ.เชียงใหม่**

กรกฎาคม 2558

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษาทบทวนกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ
เพื่อพัฒนาทิศทางการประยุกต์พุทธธรรม ในการสนับสนุนงานวิจัย
เพื่อท้องถิ่น ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

โดย

นายนิติศักดิ์ โตนิติ

นางเกศสุดา โตนิติ

นายคฑาวุธ แวงชัยภูมิ

นางสาวเกษณี ชี้อรัมย์

นางสาวสุกัญญา เศษขุนทด

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

การทบทวนการสนับสนุนงานวิจัยเชิงพุทธ ทั้งเชิงเนื้อหาและกระบวนการสนับสนุน รวมไปถึงผลของการสนับสนุนงาน เพื่อนำไปสู่ “การพัฒนาทิศทางการทำงานวิจัยเชิงพุทธ” จากกรณีศึกษาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัย (สถาบันปัญญาปิติ) เห็นว่าเป็นโอกาสในการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน เจือปน และข้อจำกัดของระบบการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อยกระดับกระบวนการสร้างความรู้ ความร่วมมือ และข้อตกลงในการจัดสรรประโยชน์ร่วมกัน ให้กระบวนการดังกล่าวสามารถเอื้อเพื่อต่อตนเอง ปฏิบัติอย่างละเอียดใส่ใจ สร้างความรู้สึกตัวน้อมใจเรียนรู้ความจริงของชีวิต เกิดความเข้าใจและความรู้สึกเห็นใจ อันนำไปสู่การดูแลกันและกัน อย่างใส่ใจ (อุทิศตน) ในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการขับเคลื่อนงานเพื่อสังคม

การทบทวนการสนับสนุนงานวิจัยเชิงพุทธ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทบทวน แนวคิด กระบวนการและวิธีการหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ ผลการดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เกิดขึ้นต่อ และการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัว และบทบาทที่เหมาะสม ในการหนุนเสริมกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ ให้ท้องถิ่นเกิดความเท่าทันต่อสถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์ และกระแสอาเซียนที่กำลังเข้ามา และมีผลกระทบด้านลบกับวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ผืนดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้ของชุมชน (กิน/อยู่/ดู/ฟัง เป็น) จากกรณีศึกษาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยได้จัดทำรายงานของการศึกษาทบทวนงาน จากการลงพื้นที่แลกเปลี่ยนพูดคุยรายโครงการวิจัย ซึ่งเป็นผลมาจากการหนุนเสริมการดำเนินงานโดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำข้อมูลเข้าสู่เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทบทวน และรับฟังความเห็นจากโครงการวิจัย ที่จะให้แก่มุมสำคัญต่อการหนุนเสริมและยกระดับการขับเคลื่อน ด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธธรรมต่อไป

สถาบันปัญญาปิติ

กรกฎาคม 2558

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบ เพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และการค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความสามารถเพิ่มขึ้นในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการดังกล่าวนี้ ในการแก้ปัญหาอื่นๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุ เป็นผล

ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้โดยตรง และงานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการ เพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” ข้อมูล มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง

ดังนั้นกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่ง ที่ไม่ยึดติดกับแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ปัญหาด้วยการทดลองทำจริง มีการบันทึกและการวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้ จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น และเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วระยะเวลาหนึ่ง พบว่าชาวบ้านหรือทีมวิจัยโดยส่วนใหญ่ สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงานเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมา ในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัย มากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักวิจัย มีความสามารถในการเขียนรายงานเพื่อนำเสนอกระบวนการวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย

ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหา หรือกิจกรรมของโครงการ จึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวนำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัย สู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการ หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
- ความเป็นมา	1
- หลักการเหตุผล	2
- วัตถุประสงค์	3
- พื้นที่ดำเนินงาน	5
- ระยะเวลาการดำเนินงาน	5
- ขั้นตอนการดำเนินงาน	5
บทที่ 2 กระบวนการและข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา	8
- กระบวนการที่ใช้ในการศึกษา	8
- ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา	8
บทที่ 3 ผลการศึกษากระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแนวพุทธ	22
- การทบทวนเอกสาร	22
- การเลือกประเด็นสำคัญ	23
- การเลือกโครงการวิจัย	24
- ผลการสัมภาษณ์โครงการวิจัย	25
บทที่ 4 การวิเคราะห์ผลการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแนวพุทธ	42
- วิเคราะห์ผลของโครงการวิจัย	42
- วิเคราะห์ผลการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแนวพุทธของ node	47
บทที่ 5 การสังเคราะห์กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแนวพุทธ	51
ภาคผนวก	

บทที่ 1 บทนำ

โครงการศึกษาทบทวนกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ เพื่อพัฒนาทิศทางการประยุกต์พุทธธรรม ในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

หัวหน้าโครงการวิจัย นายนิติศักดิ์ โดนิติ

ที่อยู่ สถาบันปัญญานิติ 41 หมู่ 10 ต.นาคอเรือ อ.เภอซอด จ.หวัดเชียงใหม 50240

โทรศัพท์ 01-625-7811; E-mail:panyapeti@gmail.com

ที่ปรึกษา

ดร.ประมวล เพ็งจันทร์ และ อ.สมเจตนา มณีโมไนย

ความเป็นมา

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ดำเนินการหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2550 ถึงปัจจุบัน (พฤษภาคม 2557) ซึ่งได้นำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นกระบวนการงานวิจัยแบบพุทธมาสำหรับหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีโครงการวิจัยจำนวน 31 โครงการกระจายอยู่ใน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอภูเขียว อำเภอกอนสาร อำเภอแก้งคร้อ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ และอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

จากข้อความอันเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น “สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น” ร่วมกับแรงบันดาลใจของทั้งผู้วิจัยและผู้ประสานงาน ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาเอกสาร 2 เล่ม ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) คือ 1) การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย ซึ่งเป็นปาฐกถาในการประชุมประจำปีของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เมื่อ พ.ศ. 2538 และ 2) พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ ซึ่งท่านกล่าวว่าการศึกษาแบบพุทธเป็นงานวิจัย ที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เพื่อพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพระองค์เอง จากบุคคลธรรมดาหรือปุถุชนให้รู้จักทุกข์ แล้วจึงออกจากวัฏวนของทุกข์ ได้ด้วยปัญญา

ปัญญา ที่เป็นมากกว่า ข้อมูล ความรู้ เป็นความรู้สึกรู้ตัว “ตัวรู้” ซึ่งเต็มเปี่ยมอยู่แล้วในใจของมนุษย์ สามารถพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ให้เป็นบุคคลที่มีความเจริญงอกงามครบทั้ง 4 ประการ ได้แก่ กาย พุทธิกรรม จิตใจ และสติปัญญา ผลจากการมีครบทั้ง 4 ประการนี้ ทำให้บุคคลนั้น เป็นผู้สามารถมีคุณภาพจิตใจอันเป็นฐานสำคัญของคุณภาพชีวิต และสามารถดำรงวิถีชีวิตอยู่ เพื่อทำประโยชน์ให้ครบ 3 ประการ ได้แก่ ประโยชน์เฉพาะตน ประโยชน์ต่อผู้อื่น และประโยชน์ร่วมกัน คือ การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะหรือชุมชนที่ดี จึงเป็นที่มาของการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นกระบวนการวิจัยแบบพุทธ สำหรับการหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ

หลักการและเหตุผล

การดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในปีแรกคือ พ.ศ.2550 ได้พิจารณาเลือกบุคคลและพื้นที่ชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดป่าสุคะโต และสังฆะสถานหินผาฟ้า น้ำ อำเภอกงครอ ด้วยเห็นว่าอาจจะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้การดำเนินการวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ การดำเนินงานในระยะแรก จากปี พ.ศ. 2550-2552 กลุ่มเป้าหมายเป็นเกษตรกรผู้นำชุมชน และข้าราชการ แต่นับจากปี พ.ศ.2553 ถึงปัจจุบัน กลุ่มเป้าหมายขยายไปสู่บุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 และ 2 ของจังหวัดชัยภูมิ และในสังกัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ องค์การชาวบ้าน และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเป็นลำดับ โดยมีการดำเนินการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธตั้งแต่สิงหาคม 2550 ถึง พฤษภาคม 2557 มีจำนวนโครงการวิจัยทั้งหมด 31 โครงการ

ในสถานการณ์ของชุมชนท้องถิ่นและสังคมไทยที่มีพลวัต คือ ความเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม กระแสโลกาภิวัตน์ จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฯ ต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเพื่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2 ปัจจัย คือ

1) กระแสโลกาภิวัตน์และกระแสอาเซียน ที่คาดว่าจะมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อด้านลบกับทั้งเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ได้แก่ ผืนดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้

2) ศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ กล่าวโดยรวมได้แก่ ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน และคุณภาพของจิตใจ และสติปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงกับการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ การเรียนรู้ และเท่าทัน ทั้งกระแสภายนอกที่มากกระทบคนและชุมชน และการรวมกลุ่มกันสร้างกิจกรรมทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำรงประเพณีวัฒนธรรม และรักษาผืนดิน แหล่งน้ำ และผืนป่าในชุมชนของตน

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ จึงเห็นว่าควรให้มีการทบทวนถอดบทเรียนการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งเฉพาะผู้ดำเนินงานวิจัยโครงการต่างๆ และผู้ดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตลอดจนผู้สนใจนำกระบวนการดังกล่าวไปปรับใช้ในการทำงานเพื่อสังคม

การทบทวนการสนับสนุนงานวิจัยเชิงพุทธ ทั้งเชิงเนื้อหาและกระบวนการสนับสนุน รวมไปถึงผลของการสนับสนุนงาน เพื่อนำไปสู่ “การพัฒนาทิศทางการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ด้วยการประยุกต์พุทธธรรม” จากกรณีศึกษาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัย (สถาบันปัญญาปิติ) เห็นว่าเป็นโอกาสในการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน เจือปน และข้อจำกัดของระบบการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อยกระดับกระบวนการสร้างความรู้ ความร่วมมือ และข้อตกลงในการจัดสรรประโยชน์ร่วมกัน ให้กระบวนการดังกล่าวสามารถเอื้อเพื่อต่อตนเอง ปฏิบัติอย่างละเอียดใส่ใจ สร้างความรู้สึกรักตัวน้อมใจเรียนรู้ความจริงของชีวิต

การประยุกต์กรอบแนวคิดมาใช้เป็น แนวทางในการศึกษาทบทวนบทเรียนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ กรณีศึกษาการดำเนินงานสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ (ตั้งแต่ปีพ.ศ.2550-ปัจจุบัน) สามารถดำเนินการดังนี้คือ

1. การศึกษาทบทวนและวิเคราะห์ด้านความรู้/ความเข้าใจ (Knowledge) เกี่ยวกับกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ ในหัวข้อ ดังต่อไปนี้ คือ

- 1.1 นิยามความหมายของกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ คืออะไร และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยหลักขั้นที่ 5 / อายุคณะ 6
- 1.2 กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธมีกี่รูปแบบ แต่ละรูปแบบ เป็นอย่างไร และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยหลักไตรลักษณ์
- 1.3 กระบวนการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธแต่ละรูป เป็นไปอย่างไร และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยปัจจัยอุปสรรค
- 1.4 กระบวนการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ ควรเป็นไปอย่างไร และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยหลักมรรค 8

2. การศึกษาทบทวนทัศนคติวิธีคิด (Attitude) เกี่ยวกับการขับเคลื่อนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ ในหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 การเปิดใจ ใฝ่รู้ และรับฟัง และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยหลักสัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) ศรัทธาต่อภักตมิตร รับฟังเสียงจากผู้อื่น/สิ่งอื่น (ปรโตโฆสะ) + การคิดใคร่ครวญอย่างแยบคาย (โยนิโสมนสิการ)
- 2.2 การคิดถึงประโยชน์ของผู้อื่น มากกว่าตนเอง และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยหลักสัมมาสังกัปปะ (ความคิดชอบ) ไม่โลภ มีเมตตา มีความกรุณา (สังคหวัตถุ 4 / ทาน วาจาสุภาพ น้ำเพ็ญประโยชน์ ร่วมทุกข์+ร่วมสุข)
- 2.3 การเชื่อมั่นในความเพียรแห่งตน ไม่หวังลาภลอยคอยโชค และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยหลักสัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ) ระวังและกำจัด อกุศลกรรม + สร้างและส่งเสริม รักษา กุศลกรรม
- 2.4 การไม่พึงพาความสุขจากวัตถุเพียงอย่างเดียว และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยหลักสัมมาอาชีวะ (การประกอบอาชีพชอบ) ไม่โกง ไม่ประจบ ไม่ใช้เล่ห์เหลี่ยม ไม่บีบบังคับ ไม่ต่อลาภด้วยลาภ
- 2.5 การคิดแบบ เป็นเหตุเป็นผล มีประโยชน์เกื้อกูล และแจกแจงผลการศึกษาทบทวนโดยอาศัยหลักสัมมาภีระ (การปฏิบัติชอบ) กาย 3 (ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม) วชิสุจริต 4 (ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่พูดคำหยาบ)

3. การศึกษาทบทวนผลที่เกิดขึ้น การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Performance) ด้วยกระบวนการแบบพุทธ เกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อให้เกิดเป็นผลการดังกล่าว ในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 3.1 ผลที่เกิดขึ้นในระดับการดูแลทุกข์+สุข (การรับฟัง ร่วมทุกข์ร่วมสุข) ของเครือข่ายงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น และแจกแจงผลการศึกษาทบทวน โดยพิจารณาจากการขับเคลื่อนงาน เพื่อสร้างปัจจัยเอื้อจากกลไกทางสังคม กลไกทางวัฒนธรรม และกลไกทางการเมืองการปกครอง
- 3.2 ผลที่เกิดขึ้นในระดับของจิตอาสา (การร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์) ของเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และแจกแจงผลการศึกษาทบทวน โดยพิจารณาจากการขับเคลื่อนงาน เพื่อสร้างปัจจัยเอื้อต่อ “ปฏิบัติการอย่างใส่ใจ” ที่ส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์ระดับลึก (Deep experience)
- 3.3 ผลที่เกิดขึ้นในระดับการจัดการเรียนรู้ ของเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และแจกแจงผลการศึกษาทบทวน โดยพิจารณาจากการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างปัจจัยเอื้อต่อ “การใส่ใจรู้” ที่ส่งเสริมให้เกิดการตั้งคำถามสำคัญอย่างลึกซึ้ง (Deep question)
- 3.4 ผลที่เกิดขึ้นในระดับการประกอบการเพื่อสังคม (พัฒนาระบบสวัสดิการด้วยศักยภาพของท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนากลไก ทางสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ให้เกิดการดูแลทุกข์+สุข สนับสนุนการบำเพ็ญประโยชน์ และสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และแจกแจงผลการศึกษาทบทวน โดยพิจารณาจากการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างปัจจัยเอื้อต่อ “การอุทิศตน” ที่ส่งเสริมให้เกิดพลังในการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างถึงที่สุด (Deep commitment)

พื้นที่ดำเนินการ

- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ
- นักวิจัยและพื้นที่วิจัย ในการสนับสนุนของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

ระยะเวลาดำเนินการ

6 เดือน (15 กันยายน 2556 – 14 มีนาคม 2557) ขอยยายเวลาถึง 15 มิถุนายน 2557

ขั้นตอนการดำเนินการ

- 1) ประชุมออกแบบการดำเนินงานกับศูนย์ประสานงานฯ
- 2) ศึกษาทบทวนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพุทธ จากเอกสารการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานฯ และเอกสารการดำเนินงานของโครงการวิจัยฯ
- 3) ถอดบทเรียนโดยเลือกโครงการจาก (1) กลุ่มโครงการด้านการศึกษา รวมถึงโครงการภายใต้ MOU กับ ม.ราชภัฏชัยภูมิ (2) กลุ่มโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (3) กลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาการผลิตและคุณภาพชีวิต ซึ่งคัดเลือกโครงการ 10 โครงการ ให้มีความครอบคลุมการหนุนเสริมของ node ชัยภูมิ ตั้งแต่ปี 2550-ปัจจุบัน
- 4) เวทีนำเสนอผลการถอดบทเรียนจากการลงพื้นที่โครงการวิจัย ตลอดจนรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกรอบเนื้อหาและทิศทางการวิเคราะห์ผลการศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของกระบวนการ

หนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพหุทธ ในสถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์(กระแสบริโภคนิยม) และกระแสอาเซียนเข้าถึง ซึ่งมีผลกระทบด้านลบโดยตรงกับวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และผืนดินแหล่งน้ำ ป่าไม้ของชุมชน

- 5) ศึกษาแนวทางฯ โดยวิเคราะห์ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 6) เวทีนำเสนอผลการศึกษาและแนวทาง
- 7) การทำรายงานผลการทบทวนฉบับสมบูรณ์

แนวคำถามสำหรับถอดบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- (1) แนวคิดกระบวนการและวิธีการหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพหุทธ ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร แตกต่างจากกระบวนการและวิธีหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร
- (2) กระบวนการและวิธีการหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพหุทธ ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้แก่พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และนักวิจัยในชุมชน ให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งทางกาย พุทธิกรรม จิตใจ และสติปัญญา ได้อย่างไร
- (3) กระบวนการและวิธีการหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบพหุทธ ควรมีแนวทาง มีการปรับตัว และมีบทบาทอย่างไร ในสถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์ (กระแสบริโภคนิยม) และกระแสอาเซียนเข้าถึง ซึ่งมีผลกระทบด้านลบโดยตรงกับวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และผืนดินแหล่งน้ำ ป่าไม้ของชุมชน

แผนการดำเนินการ

กิจกรรม	ช่วงดำเนินการ						ผู้ดำเนินการ
	เดือนที่1	เดือนที่2	เดือนที่3	เดือนที่4	เดือนที่5	เดือนที่6	
1) ประชุมคณะผู้วิจัยกับศูนย์ประสานงานฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	*						นักวิจัยกับศูนย์ฯ
2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย	*	*					นักวิจัยกับศูนย์ฯ
➢ ถอดบทเรียน		*	*				นักวิจัย
➢ พิจารณาและทบทวนข้อมูล		*	*				นักวิจัยกับศูนย์ฯ
➢ วิเคราะห์ข้อมูล				(26-31)			นักวิจัยกับศูนย์ฯ
➢ นำเสนอผลการวิจัย					*		นักวิจัย
➢ ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์						*	นักวิจัยกับศูนย์ฯ

ทีมนักวิจัย

1. นายนิตศักดิ์ โดนิติ
2. นางเกศสุดา โดนิติ
3. นายคหาฐ แวงชัยภูมิ
4. นางสาวเกษณี ชีอรัญย์
5. นางสาวสุกัญญา เศษขุนทด

ที่ปรึกษา

1. ดร.ประมวล เพ็งจันทร์
2. อ.สมเจตนา มณีโมไนย

บทที่ 2

กระบวนการและข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา

กระบวนการที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาทบทวนกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ เพื่อพัฒนาศักยภาพการประยุกต์พุทธธรรมในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ มีกระบวนการในการศึกษา ดังนี้

1. ทบทวนเอกสารโครงการวิจัย รายงานผลการวิจัย โดยปรึกษาแนวทางในการศึกษาทบทวน กับ ที่ปรึกษา อ.ประมวล เพ็งจันทร์ /อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย และพระอาจารย์ครรชิต วัตถญาณเวศกวัน จ.นครปฐม
2. กรองและเลือกประเด็นสำคัญ นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยกับ node และโครงการวิจัย
3. กำหนดพื้นที่โครงการวิจัยในการแลกเปลี่ยนพูดคุย สืบสาวเหตุปัจจัย ของการเรียนรู้ธรรมผ่านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และติดตามความต่อเนื่องจากการดำเนินงานของโครงการ อันเป็นผลมาจากกระบวนการหนุนเสริมของ node ชัยภูมิ
4. วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัย
5. วิเคราะห์ข้อมูลการหนุนเสริมงานของ node และนำเสนอ
6. สรุปและจัดทำเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อมูลของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำหรับประกอบการศึกษาทบทวน

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ได้หนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจำนวน 31 โครงการ แต่การดำเนินงานศึกษาทบทวนกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ เพื่อพัฒนาศักยภาพการประยุกต์พุทธธรรม ในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ได้พิจารณาเลือกโครงการจำนวน 16 ซึ่งแต่ละโครงการมีโจทย์ และผลของการดำเนินงาน ตลอดจนมีปัจจัยเงื่อนไขเบื้องต้น เรียงลำดับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550-2556 ดังนี้

ปีงบประมาณ 2550 เลือกกรณีศึกษาจำนวน 2 โครงการ จาก 8 โครงการ

1. โครงการ “รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมและเหมาะสม ของชุมชนบ้านหนองไผ่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG50E0043)

คำถามวิจัย

“รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมและเหมาะสมของชุมชนบ้านหนองไผ่ ควรเป็นอย่างไร”

ผลการศึกษา ชุมชนบ้านหนองไผ่ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลแก้งคร้อ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีปริมาณขยะมาก การจัดการขยะโดยเทศบาลตำบลแก้งคร้อ เคยทำกิจกรรมไข่แลกขยะแต่ไม่ประสบผลสำเร็จและ

ปริมาณขยะในสถานทิ้งขยะมากขึ้นทุกปี และส่วนหนึ่งเป็นขยะเปียกคือเศษอาหารและผักจากครัวเรือน และตลาด นักวิจัยกลุ่มนี้เน้นหารูปแบบการจัดการขยะเฉพาะที่เป็นขยะเปียกคือเศษอาหารและเศษผัก เปลือกผลไม้ ด้วยการทดลองทำหมักชีวภาพแล้วทดลองนำไปใช้บำบัดขยะเปียกในสถานทิ้งขยะของเทศบาลและใช้ในการเกษตร (ทำนา ปลูกผัก) ปัจจุบัน นายสุพรรณ ชนะหาญ หัวหน้าโครงการได้ พัฒนารูปแบบการจัดการขยะจากเดิมทำให้น้ำหมักชีวภาพพัฒนาเป็นการทำปุ๋ยอัดเม็ด และเกิดเป็น กลุ่มทำนาอินทรีย์ และเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรผู้สนใจโดยไม่มีค่าตอบแทน

2. โครงการ “กระบวนการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ตามแนวทางแพทย์ทางเลือกแบบพึ่งตนเอง บ้านนาหนองทุ่ม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยภูมิ (RDG50E0045)

คำถามวิจัย

- 1) สภาพการณ์สุขภาพ ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสุขภาพ และการแพทย์ทางเลือก ในตำบลนาหนองทุ่มเป็นอย่างไร
- 2) เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของชุมชนนาหนองทุ่มเป็นอย่างไร
- 3) แพทย์ปัจจุบันมีข้อจำกัดอย่างไรในการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง
- 4) กระบวนการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ของชุมชนนาหนองทุ่ม ตามแนวทางของแพทย์ทางเลือกเป็นอย่างไร

ผลการศึกษาพบว่า

1) สถานการณ์สุขภาพ ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสุขภาพ และการแพทย์ทางเลือกในตำบลนาหนองทุ่ม มีความรู้ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในการดูแลสุขภาพด้วยหมอน้ำมัน หน่อไม้ฝรั่ง เปา การย่าง ส่วนผู้ป่วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคอื่นๆ มักไปรักษากับการแพทย์แผนปัจจุบัน ส่วนการดูแลสุขภาพด้วยการการแพทย์ด้วยการกินอาหารมังสะวิรัติ มีเฉพาะชุมชนหินผาฟ้าน้ำ

2) ปัจจัยเสี่ยงการเจ็บป่วยของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ส่วนมากมีสาเหตุมาจากค่านิยมในการกินอาหารรสจัด รสหวาน อาหารทอด และปรุงด้วยกะทิ และไม่นิยมการออกกำลังกาย มีความวิตกกังวล หงุดหงิด โกรธง่าย

3) การแพทย์ปัจจุบันมีข้อจำกัดในการดูแลสุขภาพกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง เพราะเหตุที่ต้องกินยาอย่างต่อเนื่องยาวนาน เป็นสาเหตุให้เกิดพิษสะสมในร่างกาย และยาแผนปัจจุบันทำหน้าที่กดอาการของโรคแต่ไม่ใช้การแก้ที่สาเหตุ จึงไม่ใช้การรักษาผู้ป่วยแบบองค์รวม

4) กระบวนการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงของชุมชนนาหนองทุ่ม ตามแนวทางการแพทย์ทางเลือกแบบพึ่งตนเอง เป็นการนำเอาภูมิปัญญาพื้นบ้าน เรื่องสมุนไพรประยุกต์กับองค์ความรู้ของแพทย์ตะวันออก คือหลักการปรับความสมดุล ร้อน-เย็น มาใช้ในการรักษาผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง

ปัจจุบัน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาหนองทุ่ม ได้นำผลวิจัยมาใช้ จึงเป็น รพ.สต. ต้นแบบที่ให้บริการ 2 ทางเลือก ได้แก่แพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์ทางเลือก และผลการวิจัยทำให้นางปรวพรรณ ชำกรม หรือปัจจุบันชื่อ ปรางธาราไพโร นราพงศ์พุทธ พยาบาลวิชาชีพ ระดับชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ ก่อตั้งและดำเนินการศูนย์เรียนรู้การดูแลสุขภาพแบบผสมผสานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ปีงบประมาณ 2551 เลือกเป็นกรณีศึกษา 2 โครงการ จาก 3 โครงการ

1. โครงการ “นกกกับการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าต้นน้ำลำปะทาว” (RDG51E0025)

คำถามวิจัยหลัก

นกสัมพันธ์กับกระบวนการฟื้นฟูระบบนิเวศน์อย่างไรบ้าง

คำถามย่อย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างนกกับระบบนิเวศน์ของป่าต้นน้ำลำปะทาวเป็นอย่างไร
2. ปัจจุบันมีนกชนิดใดบ้างที่ช่วยนกปลูกป่า
3. มีพืชชนิดใดบ้างที่ต้องอาศัยนกในการขยายพันธุ์
4. ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ได้อย่างไร

มีเหตุและผล 3 ประการที่ทำให้ node อารธนา พระสุทธิตาสตร์ ปัญญาปทีโป เป็นหัวหน้าโครงการ คือ

- 1) เป็นพระหนุ่มที่ผ่านการศึกษาด้านโลกระดับอุดมศึกษา จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 2) เป็นพระหนุ่มที่มีกิจวัตรปฏิบัติที่เป็นสุปฏิปันโน
- 3) เนื่องจากพื้นที่ดำเนินการวิจัยและการดำเนินงานต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือชาวบ้านที่เคยมีบทบาทในการใช้ประโยชน์จากป่าและลำน้ำ จึงคาดหวังว่าให้ทำหน้าที่ในการอธิบายงานวิจัยกับชาวบ้านให้เข้าใจ

ผลการศึกษา

1) นกมีความสัมพันธ์กับกระบวนการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าต้นน้ำลำปะทาว เพราะนกกเป็นสัตว์ที่มีลักษณะเด่น คือมีพื้นที่หากินกว้างขวาง และกินพืช (ผลของพืช) ตั้งแต่ขนาดเล็กสุดคือลูกปอหู่ ถึงผลขนาดใหญ่คือลูกไทร ลูกหว้าและผลไม้ที่นกกินเป็นพืชที่ทำหน้าที่เบิกนำในการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ของป่า

2) มีนก จำนวน 53 ชนิดที่ทำหน้าที่ในการปลูกป่า เป็นนกที่พบประจำในพื้นที่ 37 ชนิด และหายากในพื้นที่ 16 ชนิด

3) มีพืชที่เป็นอาหารนกจำนวน 105 ชนิดพันธุ์

4) ในการปลูกป่าที่วัดมหาวัน (ภูกลาง) และวัดป่าสุคโต ได้นำพืชที่นกกินมาปลูก เพราะพบว่าในพื้นที่ภูกลาง บ้านท่าทางเกวียน ซึ่งเป็นป่าที่ขาดการดูแลอย่างต่อเนื่องแต่มีชนิดของนกที่พบบ่อยมากกว่าในป่าภูหลวงและป่าสุคโต เพราะที่ป่าภูกลางมีพืชที่นกกินมากกว่า

การขยายผล

พระสุทธิสาศตร ปญญาปิโป หัวหน้าโครงการมีความคิดและต่อมามีการประชุมปรึกษาหารือความประสงค์ที่ต้องการนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาใช้ในการทำงานกับชุมชน ได้แก่ การก่อตั้งสถานีวิจัย จึงเกิดสถานีวิจัยชุมชนต้นน้ำลำปะทาว ทางคลื่นสีขาวตั้งแต่กันยายน 2552 ถึงปัจจุบัน

2. โครงการ “ฟื้นฟูศรัทธาต่อการรักษาโรคหัด โรคกระเพาะด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG51E0026)

คำถามหลัก

กระบวนการฟื้นฟูความศรัทธาต่อการรักษาโดยสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ ควรทำอย่างไร

คำถามวิจัยย่อย

1. การรักษาคนด้วยสมุนไพรพื้นบ้านหายไปจากชุมชนได้อย่างไร
2. อะไรคือสาเหตุที่ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นโรคหัดและโรคกระเพาะ
3. ตำรับยาของหมอพื้นบ้านแต่ละคน และอาหารที่เป็นยา จะช่วยรักษาโรคหัดและโรคกระเพาะได้อย่างไร
4. ควรมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ชาวบ้านมีความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเอง

ผลและการขยายผล

นอกจากสามารถตอบโจทย์และวัตถุประสงค์การวิจัยครบทุกข้อแล้วโครงการวิจัยนี้ยังส่งผลต่อเนื่องตามมาดังนี้

1. เมื่อโครงการจบลงในพฤษภาคม 2552 แต่เกิดเป็นกลุ่มคือชมรมสมุนไพรพื้นบ้านตำบลท่ามะไฟหวาน เพื่อดำเนินการด้านสุขภาพทางเลือกด้วยการผลิตยาสมุนไพร และจัดค่ายสุขภาพ ปัจจุบันได้มีหน่วยงาน ได้แก่ รพ.สต.ท่ามะไฟหวาน โรงพยาบาลชุมชนแก่งคร้อ องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ ให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและวิทยากร
2. คุณสุนันทา โรจน์เรืองโร หัวหน้าโครงการได้พัฒนางานต่อ ยอดเกิดเป็นโครงการวิจัย “การพัฒนาการปลูกพืชสมุนไพรด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ของชาวบ้านหมู่ 1 หมู่ 11 ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” และผ่านการทำสัญญาในปีงบประมาณ 2556 [RDG56E0020]

ปีงบประมาณ 2552 1 โครงการ

1. โครงการ “แนวทางการลดรายจ่ายในครัวเรือน ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีส่วนร่วมชุมชนท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG52E0056)

คำถามหลัก

แนวทางการลดรายจ่ายในครัวเรือนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนท่ามะไฟหวานควรเป็นอย่างไร

คำถามย่อย

1. สถานการณ์รายจ่ายในชุมชนท่ามะไฟหวานเป็นอย่างไร
2. เหตุปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว สมาชิกมีอะไรบ้างอย่างไร
3. แบบอย่างบุคคลและครอบครัวในตำบลท่ามะไฟหวานและพื้นที่ใกล้เคียงที่มีวิถีชีวิตด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีหรือไม่อย่างไร
4. แนวทางการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือนของชุมชนท่ามะไฟหวานเป็นอย่างไร

ผลการศึกษา

- 1) รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนในชุมชนท่ามะไฟหวาน แยกเป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 รายได้และรายจ่ายในภาคการเกษตร
 - 1.2 รายได้และรายจ่ายนอกภาคการเกษตร
- 2) มีเหตุปัจจัยที่ส่งผลคือเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว มี 6 ประการได้แก่
 - 2.1 รายได้ในแต่ละครัวเรือนไม่พอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้นทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร
 - 2.2 สภาพขาดทุนในการลงทุนภาคการเกษตร
 - 2.3 ค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเป็นอันดับหนึ่ง เพราะวิถีชีวิตเปลี่ยนจากเดิม หนี้ค้อย หนี้กิน กลายเป็นซื้อยืมซื้อกิน
 - 2.4 ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรส่วนมากเป็นค่าลงทุนตั้งแต่ค่าจ้างไถ ซื้อพันธุ์พืช (มันสำปะหลัง ยางพาราและอ้อย) ค่าปุ๋ยเคมี สารเคมี และการจ้างแรงงาน
 - 2.5 เปลี่ยนค่านิยมจากเดิมที่เคยพึ่งตนเองทางด้านอาหาร เป็นพึ่งอาหารจากภายนอก
 - 2.6 หนี้สินสะสมพอกพูนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี
- 3) มีแนวทางการลดรายจ่ายในครัวเรือน 5 แนวทาง
 - 3.1 ลดภาระหนี้สินโดยการเพิ่มรายได้ด้วยอาชีพเสริมจากกลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม ที่มีอยู่แล้วคือ กลุ่มพันธุ์ ภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น (กลุ่มปุ๋ย) กลุ่มสมุนไพร และกลุ่มแปรรูปอาหาร
 - 3.2 ลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยการรวมกลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ เพื่อใช้ในการเพาะปลูกพืชทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี
 - 3.4 ดูแลสุขภาพตนเองด้วยสมุนไพรและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3.5 ศึกษาคุณภาพองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางการลดรายจ่ายในครัวเรือน เพื่อนำมาปรับใช้กับวิถีชีวิตของตน

4) พบบุคคลต้นแบบ 3 ประเภท ได้แก่

4.1 บุคคลปลอดหนี้ เพราะสามารถพึ่งตนเองได้ในปัจจัย 4 ใช้ชีวิตไม่ตามกระแสสังคม

4.2 บุคคลและครอบครัวต้นแบบด้านการเป็นต้นแบบให้กับลูก ได้แก่ นายไพโรจน์ วิจิตรจันทร์ หัวหน้าโครงการที่ไม่เคยบอขายมูทุกอย่าง

4.3 บุคคลและครอบครัวต้นแบบที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ครอบครัวของนางสายยนต์ สุดหอม บ้านท่ามะไฟหวาน ที่สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งด้านอาหารและเศรษฐกิจ คือมีรายได้ทุกสัปดาห์จากการนำผลผลิตคือพืชผักตามฤดูกาลไปขายที่ตลาดนัดในชุมชนท่ามะไฟหวาน ทุกวันจันทร์-พุธ และศุกร์ ประจำ

4.4 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักวิจัย เมื่อสิ้นสุดโครงการ ก่อนทำวิจัยนักวิจัยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตตามกระแสสังคม คือบริโภคนิยม แต่เมื่อผ่านการทำบัญชีรายจ่าย-รายรับของครัวเรือน จึงส่งผลทำให้นักวิจัยบางคนมีพฤติกรรมและความคิดความตั้งใจเปลี่ยนแปลงคือมีทั้งลด หรือละ และบางคนถึงกับเลิกกินกาแฟ เหล้า บุหรี่ และการช้อปปิ้ง รวมถึงสินค้าตามตลาดนัดที่เดิมซื้อเสื้อผ้าตามแฟชั่นมาแล้วแต่ก็ไม่ได้สวมใส่

ปีงบประมาณ 2553 เลือกกรณีศึกษา จำนวน 2 โครงการ

ในปีงบประมาณนี้ node วางเป้าหมายมุ่งไปที่บุคลากรและสถานศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษา เพราะเห็นโรงเรียนสัมมาสิกขาได้ทำและนำหลักสูตรท้องถิ่น “นาข้าวอินทรีย์ ช่วงชั้นที่ 3-4 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-6)” ไปใช้กับการเรียนการสอน ดังนั้นในมกราคม 2552 จึงขอคำปรึกษาจากพระสุทธิศาสตร์ ปัญญาปทีโป และพระสันติพงษ์ เขมปัญญา วัดป่าสุคะโต จึงให้คำแนะนำว่ามีครูผู้สอนและผู้บริหารของโรงเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดป่าสุคะโตด้วยการปฏิบัติ จึงเป็นที่มาของ 2 โครงการวิจัยนี้

1. โครงการ “ศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกุดโง้งคงสวรรค์ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” (RDG53E0006)

คำถามหลัก

กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 เพื่อให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ และเรียนรู้อย่างมีความสุขได้อย่างไร

คำถามย่อย

1. องค์ประกอบที่ทำให้กระบวนการเรียนการสอน กลุ่มสาระภาษาไทยช่วงชั้นที่ 1 ที่ส่งผลให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ และเรียนรู้อย่างมีความสุขคืออะไร

2. เทคนิคและวิธีการสอนของครูส่งผลให้นักเรียนรักการเรียนรู้ได้อย่างไร

3. ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไรที่ส่งผลให้นักเรียนรักการเรียนรู้มีความสุข

ข้อสังเกตของ node ต่อการดำเนินงาน

มีครู 2 ท่านไปร่วมงาน 10 ปี งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมื่อวันที่ 20-21 มีนาคม 2552 ประทับใจจึงต้องการทำวิจัยในโรงเรียน แต่ผู้บริหารไม่มีภาพของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น แม้ผ่านการอธิบายและฉายภาพงานวิจัยท้องถิ่นชุดการศึกษาให้ดูหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่เข้าใจ จึงส่งผลทำให้ครูที่เข้าใจงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดความท้อ กอปรกับบุคคลส่วนใหญ่ก็ไม่เข้าใจและยังรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มงาน" จึงส่งผลให้การดำเนินการหยุดเป็นช่วงๆ

ผลการศึกษาและการขยายผล

นายชาญวิทย์ ทองนาค ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดโง้งดงสวรรค์ ได้นำผลการศึกษาไปขยายผลในระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนนี้ จึงมีนโยบายนำเอาหลักการ 3 อ. เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียน 3 อ. ได้แก่

1. อ. อาหาร ได้แก่การทำน้ำข้าวกล้องงอกให้นักเรียนดื่ม ซึ่งอาจารย์แก้วไพร รัตนจันทร์ กล่าวว่าข้าวกล้องงอกมีสารกาบาที่มีคุณสมบัติฟื้นฟูเซลล์สมองและช่วยให้ความจำดีขึ้น
2. อ. อารมณ์ ได้แก่การใช้หลักการนีโอฮิวแมนนิส (จิตบวก) เพื่อสร้างสัมพันธภาพของครูกับนักเรียนในกระบวนการเรียนการสอน
3. อ. อ่านหนังสือ ได้แก่การสร้างส่วนร่วมของผู้ปกครองกับนักเรียนในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเด็กด้วยกิจกรรมให้ผู้ปกครองอ่านหนังสือให้เด็กฟัง หรือเด็กอ่านหนังสือให้ผู้ปกครองฟัง

2. โครงการ “กระบวนการพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา : โรงเรียนลุ่มลำชีนิรมิตวิทยา ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ” (RDG53E0031)

พระสุทธิสาสตร์ ปัญญาปทีโป รองเจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต ให้คำแนะนำไหนดว่า มีเพื่อนที่เป็นครูโรงเรียนนี้ชื่อ นายสุริยะ บ้องขันท์ มีความสนใจงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ต่อมา นายสุริยะ บ้องขันท์ ติดต่อมาว่านายสุชาติ กิตติคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความสนใจเพราะว่าเป็นโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ และได้รับนโยบายให้เป็นโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ชุมชนใกล้เคียงและประชาชนทั่วไป แต่ยังไม่มีการประเมิน จึงมีความประสงค์ที่จะนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว

คำถามหลัก

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรศูนย์การเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนลุ่มลำชีนิรมิตวิทยา ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

คำถามย่อย

- 1.ครู นักเรียน และชุมชนมีความเข้าใจต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร
- 2.ในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่อย่างไร

3.ครู นักเรียน และชุมชนจะร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร

4. หลักสูตรของศูนย์เรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร

4.1 กระบวนการเรียนรู้ควรเป็นอย่างไร

4.2 บทบาทของครู/นักเรียน/ผู้บริหาร/ชุมชน ที่มีต่อหลักสูตรและศูนย์การเรียนรู้ควรเป็นอย่างไร

4.3 เนื้อหาของหลักสูตรการเรียนรู้ควรเป็นอย่างไร

4.4 กระบวนการประเมินหลักสูตรควรเป็นอย่างไร

5. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ศูนย์เรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานการเรียนรู้เป็นอย่างไร

ข้อสังเกตของ node ต่อการดำเนินงาน

1.ความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น node เปิดโอกาสให้ผู้อำนวยความสะดวกและครูผู้สอนได้เข้าร่วมเวทีประชุม “การศึกษากับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งก่อนและหลังกิจกรรมนี้ก็ได้จัดกระบวนการเพื่อให้ผู้อำนวยความสะดวกและครูได้มีประสบการณ์ที่ชีวิตกับความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น แต่ก็พบว่าไม่มีรูปแบบในการปฏิบัติ

2. ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน แม้มีชื่อผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านเป็นนักวิจัยแต่ก็ไม่มีบทบาทและส่วนร่วม

ผลการดำเนินงาน

ค่อนข้างจะไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

ปีงบประมาณ 2554 เลือกกรณีศึกษา จำนวน 3 โครงการ จาก 6 โครงการ

พัฒนาของโครงการวิจัย

5 โครงการแรกมีความสืบเนื่องจาก เมื่อเดือนกรกฎาคม 2552 นายหนูไพร โสเก่าข้า ประธานเครือข่ายองค์กรชาวบ้านดินภู เพื่อการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ กับคณะไปนำเสนอโครงการวิจัย “พัฒนาระบบเกษตรกรรมและเพิ่มคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างยั่งยืนชุมชนรองภูกระแด่” ต่อ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ผอ.ฝ่าย 4 สกว. ซึ่ง ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย มีข้อเสนอแนะให้นายหนูไพร โสเก่าข้า และคณะประสานงานกับ nodeชัยภูมิ เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยและจัดกระบวนการหนุนโดยทางฝ่าย 4 เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ ต่อมาเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2552 ดร.สมคิด แก้วทิพย์ นายชิววัน ขวัญธรรม และนายอิษฐ์ ปักกันต์ธร ลงพื้นที่แล้วพัฒนาข้อเสนอโครงการ และดร.สมคิด แก้วทิพย์ มีข้อเสนอแนะให้แตกโครงการจากเดิมแยกเป็น 5 โครงการ เพื่อหาและสร้างต้นแบบตำบลละ 1 โครงการ และให้องค์กรเครือข่ายทำหน้าที่หนุนกระบวนการเรียนรู้ให้กับ 4 โครงการร่วมกับ node ต่อมาเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2552 nodeร่วมกับนายอิษฐ์ ปักกันต์ธร และดร.สุวรรณา บัวพันธ์ ครูบาโกมล สนั่นก้อง (อดีต ดร.) ลงพื้นที่

เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการอีก จากนั้น nodeจึงส่งข้อเสนอโครงการวิจัยทั้ง 5 ไปที่ฝ่ายวิจัยเพื่อทบทวน และต่อมาทั้ง 5 โครงการจึงเริ่มดำเนินการตั้งแต่ 1 เมษายน 2554- 31 มีนาคม 2555 ดังนี้

**1. โครงการ “แนวทางการจัดการน้ำลำห้วยหามแห ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา: บ้านนกเจ้า บ้านโสกเชือก บ้านสระ ตำบลโนนกกอก อำเภอเกษตรสมบูรณ์
จังหวัดชัยภูมิ (RDG54E0059)**

คำถามหลัก

การจัดการน้ำลำห้วยหามแห อย่างเหมาะสมโดยการมีส่วนร่วม ควรมีกระบวนการอย่างไร และจะพัฒนาได้อย่างไร

คำถามวิจัยย่อย

1. ลักษณะทางกายภาพ ภูมิโนเวศน์ และสถานการณ์ปัจจุบันของห้วยหามแห ในอดีตและปัจจุบันมีสภาพเป็นอย่างไร และมีปัจจัยใดเป็นเงื่อนไขทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. ผลกระทบที่เป็นปัจจัยและข้อจำกัดที่มีผลต่อการอนุรักษ์ลำห้วยหามแห คืออะไร

3. วัฒนธรรมประเพณีความเป็นอยู่และวิถีชีวิตคนในชุมชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์ห้วยหามแห เป็นอย่างไร และมีอะไรบ้าง

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาลำห้วยหามแห

5. องค์ความรู้และภูมิปัญญาการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในอดีตของชุมชนเป็นอย่างไร

6. ชุมชนใช้ประโยชน์จากห้วยหามแห อย่างไรตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

7. จะใช้พุทธธรรมในการจัดการน้ำลำห้วยหามแหอย่างเหมาะสมได้อย่างไร

ผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

1) มีการฟื้นฟูประเพณีสืบชะตาน้ำที่เคยมีในอดีตแต่ขาดช่วงไปให้กลับคืนมา

2) มีการใช้ความรู้สมัยใหม่คือสูตรคำนวณปริมาณน้ำในลำห้วยหามแหมาใช้เพื่อหาปริมาณน้ำที่มีอยู่ในลำห้วยและปริมาณน้ำที่เกษตรกรใช้เพื่อการเกษตรผ่านเครื่องสูบน้ำในพื้นที่จำนวนไร่

3) เกิด “กลุ่มอนุรักษ์ลำห้วยหามแห” ของชาวบ้าน 5 หมู่บ้าน ขยายจากเดิม 3 หมู่บ้านเป็น 5 หมู่บ้าน และมีข้อตกลงกติกาในการใช้ประโยชน์และฟื้นฟูลำห้วยหามแห

**2. โครงการ “กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของชุมชน บ้านเคื่อพัฒนา ตำบลบ้านเคื่อ
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ” (RDG54E0060)**

คำถามหลัก

กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของชุมชนบ้านเคื่อพัฒนา ควรเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง และจะพัฒนาต่อเนื่องได้อย่างไร

คำถามย่อย

1.บริบทและสถานการณ์ของชุมชนบ้านเคื่อตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และอะไรเป็นสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง

2. รายรับและรายจ่ายของชุมชนบ้านเตื่อ เป็นอย่างไรและมีที่มาจากที่ใดบ้าง
3. สาเหตุของหนี้สินของชุมชนบ้านเตื่อ มาจากอะไรบ้าง และหนี้สินของชุมชนมีกี่ประเภท และมีประเภทใดบ้าง
4. ต้นทุนทางสังคมด้านต่าง ๆ ของชุมชนบ้านเตื่อมีอะไรบ้าง และอะไรบ้างที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการปัญหาหนี้สินได้
5. ที่ผ่านมามีชุมชนจัดการกับหนี้สินอย่างไรและมีวิธีที่ใช้ในการจัดการ
6. มีครอบครัวที่ปลอดหนี้สินหรือไม่ ครอบครัวเหล่านั้นจัดการกับปัญหาเรื่องหนี้สินอย่างไร
7. จะใช้พุทธธรรมในการแก้ปัญหาหนี้สินของชุมชนบ้านเตื่อพัฒนาได้อย่างไร

ผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

1) กระบวนการเก็บข้อมูลหนี้สินโดยใช้บัญชีครัวเรือน (รายรับ-รายจ่าย) นักวิจัยชุมชนได้เป็นผู้เก็บร่วมกับกลุ่มเป้าหมายใช้กระบวนการซักถาม (รายรับ-รายจ่าย) และสอเหล่เพื่อค้นหาต้นเหตุที่มาของหนี้สิน

2) นักวิจัยร่วมกับเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ พระครูโพธิธรรม ประยุต เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ศรี บ้านเตื่อ และรองเจ้าคณะอำเภอเกษตรสมบูรณ์ได้จัดกิจกรรมงานศพดเหล้าในพื้นที่บ้านเตื่อพัฒนา และต่อมา นายประเทือง ธรรมโชติ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ ได้มีนโยบายให้ 20 หมู่บ้านในเขตเทศบาลเข้าร่วมโครงการงานศพดเหล้า

3. โครงการ “ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านโนนศรีสง่า ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG54E0084)

คำถามหลัก

รูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมีลักษณะอย่างไร

คำถามย่อย

1. การขาดทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีสภาพปัญหาผลกระทบต่อตนเองและชุมชนอย่างไรบ้าง

2. อะไรคือสาเหตุ ปัจจัย เงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนขาดทักษะในการดำเนินชีวิตและขาดโอกาสในการศึกษาต่อ

3. แนวทางการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง และชุมชนในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และเพิ่มทักษะที่เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต หลังจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีความสุขและความมั่นคงในชีวิตควรเป็นอย่างไร

4. การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อพัฒนาจิตสำนึกและพื้นฐานการอาชีพควรเป็นอย่างไร

5. แนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนและความรักความอบอุ่นในครอบครัวควรเป็นอย่างไร

6. หลักพุทธธรรมใดที่สามารถนำมาใช้เสริมสร้างทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้

ข้อสังเกตของ node ต่อการดำเนินงาน

นางจรัสศรี มาดีสุขสถิต ครูโรงเรียนบ้านโนนศรีสง่า และคณะทำงานประชาสังคมจังหวัดชัยภูมิ ติดต่อมาที่ node ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2552 ว่า มีความประสงค์จะใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปเป็นโอกาสให้กับเด็กโรงเรียนนี้ ที่มีสภาพปัญหาขาดความอบอุ่นเพราะพ่อแม่แยกกันอยู่ และเด็กตั้งครรภ์ขณะอยู่ในโรงเรียน จึงเกิดเป็นโครงการวิจัยนี้ แต่ก็สังเกตพบว่า 1) ในช่วงดำเนินการวิจัยแม้มีนักเรียนเป็นนักวิจัย แต่ก็ไม่มีบทบาทเด่นชัดเพราะครูทำหน้าที่นักวิจัยโดยมีเด็กนักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมาย จึงไม่ตรงกับหลักการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2) มีข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในเวทีเก็บข้อมูลว่าโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้กับเด็กโดยจัดกิจกรรม ค่ายคุณธรรม ไปวัดวันอาทิตย์ ต่อมานางจรัสศรี มาดีสุขสถิต และนางจรรยา ชะทา ครูผู้สอนได้พานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 คน รวมชายหญิงมาร่วมกิจกรรมธรรมยาตรา เพื่อลุ่มน้ำลำปะทาว 2 ครั้ง คือ เมื่อ 1-8 ธันวาคม 2554 และ 1-8 ธันวาคม 2555 จากการสอบถามครูทั้ง 2 ท่านได้ข้อมูลว่าเด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ในกระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้นในโรงเรียนยังขาดการมีส่วนร่วมของเด็กและผู้ปกครองเท่าที่ควร

ปีงบประมาณ 2555 เลือกกรณีศึกษาจำนวน 3 โครงการ จาก 7 โครงการ

แยกเป็นโครงการที่อยู่ภายใต้บันทึกความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จำนวน 5 โครงการ และโครงการวิจัยที่ทำกับชุมชนและโรงเรียน จำนวน 2 โครงการ ดังนี้

พัฒนาการและลำดับการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 5 โครงการ

เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2554 ผศ.ดร.บัญชา แก้วส่อง ผอ.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น นายอิฐ ปักกันต์ ธร นายจุลทัศน์ อุปัทมย์ และนายฉัตรชัย โรจน์เรืองโร เข้าพบและหารือกับ รศ.ดร.เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ แล้วมีความเห็นตรงกัน ในการริเริ่มนำเอางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าในมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2552 node ทำหน้าที่ประสานงานกับสำนักวิจัยเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการจัดอบรมเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้กับนักวิชาการ นักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และจัดขึ้นในวันที่ 19 ธันวาคม 2554 และมีกิจกรรมลงพื้นที่ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ผศ.ดร.อมร สุวรรณนิมิต) ทำในพื้นที่ชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแบก ตำบลนาทอง อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม มีเวทีพิจารณาข้อเสนอโครงการระดับพื้นที่ (ครั้งที่ 1) เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2555 นำข้อเสนอโครงการที่ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(พระสันติพงษ์ เขมปญโญ ครูบาโกมล สนั่นก้อง (อดีต ดร.โกมล) ดร.สุวรรณ บัวพันธ์) เข้าสู่วิจัยการพิจารณา (ครั้งที่ 2) เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2555 และมีการปรับแก้เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมทำสัญญาต่อมาในช่วงตั้งแต่มีนาคม 2555-สิงหาคม 2555 เป็นช่วงที่ต้องรอการร่างและการพิจารณาความถูกต้องของบันทึกความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ต่อมาเดือนกันยายน 2555 จึงเริ่มทำสัญญา 5 โครงการและมีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ 1 กันยายน 2555 -31 สิงหาคม 2556

การดำเนินงาน 5 โครงการตั้งแต่ตุลาคม 2555-พฤษภาคม 2556 node จัดกระบวนการหนุนให้กับนักวิจัยเป็นเวทีรวมทั้งหมด 9 ครั้ง และกิจกรรมหนุนรายโครงการทั้ง 5 โครงการ ตั้งแต่ 1-6 ครั้ง และทั้ง 5 โครงการ ซึ่งเลือกกรณีศึกษาจำนวน 2 โครงการ ดังนี้

1. โครงการ “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ ของชุมชนบ้านนาไก่เสา ตำบลนาเลี้ยว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG55E0098)

คำถามวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาประวัติศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม วัดศิลาอาสน์ ของชุมชนบ้านนาไก่เสา ตำบลนาเลี้ยว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรเป็นอย่างไร

2. โครงการ “รูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนหนองหญ้าปล้อง ตำบลนาฝาย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG55E0106)

คำถามวิจัย

รูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยการมีส่วนร่วมควรเป็นอย่างไร

การดำเนินงานของ 5 โครงการ

ทั้ง 5 โครงการได้เริ่มต้นดำเนินการวิจัยในพื้นที่ชุมชนวิจัยตั้งแต่ตุลาคม 2555 และนำเสนอผลการดำเนินงานคือรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2556 และมีการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิตั้งแต่พฤษภาคม 2556 และถึงปัจจุบันคือ กรกฎาคม 2556 ปรากฏว่าทั้ง 5 โครงการปรับแก้รายงานไม่เสร็จตามระยะเวลาที่ระบุไว้

นอกจากนี้ยังเลือกการการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ดำเนินการกับชุมชนและโรงเรียน 1 โครงการคือช่วงตุลาคม 2554-ธันวาคม 2554 โหนดทำความเข้าใจเรื่องงานวิจัยท้องถิ่นแล้วให้นักวิจัยทำข้อเสนอโครงการตามแบบฟอร์มของ สกว. ฝ่ายท้องถิ่น ต่อมานำเข้าเวทีพิจารณาระดับ node เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2555 และเวทีพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (ดร.โกมล สนั่นก้อง) เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2555 ต่อมามีการปรับแก้ให้สมบูรณ์และเริ่มต้นดำเนินการเป็นโครงการระยะที่ 1 ตั้งแต่มิถุนายน 2553-30 พฤศจิกายน 2555 ดังนี้

3. โครงการ “ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คนดีศรีชุมชน โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ที่ 4 และ หมู่ที่ 10 ตำบลกุดชุมแสง อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ระยะที่ 1” (RDG55E0067)

คำถามวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 10 ตำบลกุดชุมแสง อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ควรเป็นอย่างไร

ผลการดำเนินงาน

นักวิจัยสามารถดำเนินงานเสร็จในระยะที่ 1 และส่งรายงาน (ร่าง) ฉบับสมบูรณ์และข้อเสนอโครงการระยะที่ 2 และผ่านเวทีพิจารณาข้อเสนอโครงการเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 และผ่านการอนุมัติสัญญาเพื่อดำเนินในระยะที่ 2 ตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2556-พฤศจิกายน 2556

ปีงบประมาณ 2556 เลือกกรณีศึกษาจำนวน 3 โครงการ จาก 4 โครงการ

จำแนกเป็นโครงการต่อเนื่องจากระยะที่ 1 (RDG55E0067) 1 โครงการ, โครงการต่อยอดจากโครงการวิจัยเดิม 1 โครงการ, โครงการใหม่ 1 โครงการและเป็นโครงการทบทวนการทำงานของnode 1 โครงการ และ 3 โครงการแรกมีดังนี้

1. โครงการต่อเนื่องระยะที่ 2 โครงการ “ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีหนองหอย โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และ หมู่ 10 ตำบลกุดชุมแสง อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (ระยะที่ 2) (RDG56E0017)

คำถามวิจัยหลัก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีหนองหอยโดยใช้ต้นทุนที่ดีของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และ หมู่ 10 ตำบลกุดชุมแสง อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ควรเป็นอย่างไร

คำถามวิจัยย่อย

1. กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์สร้างพื้นที่และให้โอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่ดีร่วมกันเพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างไร

2. กีฬาคือยาวิเศษ แก้กองกิเลส ทำคนให้เป็นคน มีความหมายและสอดคล้องนโยบายของคนดีศรีชุมชนอย่างไร

3. จะดำเนินงานกีฬาโดยเยาวชนของเยาวชนและเพื่อเยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนได้อย่างไร

4. วันเสาร์เข้าวัดถือศีลปฏิบัติธรรมและเสริมกิจกรรมที่ช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นเป็นอย่างไร

5. จะนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคนดีศรีชุมชนมาหนุนเสริมกิจกรรมปฏิบัติการได้อย่างไร

6. ต้นทุนที่ดีทางสังคมมาเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้เยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนได้อย่างไร

2. (โครงการยกระดับ-ต่อยอด) โครงการ “การพัฒนาการผลิตพืชสมุนไพรด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ของชาวบ้าน หมู่ 1 หมู่ 11 ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ”

คำถามหลัก

การพัฒนาการผลิตพืชสมุนไพรด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ของชาวบ้านท่ามะไฟหวาน หมู่ 1 หมู่ 11 ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไรมีวิธีการใดบ้างในการพัฒนาการผลิต

คำถามย่อย

1. เพื่อศึกษาบริบทและสภาพนิเวศของชุมชนที่สอดคล้องกับการปลูกพืชสมุนไพรในระดับเกษตรอินทรีย์

2. เพื่อศึกษาชนิดและประเภทของพืชสมุนไพรที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์

3. สภาพปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ผ่านมาของการปลูกพืชสมุนไพรแบบไม่ใช้สารเคมีของชาวบ้านเป็นอย่างไร

4. ปัจจัยเงื่อนไขสำคัญและศักยภาพที่เป็นต้นทุนสำคัญในการปลูกพืชสมุนไพรของชุมชนเป็นอย่างไร

3. โครงการ “การศึกษาคุณค่าไบโसेมาเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านคุณธรรม บ้านกุดโง้ง ตำบลบึงคล้า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” [RDG56E0019]

คำถามหลัก

การศึกษาคุณค่าไบโसेมาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านคุณธรรม บ้านกุดโง้ง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ควรเป็นอย่างไร

คำถามย่อย

1. สภาพบริบทและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านกุดโง้ง ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับไบโसेมาเป็นอย่างไร

2. พัฒนาการการจัดการดูแลไบโसेมาจากคนในและภายนอกตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

3. คุณค่าไบโसेมาและการให้คุณค่าไบโसेมาของคนในชุมชนบ้านกุดโง้ง(อดีต-ปัจจุบัน) เป็นอย่างไร

การดำเนินงาน

ทั้ง 3 โครงการเริ่มต้นดำเนินการมาตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2556 ดังนี้

โครงการที่ 2-3 อบรมปฏิบัติการแตกกรอบการเก็บข้อมูล เมื่อวันที่ 13-14 มิถุนายน 2556

โครงการที่ 3 เปิดตัวโครงการกับชุมชน และเริ่มเก็บข้อมูลกับชุมชน เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2556

บทที่ 3

ผลการศึกษากระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ

การศึกษาทบทวนกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ เพื่อพัฒนาศักยภาพการประยุกต์พุทธธรรมในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ มีผลการศึกษา ดังนี้

1. การทบทวนเอกสาร โดยปรึกษาแนวทางในการศึกษากับที่ปรึกษา

อ.ประมวล เพ็งจันทร์ /อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย และพระอาจารย์ครรชิต วัดญาณเวศกวัน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นหัวข้อในการศึกษาได้ดังนี้ คือ

➤ การดำเนินงานที่ผ่านมาของ Node ชัยภูมิ

- 1) การประยุกต์พุทธธรรม กระบวนการหนุนงาน CBR (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ)
- 2) กรอบแนวทางในการบริหารโครงการวิจัยฯ (ด้านเวลา ด้านการกำหนดระยะของสัญญา และรูปแบบการเขียนรายงาน)
- 3) การสร้างคุณธรรมในทีมวิจัย และชุมชนวิจัยเพื่อท้องถิ่น

➤ การเปลี่ยนผ่านประสบการณ์การดำเนินงานของ Node ชัยภูมิ

- 1) ยุคเริ่มต้น ปี พ.ศ. 2550

- แนวคิด บทเรียนจากการทำงานร่วมกับ node กปอพช. อีสาน CBR เดิมเข้าไปไม่ถึงชาวบ้าน เกิดแนวคิดในการปรับประยุกต์พุทธวิธี ที่สอดคล้องกับวิถีชาวบ้าน ซึ่งพบว่าพื้นหลังของประเพณีชุมชนในภาคอีสานมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรม คำสอนในหลักพุทธศาสนา เช่น อีตสิบสอง ครองสิบสี่ ประเพณีบุญผะเหวด
- รูปแบบของการขับเคลื่อนงาน CBR นำคุณค่าของคุณธรรมในงานประเพณี ซึ่งเป็นเงื่อนไขการดำรงชีวิตของชุมชน มาสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม “บาปกรรม” กับ “การทำมาหากิน” (พุทธวิธี กับ กระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน) ตัวอย่างเช่น กรณีการใช้เงื่อนไขงานประเพณีในการทำกิจกรรมดูแลป่าร่วมกัน ซึ่งนำมาสู่การปรับวิธีคิด “การหากินจากป่าอย่างยั่งยืน และเอื้อเพื่อแบ่งปัน”
- พื้นที่โครงการวิจัย จำนวน 8 โครงการ พัฒนาระบบการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบ node มีฐานโครงการในจุดพื้นที่ ที่มีต้นทุนด้านพุทธธรรม ได้แก่ เครือข่ายชุมชนอโศก หินผาฟ้า น้ำ วัดป่าสุคะโต วัดภูหลวง วัดภูเขาทอง ตลอดจนกลุ่ม NGO คอนสาร ซึ่งมุ่งหวังพัฒนากลไกที่เลี้ยงสำหรับขยายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

2) ยุคที่สอง ปี พ.ศ. 2551-2553

- แนวคิด ใช้หลักพุทธวิธีมา พัฒนาคุณภาพชีวิต
- รูปธรรมของการขับเคลื่อนงาน CBR ค้นหากระบวนการ ที่สามารถเชื่อมการเรียนรู้จากคุณธรรม สู่การพัฒนาศีลธรรม โดยเลือกพื้นที่ ที่มีความพร้อมต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อสร้างการเรียนรู้ ในระดับคุณธรรมและศีลธรรม
- พื้นที่โครงการวิจัย เลือกพื้นที่จาก กลุ่มองค์กรชาวบ้าน กลุ่มงานด้านวิถีมุขี ปัญหา กลุ่มองค์กรด้านการศึกษา

3) ยุคที่สาม ปี พ.ศ. 2554-2556 (ปัจจุบัน)

- แนวคิด node จัดกระบวนการหนุนเสริมงาน CBR (นั่งสมาธิ ธรรมยาตรา ปฏิบัติธรรม) และประยุกต์พุทธธรรมเป็นกระบวนการหนุนงาน CBR โปรโตโมสะ (กัลยาณมิตร) โยนิโสมนสิการ ในการประชุม
- รูปธรรมของการขับเคลื่อนงาน CBR
 - ต้นน้ำ ดูน คน ดูพื้นที่ ดูประเด็น ใช้วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุ และ อรรถสัมพันธ
 - กลางน้ำ แดกองค์ประกอบ พิจารณาอิทธิบาท 4 และแดกโครงกระดูก กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
 - ปลายน้ำ สังเคราะห์งาน มีกระบวนการทบทวนอย่างเป็นกัลยาณมิตร ร่วมกับกลไกพื้นที่ กลไกที่ปรึกษา และเครือข่าย
- พื้นที่โครงการวิจัย ขยายจากฐานเดิมในประเด็น การดูแลสมาชิกในชุมชน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า

2. กรองและเลือกประเด็นสำคัญ นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุย

- แนวคิดในการประยุกต์พุทธธรรม เป็นกระบวนการ/วิธีการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น / และการขับเคลื่อนงานโครงการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ของ node
- พัฒนาการของการประยุกต์พุทธธรรม ในกระบวนการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (แนวทางการปรับตัว/การกำหนดบทบาทของ node)

3. การกำหนดพื้นที่โครงการวิจัย

สำหรับการแลกเปลี่ยนพูดคุย สืบสาวเหตุปัจจัย ของการเรียนรู้ธรรมผ่านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และติดตามความต่อเนื่องจากการดำเนินงานของโครงการ อันเป็นผลมาจากกระบวนการหนุนเสริมของ node ชัยภูมิ ซึ่งเลือกกรณีศึกษา จำนวน 16 โครงการ คือ

- 1) โครงการ “รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมและเหมาะสมของชุมชนบ้านหนองไผ่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG50E0043)
- 2) โครงการ “กระบวนการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ตามแนวทางแพทย์ทางเลือกแบบพึ่งตนเอง บ้านนาหนองทุ่ม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG50E0045)
- 3) โครงการ “นกกกับการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ป่าต้นน้ำลำปะทาว” (RDG51E0025)
- 4) โครงการ “ฟื้นฟูศรัทธาต่อการรักษาโรคหวัด โรคกระเพาะด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG51E0026)
- 5) โครงการ “แนวทางการลดรายจ่ายในครัวเรือน ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีส่วนร่วมชุมชนท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG52E0056)
- 6) โครงการ “ศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกุดโง้งดงสวรรค์ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” (RDG53E0006)
- 7) โครงการ “กระบวนการพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา : โรงเรียนลุ่มลำชีนิรมิตวิทยา ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ” (RDG53E0031)
- 8) โครงการ “แนวทางการจัดการน้ำลำห้วยหามแห ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมกรณีศึกษา: บ้านนกเจ้า บ้านโสกเชือก บ้านสระ ตำบลโนนกกอก อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ (RDG54E0059)
- 9) โครงการ “กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของชุมชน บ้านเคื่อพัฒนา ตำบลบ้านเคื่อ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ” (RDG54E0060)
- 10) โครงการ “ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านโนนศรีสง่า ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG54E0084)
- 11) โครงการ “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม พระเจ้าองค์ดื้อ วัดศิลาอาสน์ ของชุมชนบ้านนาไโก่เขา ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG55E0098)

- 12) โครงการ “รูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนหนองหญ้าปล้อง ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ (RDG55E0106)
- 13) โครงการ “ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คนดีศรีชุมชน โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ที่ 4 และ หมู่ที่ 10 ตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ระยะที่ 1” (RDG55E0067)
- 14) โครงการต่อเนื่องระยะที่ 2 โครงการ “ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีหนองหอย โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และ หมู่ 10 ตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (ระยะที่ 2) (RDG56E0017)
- 15) (โครงการยกระดับ-ต่อยอด) โครงการ “การพัฒนาการผลิตพืชสมุนไพรด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ของชาวบ้าน หมู่ 1 หมู่ 11 ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ”
- 16) โครงการ “การศึกษาคุณค่าใบเสมาเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านคุณธรรม บ้านกุดโง้ง ตำบลบึงคล้า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG56E0019)

4. ผลจากการลงสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการวิจัย

- 1) โครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมและเหมาะสมของชุมชนบ้านหนองไผ่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ”

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- งานวิจัยสามารถพัฒนาทีมงาน โดยเริ่มจากการเก็บข้อมูลด้วยทีมวิจัยหลักจำนวน 9 คน
- ประสพการณ์จากการทำงานวิจัย ช่วยให้สมาชิกเกิดประสบการณ์การทำงานร่วมกันเป็นจุดเริ่มต้น ก่อให้เกิดโครงสร้างการทำงานกลุ่มที่ชัดเจน
- เกิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการศึกษาดูงาน
- เกิดการต่อยอดกองทุนวันละ 1 บาท เพื่อจัดสวัสดิการ จากการดำเนินงานของกลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพ

อุปสรรคที่สำคัญของโครงการวิจัย

- การจัดการงานเอกสาร (มีพี่เลี้ยงช่วยประกบในช่วงแรก แล้วทีมวิจัยก็ค่อยๆ พัฒนาความสามารถในระยะหลังทำงานนี้ได้เองมากขึ้น)

ข้อเสนอของโครงการวิจัย

- อยากให้ node ช่วยหนุนเสริมกระบวนการสู่คนรุ่นใหม่ ที่มีความสนใจการทำงานชุมชน

2) โครงการ “กระบวนการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ตามแนวทางแพทย์ทางเลือกแบบพึ่งตนเอง บ้านนาหนองทุ่ม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยภูมิ (RDG50E0045)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- จากกลุ่ม อสม. มีความคุ้นเคยเป็นทุนเดิม ทำความเข้าใจง่าย เริ่มจากคนที่มีใจ อยากช่วยเหลือสังคม อยากมีบทบาท หน้าที่ ความยอมรับ มากกว่าค่าตอบแทน
- กระบวนการทำงานวิจัย ค้นหาข้อมูล ปัญหา สุขภาพ เกิดจากการใช้ยา (ไม่พึ่งตนเอง) มาสู่แนวความคิดการพึ่งตนเอง ถึงจะเริ่มจากอสม. ถึงจะยากแต่ก็พอเข้าใจกันได้ ต่อมา อสม. ก็มีการปรับพฤติกรรมการกินอยู่ ทักษะคิด เรื่องการดูแลสุขภาพ
- เกิดเรียนรู้ผ่านการทำงาน วางใจ ปลดปล่อยความคาดหวัง ไม่หวังผล
- เกิดแนวทางในการสร้างเหตุปัจจัยให้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยกลุ่มเล็กๆ แล้วขยายผล
- เริ่มคิดเรื่องการช่วยเหลือ เพื่อนๆ สังคม (จิตอาสา) ที่สามารถจับต้องได้
- อาศัยหลักของพุทธศาสนา มาเชื่อมโยงหลักคิดกับการดำเนินชีวิต

การหนุนเสริมของ Node

- ด้านกระบวนการงานวิจัย การจัดการเอกสาร ปฏิบัติการ

อุปสรรคที่สำคัญของโครงการวิจัย

- ด้วยหน้าที่การงานของทีมวิจัยหลักเป็นงานบริการด้านสาธารณสุข จึงมีเวลาไม่พอเพียงกับการจัดการงานเอกสาร

ข้อเสนอของโครงการวิจัย

- แม้โครงการวิจัยจะสิ้นสุดการดำเนินงานลงไปนานแล้ว แต่ทางทีมวิจัยยังมีการดำเนินงานร่วมกันอยู่อย่างต่อเนื่อง จึงอยากให้ Node หนุนเสริมการทำงานอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะไม่ได้ทำงานวิจัยแล้วก็ตาม เช่น การเอื้อโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องนอกพื้นที่

3) โครงการ “นกกกับการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำลำปะทาว” (RDG51E0025)

คำถามวิจัยหลัก นกสัมพันธ์กับกระบวนการฟื้นฟูระบบนิเวศอย่างไรบ้าง

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- เกิดรูปธรรมการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่นกต่อธรรมชาติ ที่สามารถตอบตัวชี้วัด หลายๆ เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ/ผลของโครงการ
- เกิดข้อมูลพื้นฐานจากชาวบ้าน ทำข้อมูลกับชาวบ้าน เปิดตัว เก็บข้อมูล สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

- ชาวบ้านเกิดความเข้าใจการดำเนินงานของชมรมเด็กรักนก เด็กดุนกเกี่ยวข้องกับป่า การดูแลป่า
- พบว่า ชาวบ้านรอบวัดป่าสุคะโต ภูทอง ภูกลาง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องต้นไม้ ฤดูกาล
- ทีมวิจัย สามารถนำข้อมูลจำนวนประชากรนกภูแลนคา ไปใช้คุยกับแหล่งทุน “นกทำหน้าที่ปลูกต้นไม้ได้อย่างไร” เพื่อดำเนินงานในแปลงปลูกป่า ปี พ.ศ. 2553-2555 และ ทำกิจกรรมเผยแพร่ในโรงเรียน นกปลูกป่า+ทำกิจกรรม โดย สื่อสารกับแหล่งทุน
- เกิดการนำเสนอผลงานวิจัยผ่าน รายการทุ่งแสงตะวัน สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติ ร่วมกิจกรรมกับหมอม้อง Bird friend งานประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ในโรงเรียนและ ชุมชน สถานีวิทยุ

อุปสรรคที่สำคัญของโครงการวิจัย

- หลายกรณีทางทีมวิจัยมีโอกาสนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายสื่อและเครือข่าย ด้านการอนุรักษ์นกในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ แต่ทางทีมวิจัยยังขาดทักษะ ด้านวิชาการ ไม่สามารถขยายโอกาสให้เกิดการยกระดับงานได้ในเชิงวิชาการ จึง ต้องการให้ Node เรียนรู้และศึกษาดูงานร่วมกัน

4) โครงการ “ฟื้นฟูสรีรภาพต่อการรักษาโรคหวัด โรคกระเพาะด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG51E0026)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- จากหมอฟันบ้าน 4-5 คน ทบทวนเพื่อหาแนวทางในการทำงาน เลือกตัวแทนแกนนำใน หมู่บ้าน ประธาน อสม. ตำบล อสม.หมู่บ้าน โดยอาศัยการจัดลำดับความสำคัญของ ข้อมูลที่ได้จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เกี่ยวกับความเจ็บป่วยของสมาชิกใน ชุมชน อันดับ 1-10 และพาผู้รู้ด้านสมุนไพรในตำบล ทำผักสมุนไพรพื้นบ้านกับ สสส.
- คุยกับหมอฟันบ้าน เรื่องสมุนไพร โรคหวัด โรคกระเพาะอาหาร ตรวจสอบข้อมูลกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
- หาข้อมูล หมอฟันบ้าน ต.ท่ามะไฟหวาน ชนิด ปริมาณสมุนไพร ออกแบบทำสมุนไพร ทดลองใช้ ทดลองทำ ชวนชาวบ้านทำ ทดลองใช้ แจกจ่ายให้ลองใช้กัน
- เกิดการให้ความรู้เรื่องโรค สาเหตุ สรรพคุณสมุนไพร แจกยา น้ำใบย่านาง หยวกกล้วย
- เกิดความตระหนักการใช้สมุนไพร ในการดูแลสุขภาพมากขึ้น เป็นที่รู้จักของ หน่วยงานด้านสุขภาพ
- การประเมินผล การพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้กัน แบบสอบถาม เชิงสถิติ (ฟ้าทะลายโจร /ยาแก้ไอเสียงแคน) การผลิตไม่ได้ทำต่อเนื่อง มีข้อจำกัดด้านเวลา ด้านการรวมกันผลิต ทำได้ปีละ 1 ครั้ง ชีตีมอเมือง เขาชัยสน เกิดแนวคิดสังคายนา ขาดการชวนกัน วิเคราะห์และค้นข้อมูล ไปอบรมกับหมอนา ทำน้ำมันเขียว ทำยาหม่อง แจก

- ปรับเปลี่ยนจากแผนงานพัฒนา เพิ่มการวิเคราะห์สถานการณ์การใช้สมุนไพร
- ออกแบบสัมภาษณ์ ออกแบบสำรวจ จำนวนหมอฟันบ้าน ชนิด ปริมาณสมุนไพร
- เกิดการผลิต ลองใช้ ตั้งชมรม ผลิตแจกจ่าย ติดตามผล จำหน่าย แนะนำให้ปลูกใช้ จัดประกวด เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนปลูกสมุนไพร
- สมุนไพรมีในบ้าน ใ้ได้ง่าย ได้พึ่งพาตนเองได้ ลดรายจ่ายของชุมชน
- พระอาจารย์ดุ่มเป็นที่ปรึกษา แนะนำเรื่องการดูแลสุขภาพ จัดการตนเอง
- ออกแบบผลิตยาใช้ดูแลโรคหวัด โรคกระเพาะ
- ผลต่อชุมชน ซึ่งเดิมมีความสนใจน้อย เปลี่ยนเป็นการถามซื้อขายสมุนไพรที่มีมากขึ้น เช่น พ้าทะลายโจร คนประมาณ ร้อยละ 80 รู้จักการใช้สมุนไพร เพราะ
 - o มีงานออกงาน ประชาสัมพันธ์ ขยายผลของชมรมสมุนไพร มีคนรู้จักเยอะ
 - o การออกแบบในโอกาสต่างๆ ผลงานของชุมชน จังหวัดเคลื่อนที่ อำเภอเคลื่อนที่
 - o สมาชิกที่สนใจในบ้าน 30 กว่าคน เกิดการเรียนรู้ จากผู้รู้ผู้คนในชุมชน มีการใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น และสามารถพึ่งตนเอง ดูแลตนเองและชุมชนได้
 - o แจกแจกจ่ายละเอียดยของโรคหวัด โรคกระเพาะ ของผิดสำแดง ของบูดเน่า ให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การควบคุมการกิน แพทย์แผนปัจจุบัน แพทย์ทางเลือก แพทย์แผนไทย
 - o ทำหนังสือเปรียบเทียบข้อมูล องค์ความรู้หมอฟันบ้าน
- ต.ค. 52 ตั้งเป็นชมรม สมุนไพรท่ามะไฟหวาน ใช้แพทย์ทางเลือกก่อน ลดการใช้ยาเคมี จดทะเบียนกลุ่ม ชมรม
- ทำค่ายสุขภาพ โดยประสานงบประมาณจาก กองทุนส่งเสริมสุขภาพตำบล (สปสข.) / เรียนรู้การล้างพิษตับ
- กิจกรรมจิตอาสาค่ายสามเณร+สามเณรี การทำยา กรอกยา ยาแก้ไอ ยาธาตุ และผลิตน้ำมันเขียว ยาหม่องฤทธิ์เย็น

การหนุนเสริมของ Node

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโครงการ
- การเรียนรู้นโยบายรัฐ ด้านสมุนไพร พรบ.แพทย์แผนไทย
- Node ประชุมร่วมกัน เกษตรอินทรีย์ ให้ความสำคัญกับการแตกกรอบ
- Zone อีสานเหนือ ได้แลกเปลี่ยนกันระหว่างเครือข่าย 5 จังหวัด กลับมาแตกกรอบกันต่อ เก็บข้อมูล 7 หัวข้อ รู้ก่อนออกแบบ (ข้อจำกัด)

- 5) โครงการ “แนวทางการลดรายจ่ายในครัวเรือน ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีส่วนร่วมชุมชนท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (RDG52E0056)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- เกิดความเข้าใจคำว่า “วิจัย” มีการบันทึก พิจารณารู้อะไรเริ่มต้นอย่างไร จบอย่างไร เป็นสิ่งที่เราอยากรู้ รู้เหตุ รู้ผล ทำในสิ่งที่อยากรู้ ทำอย่างมีขั้นตอน มีระเบียบ
- เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างไร รู้การใช้จ่าย ปรับพฤติกรรม ทำน้ำยาอเนกประสงค์ เดินทางร่วมกัน(ไปไร่) เอาแรงกัน (ปัจจุบันถึงแม้ไม่ได้จดทุกเม็ด แต่ก็มีหลักคิดช่วยเตือนการใช้จ่าย)
- เกิดกลุ่มลดรายจ่าย รวมข้อมูล ได้รู้ข้อมูล โดยการนำข้อมูลมาแบ่งปันกัน ช่วยกันคิดหาทางแก้ไข จุกคิด รู้จักประหยัด รู้จักคิด มีการวางแผนมากขึ้น ช่วยกันวิเคราะห์ปรับตัวเลข ค่าห่วย ค่าเหล้า เปิดใจ แก้ไขปัญหาร่วมกัน
- เกิดการจัดการ “รู้อะไรที่ควรทำ ให้รายได้พออยู่พอกิน” (รู้แล้วทำไปเพื่ออะไร) หยุดความอยาก (ขึ้นอยู่กับภาระของแต่ละคน หนี้สิน)
- เกิดแนวทางที่ดี หากคำตอบด้วยตนเอง ได้รู้ทั้งหมดรายจ่ายหมดไปกับอะไรบ้าง นำมาปรับรายจ่ายในบ้านเรา ใช้วัสดุในบ้านเรา ทำน้ำยาซักล้างใช้เอง ใช้จากผลผลิตในชุมชน มีแนวทางลดรายจ่าย วางแผนเดินทางด้วยกัน มีกลุ่มปุ๋ยเป็นฐาน ออกแรงช่วยกัน (หมุนเวียนกัน) ขุดมัน เกี่ยวข้าว วางแผนตกลงกัน ความรัก ความสามัคคี ความจริงใจ การช่วยเหลือกัน รวมกันเป็นหนึ่งเดียว ปัจจุบัน 30 กว่าคน
- เกิดแนวคิดพึ่งตนเอง ได้เดินทางไปเรียนรู้ การดูแลสุขภาพ การพึ่งพาตนเอง การทำข้อมูล ใช้ข้อมูล ยับยั้งจิตใจ ทำน้ำหมัก ยาธาตุ การดูแลสุขภาพ การประหยัด พัฒนา.....จิตใจฟุ้งซ่าน พอรวมกลุ่มกันมีที่ปรึกษามีเพื่อนๆ
- เกิดการลดสารเคมีลงในชุมชน ยาฆ่าหญ้า ต่อยอดเรื่องปุ๋ย ขยายการดูแล ตนเองไปในชุมชน ทำน้ำสมุนไพรแจกให้ดื่มฟรี

การหนุนเสริมของ Node

- เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ การพึ่งตนเอง สุขภาพ(หมอยา/สมุนไพร) ลดรายจ่าย (ปลูกผัก/ปุ๋ยอินทรีย์)
- เป็นที่ปรึกษาให้เกิดการรวมกลุ่ม ความรัก ความสามัคคี เห็นอกเห็นใจกัน

อุปสรรคที่สำคัญของโครงการวิจัย

- เวลาค้นหาหมายว่างไม่ตรงกัน

ข้อเสนอของโครงการวิจัย

- อยากให้ Node หนุนเสริมการพัฒนาฆ่าหญ้าอินทรีย์ เครื่องทุนแรง ที่ใช้เวลาเร็วขึ้น

- 6) โครงการ “ศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยของนักเรียนช่วง
ชั้นที่ 1 : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกุดโง้งดงสวรรค์ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดชัยภูมิ” (RDG53E0006)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- เกิดงานวิจัยสอดคล้องกับ สพฐ. เรื่องการอ่านออกเขียนได้
- เกิดข้อค้นพบ ว่า การอ่านออกเขียนได้น้อยของเด็ก มีผลต่อกระทบต่อการเรียนสาระวิชาอื่นๆ ผลสัมฤทธิ์ภาพรวม โดยการพัฒนาที่ฐาน พัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เริ่มจากช่วงชั้นที่ 1 ประถม (ป.1-ป.3) จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ส่งผลต่อระดับชั้นต่อไป
- พบสาเหตุของปัญหา จากการระดมความคิดเห็นจากครูทั้งโรงเรียน ตัวเด็ก ร่างกาย อาหาร ผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อม ครูผู้สอน มาสู่เรื่อง อาหาร(น้ำข้าวกล้อง) อารมณ์(ปรับอารมณ์) อ่านหนังสือ(นิทาน)
- เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองเด็ก ป.1-ป.3 เข้าร่วมรับรู้ ประเมิน และเสนอแนะแนวทาง
- เกิดการออกแบบให้เกิดกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน “เพื่อนช่วยเพื่อน จับคู่ช่วยกัน” ให้เกิดการพัฒนาการอ่าน “นำนิทานไปอ่านที่บ้าน ให้ผู้ปกครองช่วยอ่าน หรืออ่านให้ผู้ปกครองฟัง”
- เกิดการพัฒนาข้าวกล้อง ช่วยเรื่องความจำ สุขภาพ ผู้ปกครองมาช่วยทำน้ำข้าวกล้อง
- เกิด “การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง”ต่อคณะครู ส่งผลในการเรียนการสอน เช่น การปรับอารมณ์ครูให้มีความพร้อมในการสอนนักเรียน เหมือนแม่สอนลูก ให้ความใส่ใจ ความรัก เด็กก็ใกล้ชิด กล้าถามมากขึ้น
- ยกระดับต่อยอดการเรียนรู้ ศิล สมาธิ ปัญญา “โดยกิจกรรมลานธรรม” อ่านธรรมะ ขึ้นชมคนดี นั่งสมาธิ ร้องเพลงพ่อของแผ่นดิน(ปมเพาะความรักในหลวง) โอบกอด นิทานคุณธรรม ฯ เกิดพัฒนาการ ภายนอก การเรียน ผลสอบ - ภายใน พฤติกรรม
- ครูเกิดการปรับพฤติกรรม เยี่ยมบ้าน เหมือนกับการจัดการเรียนการสอนปกติ มีนักเรียนข้ามเขตพื้นที่มาเรียนเพิ่มขึ้น
- การใช้กระบวนการงาน CBR ครูใช้ประสบการณ์ของตนเอง กระบวนการงาน..... เพื่อนช่วยเพื่อน ก่อนสอนรู้จักกัน ใครเป็นอย่างไร เด็กแตกต่างกันจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ อย่างทั่วถึง
- ครูมีการส่งข้อมูลเด็กให้กันและกัน แลกเปลี่ยนในห้องประชุม กลุ่มย่อย ครูประเมินต้น ประถมปลาย ครูมัธยมต้น

อุปสรรคที่สำคัญของโครงการวิจัย

- ตัวเด็ก พฤติกรรมวัยรุ่น ขาดการสื่อสารสู่ครูใหม่ ถ่ายทอดกระบวนการ การใส่ใจ องค์ความรู้

- การปรับใช้กระบวนการงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง
 - นโยบายให้ครูออกจากห้องเรียน ขอให้ครูได้อยู่ห้องเรียน ได้ทำหน้าที่ครู อย่าได้เอาภาระงานเอกสาร งานอื่นๆ มาให้มาก
 - การแข่งขันทักษะวิชาการ การวัดผลครู จัดเรื่องการแข่งขันออก (กลุ่ม อำเภอ เขต ภาค ประเทศ)
- 7) โครงการ “กระบวนการพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือของชุมชน กรณีศึกษา : โรงเรียนลุ่มลำชีนิรมิตวิทยา ตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ” (RDG53E0031)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- คณะครู เกิดโอกาสในการปรึกษาเรื่องการเรียนการสอนแบบ บูรณาการ การทำนา เป็น ตัวตั้ง เป็นสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ การงาน วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย
- เกิดการทบทวนศักยภาพของพื้นที่ ลุ่มลำชี (มากกว่าการทำนา) สำรวจแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน อาชีพ เกษตรกรรม หัตถกรรม ฯ พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในลุ่มลำชี
- เกิดการปรับกระบวนการทำงานกับชุมชน เวลา ภารกิจ ที่ไม่สอดคล้องกัน (ครู ชุมชน)
- กิจกรรมอบรมครูใหม่ เด็ก 7 คน สุคะโต เกิดการกลั่นกรอง พัฒนาการที่ดี
- เกิดการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยเด็กได้มีโอกาสเรียนรู้นอกโรงเรียน สนุก ตื่นเต้น อยาก ไปเรียนรู้ประสบการณ์ตรง ชุมชน โรงเรียนมีส่วนร่วม ผู้ปกครองเป็นเครือข่าย
- ความสัมพันธ์ ครู นักเรียน ดีขึ้น ชุมชนให้ความร่วมมือมากขึ้น กล้าสอนเด็ก ลูกทวิ ให้ความรู้เรื่องเกษตรปลอดภัยเคมีแก่เด็ก

การหนุนเสริมของ Node

- กระบวนการ หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ วัตถุประสงค์
- ช่วยทวนทำความเข้าใจนิยามเชิงปฏิบัติการ
- การทำโครงการ โดยมีแลกเปลี่ยนกันทั้งโรงเรียน ร่วมกับแกนนำชุมชน
- ช่วยปรับกรอบเวลา ระยะเวลาให้สอดคล้องกับเวลาการเรียน
- งบประมาณ
- เอื้อให้เกิดการเรียนรู้เปิดตัวโครงการ พาไปดูโครงการ ปิดโครงการ ของโรงเรียนกุดโง้ง ดงสวรรค์
- แนะนำการเขียนรายงานกิจกรรม รูป เก็บข้อมูล และการสร้างการมีส่วนร่วมในที่วิจัย เข้ามาหาบ่อย ใช้วิธีการยกตัวอย่าง เชื่อมโยงสู่การแสดงความคิดเห็น เก็บรวบรวม ข้อมูล 20 กว่าศูนย์ ที่สามารถพาเด็กนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้

- แนะนำการทำแผนการเดินทางต่ออีกประมาณ 20 กว่าศูนย์ (เด็กเอาข้อมูลมาจากพื้นที่ 21 หมู่บ้าน) ผู้รู้ในท้องถิ่นกล้าและอยากมาสอนเด็กมากขึ้น ลุงทวี ทำไร่นาสวนผสม ผลไม้ปลอดสารพิษ มีของกินดูแลเด็ก ลุงสวัสดิ์ ทำไม้กวาด
- Node ช่วยให้ผู้รู้มองในการคัดกรองข้อมูล แนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คำกลอน ทำเอกสารเพิ่มขึ้น
- การวิเคราะห์ความเป็นตัวตนภายในของผู้รู้ และแหล่งเรียนรู้ ทำให้เกิดแนวคิดการออกแบบกระบวนการเรียนรู้
- โรงเรียนได้แลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อย 8 โรงเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ของ อบจ.
- ผู้ทำกิจกรรม 4 ศูนย์ เป็นวิทยากรท้องถิ่น ผู้รวมกลุ่มคณะวิจัย ยังไม่มีเวลา พุดคุยได้ในระยะสั้นๆ การออกแบบงาน ขาดการคำนึงถึง ศักยภาพของครู เวลาเงื่อนไข
- กระบวนการกระตุ้นความคิด เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย มีกระบวนการ เกิดการกลั่นกรองก่อนคิด ทำ ทีมวิจัยอธิบายให้ครูเข้าใจ (กระบวนการที่คนแตกต่างกัน ..ให้เกิดการเชื่อมโยง)
- การใช้คำพูด จิตใจอ่อนโยน กล้าพูด กล้าแสดงออก
- Node หนึ่ง ใจเย็น เปิดโอกาส รับฟังความคิดเห็น ชมวด สรุป อธิบายให้ฟัง เสนอทางเลือก ไม่เหมือนกับการติดตามงาน
- การทำรายงาน มีการขอยืดเวลาในการทำงาน node ยืดหยุ่น ให้เวลา เกิดความสบายใจ
- กระบวนการดึงความเป็นตัวตนภายใน เพื่อให้ทีมเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม ช่วยดึงใจคน (ครู) ให้ทำงานต่อเนื่อง มีใจช่วยกัน เอื้อกันและกัน เห็นขั้นตอนของงานวิจัยเห็นประโยชน์จากงานวิจัย
- มีความขัดแย้งภายใน แต่มีกระบวนการกลั่นกรองภายในตัวเอง
- ปลดปล่อยความกลัว ผิดพลาด ปลดปล่อยความกล้าคิด แสดงออก ช่วยให้ผู้รู้มองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (ซึ่งแต่ละแหล่งไม่เหมือนกัน)
- วิเคราะห์ความเป็นส่วนตัวภายในแต่ละแหล่งเรียนรู้ (คน) สะท้อนถึงทีมวิจัย นักเรียนได้เรียนรู้ ซึมซับความมีน้ำใจ

อุปสรรคที่สำคัญของโครงการวิจัย

- มีข้อจำกัดการใช้งบประมาณ มีการปรับเอกสาร
- 8) โครงการ “แนวทางการจัดการน้ำลำห้วยหามแห ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา: บ้านนกเจ้า บ้านโสกเชือก บ้านสระ ตำบลโนนกกอก อำเภอเกษตร
สมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ (RDG54E0059)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- เกิดการรวมตัวกันจากวิกฤติน้ำไม่พอใช้ มีการแย่งชิงน้ำ
- มีการตั้งคำถาม ทำให้เกิดการชวนคนที่สนใจ คนที่ขัดแย้งกันมาเป็นคณะกรรมการร่วมหาข้อมูล หาคำตอบ สืบค้นประเพณี เห็นอกเห็นใจกัน

- เกิดการเรียนรู้วิจัยไต่บ้าน คิดเอง ลงมือ ทำ เกิดประโยชน์ คุณค่า ความรู้สึก คนมาร่วมกันโดยไม่รู้ตัว (เยาวยชน แม่บ้านคนแก่ พระสงฆ์)
- เกิดการจัดตั้งเป็นกรรมการจัดการน้ำ มีกฎระเบียบ ตั้งกันเอง มีข้อเสนอแนะ กันน้ำ ตั้งเกณฑ์การสูบน้ำ เสนอให้แบ่งปันกัน ใจเขาใจเรา
- เกิดการดูแลน้ำร่วมกัน สืบค้นประเพณี แหล่งปลูก ห้วยหามแห สืบชะตาน้ำ
- เกิดการทำงานด้วยกัน สีข้าว นวดข้าว อาหารการกินในไร่นา การหาปลาในลำห้วย
- เกิดการลดการใช้สารเคมีในการฆ่าหญ้า ช่วงต้นน้ำถึงปลายน้ำ ใน 10 หมู่บ้าน
- เกิดความสามัคคีร้อยรัดผู้คนกลับมาร่วมมือกัน เห็นคุณค่าของดิน น้ำ ป่า ทำนํ้ามนต์ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำนํ้ามนต์ ปลอ่ยปลาาร่วมกัน นิมนต์พระหลายวัด ซึ่งทำให้แม่ออก มาด้วย ลูกหลานตามมาด้วย กำนัน นายก อบต. ต่อยอดเชื่อมโยงหน่วยงาน เกิดพลังในอดีตย้อนกลับมาในปัจจุบัน
- เกิดการช่วยเหลือกันมากขึ้น จากการที่นักวิจัยรวมตัวกัน
- อาหารการกินดีขึ้น (ปลา สัตว์น้ำ)
- อบต. ร่วมมือมากขึ้น มีงานวิจัย ร่วมสำรวจทำข้อมูล สืบชะตาน้ำ
- คน ต้นน้ำ-ปลายน้ำ ตระหนักถึงความสำคัญการดูแลน้ำมากขึ้น
- ผลจากการทำความเข้าใจ มีการดูแลรักษา ไม่หาปลา ไม่สูบน้ำ ในวังน้ำ ที่ทำประเพณี ทำให้เกิดการสืบค้นประวัติ ของวังน้ำต่างๆ หาพันธุ์ปลามาปลอ่ย ปลาพื้นถิ่นมา ชาวบ้านได้กินได้ใช้ ความเชื่อ ความศรัทธาเกิดขึ้นในใจคน มีการดูแลตรวจสอบกันเอง
- เกิดการขยายผลด้วยการเพิ่มบทบาทให้เยาวยชนเข้ามาช่วยงาน บันทึก ทำข้อมูล
- เกิดกิจกรรมต่อยอด กองทุนสวัสดิการวันละ 1 บาท ทั้งตำบล โดยออกแบบให้มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีอารมณ์ต่อเนื่อง นัดกันตอนเย็น
- กิจกรรมต่อเนื่องของกลุ่มทุกปี ปลูกต้นไม้ สืบชะตาน้ำ (รวมคนได้) คนเห็นคุณค่าของดิน น้ำ ป่า

การหนุนเสริมของ Node

- พัฒนาโครงการปีกว่าๆ ทำความเข้าใจงานวิจัยไต่บ้าน เหตุ ผล ใช้หลักธรรมลดความขัดแย้งกัน
- การรับฟังความคิดเห็นคนอื่น ฟังจนจบ เกิดข้อคิด คู่ขัดแย้งเกิดการรับฟังกันมีความเข้าใจกัน ทศนคติที่ดีขึ้น หันมาตั้งคำถามร่วมกัน หาคำตอบด้วยกัน
- แนะนำการจัดทำเอกสาร
- กระตุ้นให้กำลังใจในการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกในการดูแล
- Node ถามพูดคุยกัน ชวนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

9) โครงการ “กระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของชุมชน บ้านเคื่อพัฒนา ตำบลบ้านเคื่อ อำเภอกเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ” (RDG54E0060)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- จากการเป็นหนี้ ธกส. กู้เงินมาใช้ในการเกษตร แต่ได้นำไปใช้อย่างอื่นด้วย (ไม่ถูกทาง) พอผลผลิตออกมาไม่ดีก็ไม่มีเงินใช้หนี้ ก็กู้เพิ่ม / สมาชิกมีการเล่นหวย กินเหล้า กาแฟ
- มี Node เข้ามาช่วยพัฒนาโครงการ นักวิจัย 15 คน เชื่อนักวิชาการทั้งหมดในเทศบาล มีการเพิ่มนักวิจัยชาวบ้าน ได้ทำเอง
- เรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน รู้ว่าใช้จ่ายอะไร แยกรายจ่าย เป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์นำไปสู่ทางเลือก แบ่งสัดส่วนการใช้จ่ายเงิน จัดสรรรายรับรายจ่าย และหาจุดที่จะลดรายจ่าย
- เกิดการแบ่งบทบาทหน้าที่กันรับผิดชอบ โดยนักวิจัย 30 กว่า คน 1 คน ดูแล 4 ครัวเรือน สอบถามรายการ จด แลกเปลี่ยนพูดคุย กลุ่มเป้าหมาย 45 คน ทุกสิ้นเดือนมีการประชุมกันนำเสนอ แก้ปัญหา Node เข้าร่วมแลกเปลี่ยน
- จัดเก็บข้อมูล สรุปข้อมูล คืบข้อมูล หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน (เชิญวิทยากรมาช่วยวิเคราะห์) มีแนวทางแก้ไขปัญหา เทศบาลให้เงินจลเหล้างานศพ 5,000 บาท พระเทศในงานศพ ถ้าไม่เลิกเหล้างานศพจะไม่มาสวด
- เกิดการต่อยอด งานลดเหล้าในงานศพ เริ่มจาก ม.16 แล้ว ม.1 ขยาย 6 หมู่บ้าน และขยายเป็น 21 หมู่บ้าน เทศบาล สปสช.หนุนศพละ 1,000 บาท มีป้ายลดเหล้าติดหน้างาน เจ้าภาพก็สบายใจ มีการทำน้ำสมุนไพรสมทบ
- ใช้พุทธธรรม กองทุนแม่ เป็นทุนตั้งต้น ดูแลเรื่องยาสมุนไพรชุมชน
- ใช้หลักพุทธธรรมในการประชุม สมัคร์เข้าสมาชิก สวัสดิการเกิดแก่เจ็บตาย ไม่เกิน 2 ครั้ง/ปี/ครอบครัว
- องค์ความรู้ในการทำหม่อง น้ำมันเขียว การนำเสนอผลงานนวัตกรรมของจังหวัด งานศพลดเหล้า เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย (นำสมุนไพร ฆ้อมือ แซ่เท้า) ขยับสู่การดูแลป่าชุมชน มีผู้รู้ในชุมชนปรงยา
- รายจ่ายด้านสุขภาพ ลดค่าใช้จ่าย ฟังตน ดูแลตนเอง วิถีพุทธเข้ามาด้วย ค่อยๆ จัดการวันนี้ รู้ตัวมากขึ้น ลำดับเหตุการณ์ที่จะอยู่ ใช้จ่ายอะไร ก่อนทำงานวิจัย ขาดหลักการวิเคราะห์ พอผ่านงานวิจัย ช่วยให้ลำดับเหตุผล
- เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อบทบาทความเป็นผู้นำ เป็นวิทยากร
- ชาวบ้านเข้าใจคำว่า วิจัย ภูมิใจ นำไปใช้กับชีวิตได้ วางแผน คิดวิเคราะห์ วิจัย หาข้อมูล คิดล่วงหน้า ลดต้นทุน เพิ่มรายได้ อาชีพเสริม
- เกิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่าใช้จ่าย การผลิต ออกแบบการผลิต
- เกิดการนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในชีวิตประจำวัน กระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน ตั้งคำถาม หาข้อมูล ร่วมตัดสินใจ

- รู้จักตัวเอง ฟังตัวเอง วิถีพุทธมาใช้ จะอยู่ในสังคมได้โดยไม่เบียดเบียนตัวเอง ผู้อื่น ไม่เป็นทุกข์กับหนี้ ลำดับเหตุ แล้วค่อยๆ หาทางจัดการ
 - ขับเคลื่อนการเรียนรู้สู่เยาวชน มองความต่อเนื่องของเยาวชน
 - ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ 4 ศูนย์เรียนรู้ กองทุนแม่ สมนไพรพื้นบ้าน เพาะกล้าไม้ ลดรายจ่ายในการผลิต
 - ยกระดับไปสู่ตำบล 28 ชุมชน เตรียมความพร้อม กำลังพัฒนาวิทยากร
 - ติดต่อเพื่อขอคำปรึกษากับ Node อย่างต่อเนื่อง และขอให้ทีมงาน node เป็นวิทยากร
- 10) โครงการ “ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านโนนศรีสง่า ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG54E0084)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- เกิดการเรียนรู้สภาพปัญหาในชุมชน ครอบครัวแตกแยก พ่อ-แม่มีครอบครัวใหม่ (พ่อ-แม่-ตา-ยาย) ไม่ใช่พ่อแม่ที่แท้จริง บางทีเด็กดูแลกันเอง
- เกิดการเรียนรู้อาชีพของชุมชน ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน ดัดอ้อย ข้าวโพด ขายหอย ขายลอตเตอรี่ต่างจังหวัด (รวมถึงยาเสพติด) ต้องออกไปทำงานตั้งแต่เช้ามืด กลับค่ำ ไม่ค่อยได้เจอพูดคุยกัน ส่งผลให้เด็กติดสื่อ ซีดี เกม เด็กเกเร ทะเลาะวิวาท ไม่มีความรับผิดชอบ สัมมาคารวะ ลักขโมย ออกโรงเรียนกลางคัน ผู้ชายเกเร มีครอบครัว ผู้หญิงท้อง ขาดความอบอุ่น พฤติกรรมไม่น่าเอ็นดู พูดจาหยาบคาย มีเด็กกำพร้าร้อยละ 80-90 และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
- เกิดแนวคิดเบื้องต้น เรียนเพื่อฝึกอาชีพ ทักษะชีวิต ให้เด็กดูแลตัวเองได้ (คุณธรรม จริยธรรม) วิเคราะห์ต้นทุนเดิมของชุมชน เด็ก ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน ชุมชน (สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การใช้สารเคมี)
- ยกระดับภูมิปัญญาเดิมมาใช้ในการเรียนรู้ผ่านการทำนา การจักสาน การทอผ้า การแปรรูป ฯลฯ การปลูกพืชผัก การเลี้ยงหมู (ป่า/พันธุ์) ไก่ (ไข่ แม่พันธุ์) ปลา เป็ด ออกร่วมจัดผสม
- เกิดแนวทางในการจัดกิจกรรม การรักษาพันธุ์กรรมพืชและแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ การปลูกป่า ปลูกเห็ด
- เกิดมุมมอง + ปฏิบัติการ ครูทำเป็นตัวอย่าง คุณธรรมในการแลกเปลี่ยน ไม่คิดเรื่องเงิน
- เกิดแนวทางด้านการจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ความเชื่อมั่นเรื่ององค์ความรู้ แลกเปลี่ยนระหว่างพื้นที่ พัฒนาองค์ความรู้ ถั่วลันเตา ถั่วสอ (คุมหญ้า) ธนาคารเมล็ดพันธุ์
- เสริมแนวคิดการเกษตร หอยอยู่ หากิน เกษตรพอเพียง

การหนุนเสริมของ Node

- การร่วมเดินธรรมาตรา เด็กได้ฝึกความมีวินัย การทิ้งขยะ รับผิดชอบต่อการทำงาน กลุ่ม ฝึกควบคุมกิเลสความอยาก รับอาสาทำงาน ช่วยเหลือคนอื่น ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น สังคม ได้แลกเปลี่ยนกับเด็กพื้นที่อื่น
 - เกิดกลุ่มอาสาทำงานในโรงเรียน และศึกษาดูงาน การจัดการน้ำ อ.เกษตรสมบูรณ์ คนดีศรีชุมชน
 - ได้เรียนรู้ข้อมูลอาชีพ และเมล็ดพันธุ์
 - ได้เรียนรู้ผ่านค่าย บ้านดิน อนุรักษ์ ชุมชนยั่งยืน (เทพสถิตย์)
- 11) โครงการ “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมพระเจ้าองค์ตื้อ วัดศิลาอาสน์ ของชุมชนบ้านนาไก่เขา ตำบลนาเลียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG55E0098)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- เกิดการศึกษาศักยภาพชุมชน รอบมหาวิทยาลัย จากวิธีชนบทเริ่มเป็นวิถีเมือง ค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่ม และมีการจับจ่ายเกินตัว คนดิ้นรนหาเงินมากขึ้น ทำงานนอกบ้าน
- เกิดความสนใจในการค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยตัวชาวบ้านเองได้อย่างไร เรื่องอาหารการกิน ค้นหาของดีในชุมชน
- พระครูอยากให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ตัวเอง (กินข้อมูล พื้นฟูสิ่งที่มีอยู่แล้ว และมีการใช้ประโยชน์แปลงสาริต 21 ไร่ เพื่อสร้างการเรียนรู้แก่ชุมชน ด้านการผลิตพืชอาหารสัตว์)
- วัดเป็นต้นทุนสำคัญ ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้จากพระอาจารย์ ให้เด็กมีคุณธรรมจากการเรียนรู้วิถีชีวิตของบรรพบุรุษ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ดีกว่าการบังคับใช้ด้วยกฎหมาย (พระเจ้าองค์ตื้อ)
- พบว่า งานวิจัยไม่มีรูปแบบตายตัว ยิ่งทำยิ่งเรียนรู้ทุกชั้นตอน
- ชาวบ้านคือแหล่งความรู้ ปราชญ์ อีกทั้งพื้นที่มีศักยภาพ อุดมสมบูรณ์ ป่า น้ำ
- องค์ความรู้ การกิน (ผัก น้ำพริก आयูร์วิน) สมุนไพร (กินเป็นอาหาร ยา)
- ตอนแรกมีความเห็นขัดแย้งเรื่องวิธีการ แต่เป้าหมายเดียวกัน เพราะนักวิชาการไม่เข้าใจงานวิจัยชาวบ้าน
- ชาวบ้านตอบตามความรู้สึก ชาวบ้านพึงพอใจ วิถีชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนความรู้กัน โดยไม่ต้องลงทุน(เสียตังค์) เอาความรู้มารวมกันก็ได้รู้เยอะ ถ้าไม่เอามารวมกันก็ต่างคนต่างรู้ “พุทธธรรม + ธรรมชาติ”
- คนสมัยก่อนรู้อาหารเป็นยา แต่ปัจจุบันกินแค่อร่อย แต่ไม่รู้ว่ามีสรรพคุณอย่างไร
- คนเคยทะเลาะกันก็มาดีกัน คนที่เคยดีกันก็มาทะเลาะกันก็มี ใช้ธรรมะ

- การอาศัยเงื่อนไขประเพณี ฮีต 12 ครอง 14 / เดือน 3 แรม 3 ค่ำ (บนบาน) / เดือน 5 (แก้บน) วันพุธที่ 1 เดือน 6 (เลี้ยงบ้าน) / เดือน 7 บุญน้ำปูน รวมชาวบ้าน เกิดพิธีกรรม

การหนุนเสริมของ Node

- ใช้หลักโยนิโสมนสิการ จะทำให้ชัดเจน แนะนำวิธีการเก็บข้อมูล
- สังเคราะห์วัตถุ เสียสละ มีความจริงต่อกัน ช่มใจ(อดทน)
- ช่วยกำหนดทิศทางงานปฏิบัติการกับชาวบ้าน คืบความรู้สู่ชุมชน มีประสบการณ์หนุนเสริมด้านข้อมูลวิจัย 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค)

- 12) โครงการ “รูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนหนองหญ้าปล้อง ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ (RDG55E0106)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- เด็กนักเรียนมีปัญหาการอ่านไม่คล่อง (จากร้อยละ 33.33) สำนักงาน เขตประเมิน (ปัญหาระดับเขต)
- การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีแรงจูงใจ มีหนังสือ
- อ.เพียงแข เสนอทำวิจัยเรื่องการอ่าน ร่วมกับ ครู ป.1-ป.3
- สร้างการมีส่วนร่วม วัด(ถึงจะยังไม่เข้าใจกระบวนการ แต่ให้ความร่วมมือ) ชุมชน 3 หมู่บ้าน ม.5 ม.6 ม.9
- สร้างการมีส่วนร่วมจาก พี่ๆ ม.4-ม.6 (พี่สอนน้อง) ตัวต่อตัว หรือพี่1 คนต่อน้อง 2 คน 3 คน ที่อยู่บ้านใกล้ๆ กัน 3 หมู่บ้าน แบ่งเป็นกลุ่มช่วยกันดูแล
- ครูเก่าแก่ สอนมาตั้งแต่ปี 51 มีลูกศิษย์อยู่ในชุมชนเยอะ รู้จักพ่อแม่ลูก มีความคุ้นเคยกัน และพร้อมให้ความร่วมมือ
- ครูกับศิษย์ ขอร้อง และจูงใจ ทักทายดูแลกันตลอด มีความผูกพันกัน
- เกิดการสร้างทีมงานในโรงเรียนปฏิบัติงาน นักเรียน ป.4-5-6 ประถม ป.1-2-3 เรียนรู้ก่อน ช่วง 2 เดือน ช่วงต้นทำทุกวัน ชุมชนมีการระบุตัวพี่-น้อง ที่จะเรียน พี่กับน้อง วางแผนนัดเวลากันเอง
- ผู้ปกครองชื่นชม พอใจ ให้ความร่วมมือดีมาก โรงเรียนต่อยอดโครงการปฐมวัย (หนูน้อยนักอ่าน) เด็กเล็กสนใจให้พ่อแม่พี่อ่านให้ฟัง เกิดความตื่นตัว วัดพร้อมให้การสนับสนุน ศิษย์เก่าอาสาในการดูแลเด็กต่างๆ พี่เดินไปหาน้อง

- ครู พี่ ศิษย์เก่า หัวหน้าคุ้ม ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูลในหมู่บ้าน (หัวหน้าคุ้ม/ครอบครัวที่อ่านไม่ออก)
- เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น ตรงต่อเวลา สนใจมีวินัย ตื่นตัว มีความผูกพัน
- พี่ดีใจ (เพื่อนเจอเพื่อน ลูกศิษย์เจอครูเก่า)
- เวทีคืนข้อมูล 1 มิ.ย. 56 ดำเนินการระยะที่ 2 งานวิจัย นิยัรักการอ่าน เขียน คิด ค่อยยกระดับสู่การต่อยอดอาจารย์ เป็นที่ปรึกษา

การหนุนเสริมของ Node

- ประสานงานการดำเนินงานโครงการ
 - ปรับ CP 4-5 รอบ เชิญคนที่มีประสบการณ์มาพูดคุย
 - เน้นการมีส่วนร่วม (บ้าน วัด โรงเรียน)
 - เชิญชวนให้ค้นหาหลักธรรม อิทธิบาท ๔ ยกตัวอย่าง ชี้นำทาง
 - มีความเข้าใจที่มวิจัย ว่ามีงานหลักอยู่ไม่สร้างความลำบากใจ ช่วยดูแลให้เป็นไปตามแนวทาง หัวหน้าคุ้มเป็นตัวเสริม ลูกๆ ได้อ่านให้พ่อแม่ เด็กพอใจมา ตื่นตาตื่นใจ ถือหนังสือ ชื่นชมในหนังสือที่ได้ ครูสบายใจมากขึ้น แต่ยังมีเด็กที่บกพร่องทางพฤติกรรม ที่ดีใจมากที่สุดได้กลับมาในโรงเรียน กำหนดแนวทางในการดูแลแบ่งปัน การเรียนรู้สู่ห้องๆ หนึ่งตามวันเวลาที่ว่างๆ ต้องตามเก็บผลอยู่กับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับพี่ๆ
 - รวบรวมเก็บข้อมูล ผลจากการดำเนินงาน โดยเชิญทุกฝ่ายมาประชุมร่วมกัน ตามครั้งที่ 1 และเก็บผลครั้งที่ 2
- 13) โครงการ “ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คนดีศรีชุมชน โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ที่ 4 และ หมู่ที่ 10 ตำบลลูกตุ้มแสง อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ระยะที่ 1” (RDG55E0067) และระยะที่ 2 (RDG56E0017)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- กลุ่มเยาวชนต้นกล้า ปี 50 อยากทำกิจกรรมกับเยาวชน ไม่รู้กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน
- มีการประสานงาน Node แนะนำงาน CBR ผ่าน วิธีดี พัฒนาโจทย์วิจัย เข้าร่วมเวทีนำเสนองาน
- จัดเวทีที่ศูนย์ศิลปาชีพ ทำความเข้าใจ ทีมวิจัย ผู้รู้ ผู้ปกครอง เยาวชน ทำกิจกรรมโดยร่วมกับงานในวัด ล้างห้องน้ำ

- CBR ระยะที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของเด็กในชุมชน ทำความดี เชื่อมโยงคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 บำเพ็ญประโยชน์ วันเสาร์เข้าวัด กลุ่มเด็ก งานกีฬา รู้จักตั้งคำถาม กลุ่มหลายวัย
- ลงชุมชนค้นพบผู้ใหญ่อยุ่ดี + ความรู้
- กิจกรรมที่เลือกจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ วันเสาร์เข้าวัด กีฬา
- บทเรียนสำคัญ คือ มุมมองของผู้ปกครอง ผู้ปกครองบางคนมองด้านลบ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเยาวชน พี่เลี้ยงให้กำลังใจ พยายามยืนยันความบริสุทธิ์ใจ ทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ทำให้เกิดความไว้วางใจ
- กิจกรรมกีฬา กองกฐิน เยาวชนต้นกล้า เดินรับบริจาค บำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน จัดสรรเป็นค่าอาหาร ของรางวัล กองกฐิน

การหนุนเสริมของ Node

- ค่ายฝึกสติ สมาธิ วัดภูเขาทอง เด็กสนิทสนมกันมากขึ้น จากที่ไม่เคยทักทายกัน สมาธิ สติ เกม ทำวัตร เข้าเย็น ฝึกคิดตามสื่อ สมุดทำมือ แสดงละคร ย้ายก้อนหิน
- กระตุ้นให้มีกระบวนการวางแผนการทำงาน ตรวจสอบข้อมูล
- การใช้หลักธรรมในการทำงานวิจัย ช่วยให้องค์กรได้ซึมซับการทำงานวิจัย + หลักธรรม (รักษาศีล 5 ในการใช้ชีวิตอย่างสอดคล้องและเหมาะสม) คนทำงานต้องพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน

14) โครงการ “การศึกษาคุณค่าโบสถ์เพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านคุณธรรม บ้านกุดโง้ง ตำบล บุ่งคล้า อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” (RDG56E0019)

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

- การค้นหาความหมายหลักคำสอนของโบสถ์มาสอนคนในชุมชน คุณค่าโบสถ์ ความหมายโบสถ์ ประวัติศาสตร์โบสถ์ต่อสังคมชุมชนในปัจจุบัน โดยอาศัยทุนเดิมของชุมชน คนในชุมชนมีสายตระกูลเดียวกัน
- คู่มือ เส้นทางที่มีโบสถ์ โบสถ์ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำ อ.โคกโพธิ์ชัย จ.ขอนแก่น จ. ภาพลักษณ์ ก่อให้เกิดความตระหนักในคุณค่าให้มีความสำคัญ เกิดการหวงแหน
- เกิดการทดแทนเอาคุณธรรมสู่หัวใจคนในชุมชน เปลี่ยนการแข่งขันเป็นแบ่งปัน
- การศึกษาฐานงาน ดาดโตน เรียนรู้กระบวนการพัฒนาโครงการ การวางแผน ขั้นตอนการทำงานแตกกรอบ การบันทึกข้อมูล การทำงานตามกรอบ
- เกิดการสำรวจข้อมูลโบสถ์ที่อยู่ในชุมชน
- ตั้งโบสถ์ขึ้นในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

- ออกแบบให้นักเรียนเรียนรู้ ผ่านการบันทึกข้อมูล
- รวบรวมเศษใบเสมาเก็บไว้ที่วัด พบวัตถุโบราณ
- เรียนรู้การปักใบเสมา ตามทิศ 4 8 16
- เมื่อสำรวจเสร็จ มีการสรุปข้อมูลทุกครั้งหลังทำกิจกรรม
- การเชื่อมเอาเรื่องชาดก อักษรปาลวะ ถวายใบเสมาไว้ในพุทธศาสนา
- ยกระดับความร่วมมือสู่การประกาศเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา สะพานข้ามลำปะทาว น้ำแห้ง มีประตุนบายน้ำ ทำนาปรัง
- คุณธรรมชัดเจนขึ้นในช่วงท้ายๆ มีการประชุมสรุปคุณธรรมที่จะสร้างขึ้นในชุมชน จากชาดกในใบเสมา การสร้างการเรียนรู้ในกรอบคุณธรรมจะเป็นอย่างไรบ้าง 7 เรื่อง จะเอาคุณธรรมมาใช้ในชุมชน ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ การเรียนรู้สัจจะความจริง การแบ่งปัน ลดความเห็นแก่ตัว การใช้หลักอิทธิบาท ๔ สังคหะวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ในระดับครอบครัว ระดับชุมชน โรงเรียน วัด โดยนิมนต์พระ
- เด็กเกิดการเรียนรู้สามารถแนะนำนักท่องเที่ยว มีการอบรมมัคคุเทศก์น้อย สามารถเล่าเรื่องได้มากขึ้น เกี่ยวกับคุณค่าใบเสมากับความหมาย มีความกล้า
- เกิดฐานศรัทธาช่วยยกระดับจิตใจคน
- การเรียนรู้ระดับครอบครัว ชุมชน ค้นหาในทางพัฒนากระบวนการพูดคุยกับครอบครัวให้เกิดการสื่อสารกับลูกหลาน
- ทิมเห็นความสำคัญของใบเสมา ทำความเข้าใจกับชุมชน เกิดแนวทางในการดูแลใบเสมาในบ้านของเรามากขึ้น ตัวใบเสมา ขุดค้นใบเสมา
- การร่วมมือ แบ่งปัน การดูแลกัน มีเครือข่ายภายในชุมชน 10 ตระกูล
- มีการพูดคุยกับลูกหลานที่ไปทำงาน เรียนในเมืองผ่าน FB มีการส่งข้อมูล ทำผ้าป่า กลับมาดูแลใบเสมา

การหนุนเสริมของ Node

- กิจกรรมธรรมยาตราลุ่มน้ำลำปะทาว “ตามรอยอารยธรรม” เป็นจุดเริ่มต้นให้กับชุมชน กุดโง้ง พบกับNode
- ดึงคำสอนจากใบเสมามาบอกชุมชน ได้อะไร เกิดการชักชวนกัน ลุงวุฒิ มัคทายกวัด
- หนองบัวลำภู เวทีเครือข่าย พัฒนาโครงการ Node ขอข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงาน มีการปรับแก้ เอกสารโครงการ
- อยากให้ Node หนุนเสริมกระบวนการวันที่ 13 เมษายน 2557 เทศกาลฉลองใบเสมางานใหญ่ของชุมชน จะนำคำสอนใบเสมามาบอกเล่าสู่สมาชิกในชุมชน

อุปสรรคที่สำคัญของโครงการวิจัย

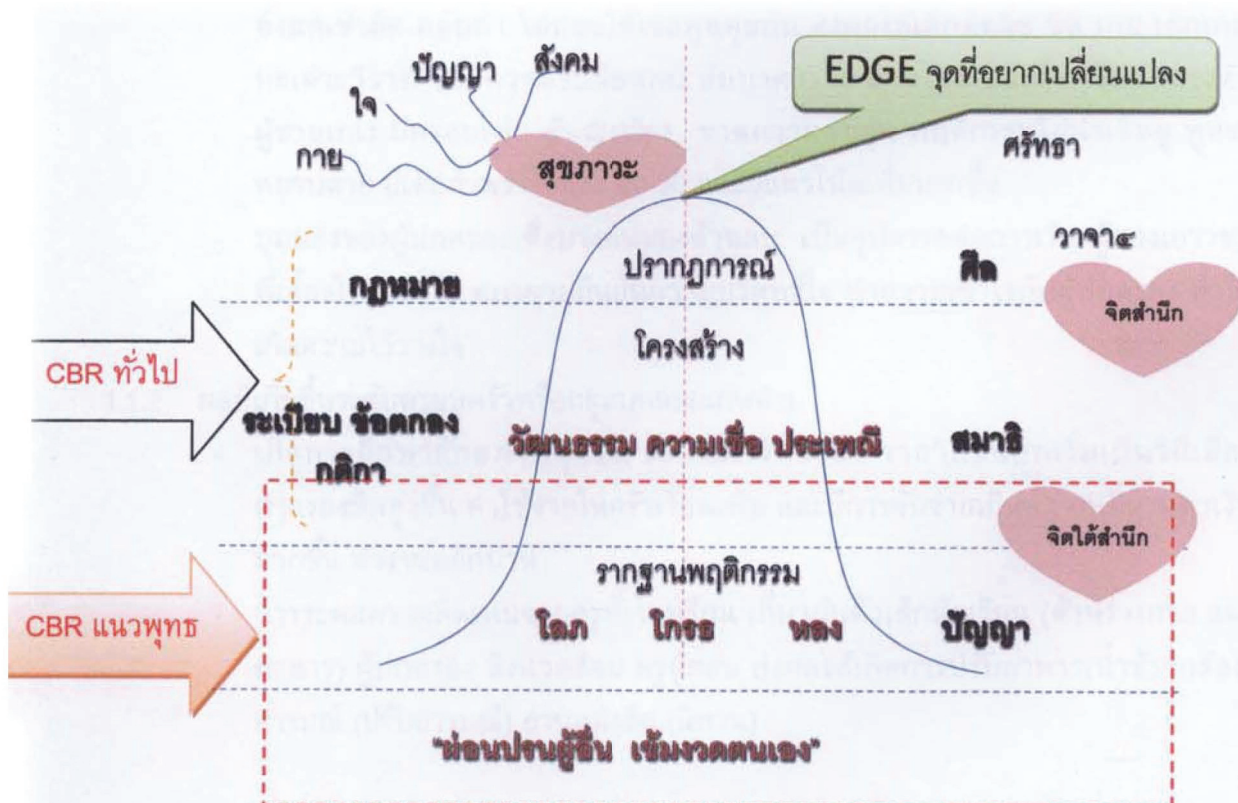
- อปท.ยังไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ปีนี้ถ้า อบต. จะมาจัดงานสงกรานต์ จะให้มีการพูดคุยกันก่อน เพื่อจะได้จัดงานให้เหมาะสม จะมีเวทีคืนข้อมูลชุมชน กำหนดไว้ในวันที่ 28 มกราคม 2557 นัดกับ Node
- มีปัญหาจากการวางแผนงานกันเอง ออกสำรวจข้อมูล เชิญ Node ให้คำแนะนำในการบันทึกข้อมูลให้ครอบคลุม+วางแผนการดำเนินงาน +ลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ

การศึกษาบทบาทกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ เพื่อพัฒนาศักยภาพการประยุกต์พุทธธรรมในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งการศึกษาบทบาทการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธในครั้งนี้ พบว่า การหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ เป็นการหนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มีกระบวนการเชื่อมโยงหลักธรรม และการปฏิบัติธรรมในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การขึ้นใจทวิวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากการค้นหาความต้องการร่วมกันของชุมชน อันนำมาสู่ ขั้นตอนการเรียนรู้ร่วมกัน ในการสร้างความรู้ สร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแนวทางข้อตกลงในการขับเคลื่อนงานร่วมกันของชุมชน ให้เกิดความสามารถใหม่ ในการก้าวข้ามข้อจำกัดที่มีอยู่เดิมของชุมชน ซึ่งหลายกรณี สามารถเกิดคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนายกระดับคุณภาพของจิตใจของทมิวิจัย อันเป็นพื้นฐานสำคัญของคุณภาพชีวิตไปพร้อมกันด้วย

ส่วนกรณีที่เป็นการประยุกต์หลักพุทธธรรม มาใช้เป็นกระบวนการสำคัญในการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้น การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ควรมีความลุ่มลึกลงถึงรากฐานของพฤติกรรม คือ การสร้างการรับรู้และทำความเข้าใจกับกิเลส รู้จักกิเลสตามที่เป็นจริงในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล กลุ่มและชุมชน และหากเกิดปัญหามากพอ ก็จะสามารถรับมือกับกิเลสได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ เกิดกระบวนการในการวางกลไก โครงสร้าง เพื่อเฝ้าระวังและกำจัด อุกุศล รวมถึงการสร้างและส่งเสริมรักษากุศล ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

ชั้นจิตสำนึก อาศัยศีลธรรม (ความปกติ) ในการ “ดำรงอยู่ร่วมกัน”

ชั้นจิตใต้สำนึก อาศัยสมาธิ (ความตั้งมั่น) ในการ “เกื้อกูลกัน แบ่งปัน”

ชั้นจิตเหนือสำนึก อาศัยปัญญา (ความเท่าทัน) ในการ “อยู่ในใจเหนือ เกื้อโลก”

1.วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัย

ร่องรอยแห่ง ความลุ่มลึกลงถึงรากฐานของพฤติกรรม จากการหนุนเสริมการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เป็นโอกาสสำคัญในการรับรู้ และทำความเข้าใจกับกิเลส เพื่อรู้จักกิเลส (โลก โภคะ หลง) ตามความเป็นจริงจากการดำเนินชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน(แกนนำ) หรือชุมชนวิจัย เพื่อท้องถิ่น เกิดผลที่น่าสนใจ จากการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ดังนี้

1.1 การดูแลทุกข์+สุข (การรับฟัง ร่วมทุกข์ร่วมสุข) ของเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างปัจจัยเอื้อจากกลไกทางสังคม กลไกทางวัฒนธรรม และกลไกทางการเมืองการปกครอง ได้แก่

1.1.1 ผลที่เกิดขึ้นระดับบุคคล

- ครูเกิดการปรับพฤติกรรม เยี่ยมบ้าน เหมือนกับการจัดการเรียนการสอนปกติ มีนักเรียนข้ามเขตพื้นที่มาเรียนเพิ่มขึ้น
- เกิดการเรียนรู้อาชีพของชุมชน ซึ่งพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน ตัดอ้อย ข้าวโพด ข่ายหอย ขายลอตเตอรีต่างจังหวัด (รวมถึงยาเสพติด) ต้องออกไปทำงาน ตั้งแต่เช้ามืด กลับค่ำ ไม่ค่อยได้เจอพูดคุยกัน ส่งผลให้เด็กติดสื่อ ซีดี เกม เด็กเกเร ทะเลาะวิวาท ไม่มีความรับผิดชอบ สัมมาคารวะ ลักขโมย ออกโรงเรียนกลางคัน ผู้ชายเกเร มีครอบครัว ผู้หญิงท้อง ขาดความอบอุ่น พฤติกรรมไม่น่าเอ็นดู พุดจาหยวนคาย มีเด็กกำพร้าร้อยละ 80-90 และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
- มุมมองของผู้ปกครอง ซึ่งบางคนมองด้านลบ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเยาวชน พี่เลี้ยงให้กำลังใจ พยายามยืนยันความบริสุทธิ์ใจ ทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ทำให้เกิดความไว้วางใจ

1.1.2 ผลที่เกิดขึ้นระดับครอบครัวหรือกลุ่มบุคคล(แกนนำ)

- เกิดการศึกษาศักยภาพชุมชน รอบมหาวิทยาลัย จากวิชิชนบทเริ่มเป็นวิถีเมือง ค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่ม และมีการจับจ่ายเกินตัว คนดิ้นรนหาเงินมากขึ้น ทำงานนอกบ้าน
- การระดมความคิดเห็นจากครูทั้งโรงเรียน เกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียน (ด้านร่างกาย และอาหาร) ผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อม ครูผู้สอน ส่งผลให้เกิดการปรับอาหาร(น้ำข้าวกล้อง) อารมณ์ (ปรับอารมณ์) อ่านหนังสือ (นิทาน)

1.1.3 ผลที่เกิดขึ้นระดับชุมชนวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- การจัดการขยะเป็นการทำบุญอินทรี จากปัญหาไม่มีที่ทิ้งขยะของตลาดเทศบาล โดยหัวหน้าโครงการเป็นประธานชุมชน และเป็นผู้นำบ้าน

1.2 การร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างปัจจัยเอื้อต่อ “ปฏิบัติการอย่างใส่ใจ” ที่ส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์ระดับลึก (Deep experience) ได้แก่

1.2.1 ผลที่เกิดขึ้นระดับบุคคล

- เริ่มจากคนที่มีใจอยากช่วยเหลือสังคม
อยากมีบทบาท หน้าที่ ความยอมรับ มากกว่าค่าตอบแทน
- เริ่มคิดเรื่องการช่วยเหลือ เพื่อนๆ สังคม (จิตอาสา) ที่สามารถจับต้องได้
- รู้จักตัวเอง ฟังตัวเอง นำวิถีพุทธมาใช้ จะอยู่ในสังคมได้โดยไม่เบียดเบียนตัวเอง ผู้อื่น ไม่เป็นทุกข์กับหนี้ ลำดับเหตุ แล้วค่อยๆ หาทางจัดการ

1.2.2 ผลที่เกิดขึ้นระดับครอบครัวหรือกลุ่มบุคคล(แกนนำ)

- เกิดประสบการณ์การทำงานร่วมกันเป็นจุดเริ่มต้น ก่อให้เกิดโครงสร้างการทำงานและมีกระบวนการกลุ่มที่ชัดเจน
- สามารถนำข้อมูลไปสื่อสารขยายผลสร้างการรับรู้ในท้องถิ่น และสังคมวงกว้าง
- การจัดกิจกรรมค่ายสุขภาพ ร่วมกิจกรรมในงานต่างๆ เช่น ธรรมยาตรา ค่ายสามเณร
- เกิดข้อค้นพบ ว่า การอ่านออกเขียนได้น้อยของเด็ก มีผลต่อกระทบต่อการเรียนสาระวิชาอื่นๆ ผลสัมฤทธิ์ภาพรวม โดยการพัฒนาที่ฐาน พัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เริ่มจากช่วงชั้นที่ 1 ประถม (ป.1-ป.3) จะเป็นจุดเริ่มที่ดีที่ส่งผลต่อระดับชั้นต่อไป
- เกิดการออกแบบให้เกิดกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน “เพื่อนช่วยเพื่อน จับคู่ช่วยกัน” ให้เกิดการพัฒนาการอ่าน “นำนิทานไปอ่านที่บ้าน ให้ผู้ปกครองช่วยอ่านหรืออ่านให้ผู้ปกครองฟัง”
- เกิดแนวคิดเบื้องต้น เรียนเพื่อฝึกอาชีพ ทักษะชีวิต ให้เด็กดูแลตัวเองได้ (คุณธรรม จริยธรรม) วิเคราะห์ต้นทุนเดิมของชุมชน เด็ก ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน ชุมชน (สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การใช้สารเคมี)
- จิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ วันเสาร์เช้าวัด และจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันผ่านงานกีฬา

1.2.3 ผลที่เกิดขึ้นระดับชุมชนวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- เกิดความสามัคคีร้อยรัดผู้คนกลับมาร่วมมือกัน เห็นคุณค่าของดิน น้ำ ป่า ทำนํ้ามนต์ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำนํ้ามนต์ ปลอຍปลาาร่วมกัน นิมนต์พระหลายวัดซึ่งส่งผลให้ แม่ออก และลูกหลานตามมาด้วย กำนัน นายก อบต. จึงต่อยอดเชื่อมโยงหน่วยงาน เกิดพลังในอดีตย้อนกลับมาในปัจจุบัน

- ครู พี่ ศิษย์เก่า หัวหน้าคุ้ม ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูลในหมู่บ้าน สร้างทีมงานในโรงเรียนปฏิบัติงาน นักเรียน ป.4-5-6 ประถม ป.1-2-3 เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมทุกวัน ชุมชนมีการระบุตัวพี่-น้อง ที่จะเรียน พี่กับน้องวางแผนนัดเวลาพัฒนาการเรียนรู้กันเอง

1.3 การจัดการเรียนรู้ของเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างปัจจัยเอื้อต่อ “การใส่ใจรู้” ที่ส่งเสริมให้เกิดการตั้งคำถามสำคัญอย่างลึกซึ้ง (Deep question) ได้แก่

- กระบวนการทำงานวิจัย ค้นหาข้อมูลปัญหาสุขภาพ เกิดจากการใช้ยา (ไม่พึ่งตนเอง) มาสู่แนวความคิดพึ่งตนเอง ถึงจะยากแต่ก็พอเข้าใจกันได้ ส่งผลให้เกิดการปรับพฤติกรรม การกินอยู่ ทักษะคิด เรื่องการดูแลสุขภาพ
- เกิดความเข้าใจคำว่า “วิจัย” มีการบันทึก พิจารณาว่าเริ่มต้นอย่างไร จบอย่างไร เป็นสิ่งที่เราอยากรู้ รู้เหตุ รู้ผล ทำในสิ่งที่อยากรู้ ทำอย่างมีขั้นตอน มีระเบียบ
- การตั้งคำถาม ทำให้เกิดการชวนคนที่สนใจ คนที่ขัดแย้งกันมาเป็นคณะกรรมการร่วมหาข้อมูล หาคำตอบ สืบค้นประเพณี เห็นอกเห็นใจกัน
- เรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน รู้ว่าใช้จ่ายอะไร แยกรายจ่าย เป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์นำไปสู่ทางเลือก แบ่งสัดส่วนการใช้จ่ายเงิน จัดสรรรายรับรายจ่าย และหาจุดที่จะลดรายจ่าย
- เกิดการเรียนรู้วิจัยไทบ้าน คิดเอง ลงมือ ทำ เกิดประโยชน์ คุณค่า ความรู้สึก คนมาร่วมกันโดยไม่รู้ตัว (เยาวชน แม่บ้านคนแก่ พระสงฆ์)
- เกิดการแบ่งบทบาทหน้าที่กันรับผิดชอบ ซึ่งมีนักวิจัย 30 คน โดย 1 คน ทำหน้าที่สอบถามรายการค่าใช้จ่ายและรายรับ จัดบันทึก แลกเปลี่ยนพูดคุย กับ 4 ครัวเรือน
- เกิดข้อมูลพื้นฐานจากชาวบ้าน โดยสร้างการมีส่วนร่วมเก็บข้อมูลกับชาวบ้าน
- วิถีชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันโดยไม่ต้องลงทุน เอาความรู้มารวมกันก็ได้รู้มากขึ้น ถ้าไม่เอามารวมกัน ก็ไม่เกิดการยกระดับความรู้ เป็นได้เพียงต่างคนต่างรู้ “พุทธธรรม + ธรรมชาติ”
- เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ครูกับผู้ปกครองเด็ก ป.1-ป.3 เข้าร่วมรับรู้ ประเมิน และเสนอแนะแนวทาง
- ความสัมพันธ์ ครู นักเรียน ดีขึ้น ชุมชนให้ความร่วมมือมากขึ้น มีความกล้าสอนมากขึ้น
- เกิดแนวทางที่ดี หาคำตอบด้วยตนเอง ได้รู้ทั้งหมดรายจ่ายหมดไปกับอะไรบ้าง นำมาปรับรายจ่ายในบ้านเรา ใช่วัตถุในบ้านเรา ทำน่ายาซักล้างใช้เอง ไข่จากผลผลิตในชุมชน มีแนวทางลดรายจ่าย วางแผนเดินทางด้วยกัน มีกลุ่มปฎิเป็นฐาน ออกแรงช่วยกัน (หมุนเวียนกัน) ขุดมัน เกี่ยวข้าว วางแผนตกลงกัน ความรัก ความสามัคคี ความจริงใจ การช่วยเหลือกัน

- เกิดแนวทางในการสร้างเหตุปัจจัยให้ผ่านประสบการณ์ตรงของกลุ่มเล็กๆ แล้วจึงค่อยๆ ขยายผล
 - เกิดแนวคิดพึ่งตนเอง ได้เดินทางไปเรียนรู้ การดูแลสุขภาพ การพึ่งพาตนเอง การทำข้อมูล ใช้ข้อมูล ยับยั้งจิตใจ ทำน้ำหมัก ยาธาตุ การดูแลสุขภาพ การประหยัด พัฒนาจิตใจไม่ให้ฟุ้งซ่าน พอรวมกลุ่มกันมีที่ปรึกษามีเพื่อนๆ
 - เกิดการลดสารเคมีลงในชุมชน ยาฆ่าหญ้า ค่อยลดเรื่องปุ๋ย ขยายการดูแล ตนเองไปในชุมชน ทำน้ำสมุนไพรแจกให้ดื่มฟรี
 - เกิดเรียนรู้ผ่านการทำงาน วางใจ ปลดวางความคาดหวัง ไม่หวังผล
 - เกิดรูปธรรมการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่ของธรรมชาติ ที่สามารถตอบตัวชีวิต หลายๆ เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ร่วมกัน
 - เรียนรู้คุณธรรมจากชาดกในใบเสมา โดยสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้คุณธรรม 7 เรื่อง เพื่อนำเอาคุณธรรมมาปรับใช้ในชุมชน ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ การเรียนรู้เข้าถึงสัจจะความจริง การแบ่งปัน การลดความเห็นแก่ตัว การใช้หลักอิทธิบาท 4 สังคหะวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 ในระดับครอบครัว ระดับชุมชน โรงเรียน วัด โดยนิมนต์พระเป็นผู้นำสร้างความศรัทธาให้ชุมชนเกิดปัญญา
- 1.4 ผลที่เกิดขึ้นในระดับการประกอบการเพื่อสังคม (พัฒนาระบบสวัสดิการด้วยศักยภาพของท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโลก ทางสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ให้เกิดการดูแลทุกข์+สุข สนับสนุนการบำเพ็ญประโยชน์ และสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างปัจจัยเอื้อต่อ “การอุทิศตน” ที่ส่งเสริมให้เกิดพลังในการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างถึงที่สุด (Deep commitment) ได้แก่
- การอาศัยหลักของพุทธศาสนา มาเชื่อมโยงหลักคิดกับการดำเนินชีวิต
 - การยกระดับภูมิปัญญาเดิมมาใช้ในการเรียนรู้ผ่านการทำนา การจักสาน การทอผ้า การแปรรูป ฯลฯ การปลูกพืชผัก การเลี้ยงหมู (ป่า/พันธุ์) ไก่ (ไข่ แม่พันธุ์) ปลา เปิดอีกเชื่อม ดัดผม
 - เกิดการต่อยอดกองทุนวันละ 1 บาท เพื่อจัดสวัสดิการ จากการดำเนินงานของกลุ่มนุ้ยหมักชีวภาพ
 - การต่อยอดการเรียนรู้ ศิล สมาธิ ปัญญา “โดยกิจกรรมลานธรรม” อ่านธรรมะ ชื่นชมดนตรี นั่งสมาธิ ร้องเพลงพ่อของแผ่นดิน(บ่มเพาะความรักในหลวง) โอบกอด นิทานคุณธรรม ฯ เกิดพัฒนาการ ภายนอก การเรียน ผลสอบ - ภายใน พฤติกรรม
 - เกิดการต่อยอด งานลดเหล้าในงานศพ เริ่มจาก ม.16 แล้ว ม.1 ขยาย 6 หมู่บ้าน และขยายเป็น 21 หมู่บ้าน เทศบาล สปสข.หนองสพละ 1,000 บาท มีป้ายลดเหล้าติดหน้างาน เจ้าภาพก็สบายใจ มีการทำน้ำสมุนไพรสมทบ เตรียมความพร้อมเพื่อยกระดับไปสู่ตำบล 28 ชุมชน

- เกิดแนวทางการจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ความเชื่อมั่นเรื่ององค์ความรู้ แลกเปลี่ยนระหว่างพื้นที่ พัฒนางองค์ความรู้ ถั่วลลิต ถั่วสอ(คุ่มหญ้า) ธนาการเมล็ดพันธุ์

2. วิเคราะห์ผลการหนุนเสริมการดำเนินงานของ Node

หลักพุทธธรรมที่สำคัญ ต่อการพัฒนาตนเอง ผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- “เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อน เป็นบุพนิมิต ฉันทใด สัมมาทิฐิ ก็เป็นตัวนำ เป็นบุพนิมิต เพื่อการรู้เห็นตามเป็นจริง ฉันทนั้น”
- สัมมาทิฐิ = ความเห็นชอบ แบ่งอย่างง่ายได้เป็น
 - โลภียะสัมมาทิฐิ = ความเห็นชอบระดับโลกีย คือ ยังเนื่องในโลก ขึ้นต่อโลก ได้แก่ ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตที่ถูกต้อง ตามหลักแห่งความดี เป็นไปตามคลองธรรม สอดคล้องกับศีลธรรม
 - โลกุตตรสัมมาทิฐิ = ความเห็นชอบระดับโลกุตระ คือ เหนือโลก ไม่ขึ้นต่อโลก ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก และชีวิตถูกต้องตามความเป็นจริง หรือรู้เข้าใจตามความจริง
- สัมมาทิฐิเกิดได้จาก
 - ปรัตติยสัจ (เสียงจากภายนอก เช่น กัลยาณมิตร) คือ ปัจจัยฝ่ายภายนอก หรือ องค์ประกอบทางสังคม มี ศรัทธา เป็นตัวเชื่อมโยง
 - แบ่งเป็น
 - กัมมัชสะกตาญาณ = ความรู้ว่าคนมีกรรมเป็นของตน
 - สัจจานุโลมิกญาณ = ปรึกษาเป็นไปแก่การกำหนดรู้ อริยสัจ
- องค์ธรรมที่คอยหนุนให้เกิดสัมมาทิฐิ
 - ศีล (ความประพฤติดีงามเกื้อกูล พฤติกรรมไม่ขัดแย้งเบียดเบียน)
 - สุตะ (ความรู้จากการสดับ เล่าเรียน อ่านตำรา การแนะนำสั่งสอนเพิ่มเติม)
 - สากัจฉา (การสนทนา ถกเถียง อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สอบค้นความรู้)
 - สมณะ (ความสงบ การทำใจให้สงบ การไม่มีความฟุ้งซ่าน วุ่นวายใจ)
 - วิปัสสนา (การใช้ปัญญาพิจารณาเห็นสิ่งต่างๆ ตามสภาวะของมัน คือ ตามเป็นจริง)
- ปรึกษาหยั่งรู้ ว่า สัตว์มีกรรมเป็นของตน
 - ทานที่ให้แล้ว มีผล
 - การบำเพ็ญทาน มีผล
 - การบูชา มีผล
 - กรรมที่ทำไว้ดีและชั่ว มีผล มีวิบาก
 - โลกนี้ มี
 - ปรโลก มี

- มารดา มี
- บิดา มี
- สัตว์ที่เป็นโอปปาติกะ มี (เป็นการเกิดที่ไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ อาศัยแต่อดีตกรรมอย่างเดียว เกิดแล้วก็สมบูรณ์เต็มตัว ไม่เจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ เหมือนสัตว์โลกทั่วไป เวลาตายก็หายวับไป ไม่มีซากร่างเหลือไว้เหมือนคนหรือสัตว์)
- สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติชอบ ปฏิบัติชอบ ซึ่งประกาศโลกนี้ และปรโลก ให้แจ่มแจ้ง เพราะรู้อย่างด้วยตนเอง มีอยู่

และจากการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธ เพื่อพัฒนาทิศทางการประยุกต์ พุทธธรรมในการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ มีกระบวนการสำคัญในการหนุนเสริมอย่างเป็นกัลยาณมิตร (ปรโตโมสะ/เสียงจากภายนอก) ที่สนับสนุน / ส่งเสริมให้ทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้เกิดศรัทธา ความเชื่อมั่นต่อการรับรู้/เรียนรู้ จากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนของคนร่วมกัน จนกระทั่งก่อให้เกิดสัมมาทิฐิ จากการหนุนเสริมของ Node ดังนี้ คือ

- การขับเคลื่อนงาน CBR ในช่วงแรก (2550) เป็นการนำคุณค่าของคุณธรรมในงานประเพณี ซึ่งเป็นเงื่อนไขการดำรงชีวิตของชุมชน มาสร้างการเรียนรู้หลักพุทธธรรม “บาปกรรม” กับ “การทำมาหากิน” (พุทธวิธี กับ กระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน) ตัวอย่างเช่น กรณีการใช้เงื่อนไขงานประเพณีในการทำกิจกรรมดูแลป่าร่วมกัน ซึ่งนำมาสู่การปรับวิธีคิด “การหากินจากป่าอย่างยั่งยืน และเอื้อเพื่อ แบ่งปัน” โดยมีพื้นฐานความคิดในการหนุนเสริมการเรียนรู้คุณธรรมตามหลักพุทธธรรมผ่านงานประเพณี เนื่องจากประเพณีชุมชนในภาคอีสานมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรม คำสอนในหลักพุทธศาสนา เช่น ประเพณี ฮีตสิบสองครองสิบสี่ ประเพณีบุญผะเหวด จึงปรับประยุกต์พุทธวิธี ที่สอดคล้องกับวิถีชาวบ้าน
- การขับเคลื่อนงาน CBR ในช่วงที่ 2 (2551-2553) เป็นการค้นหากระบวนการ ที่สามารถเชื่อมการเรียนรู้จากคุณธรรม สู่ การพัฒนาศีลธรรม โดยเลือกพื้นที่ ที่มีความพร้อมต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อสร้างการเรียนรู้ ในระดับคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม โดยมีพื้นฐานแนวคิดในการประยุกต์ใช้หลักพุทธวิธี สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิต
- การขับเคลื่อนงาน CBR ในช่วงที่ 3 (2554-ปัจจุบัน) เป็นการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อหนุนเสริมแก่ทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระยะต่างๆ คือ ในระยะต่างๆ คือ
 - ดันน้ำ ดูนก ดูพื้นที่ ดูประเด็น ใช้วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุ และ อรรถสัมพันธ์
 - กลางน้ำ แดกองค์ประกอบ พิจารณาอิทธิบาท 4 และแตกโครงกระดูกกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
 - ปลายน้ำ สังเคราะห์งาน มีกระบวนการทบทวนอย่างเป็นกัลยาณมิตร ร่วมกับกลไกพื้นที่ กลไกที่ปรึกษา และเครือข่าย

ในช่วงที่ 3 มีพื้นฐานแนวคิดในการมุ่งเน้นให้ทีมวิจัยเกิดโอกาสในการปฏิบัติธรรมด้วยการจัดกระบวนการหนุนเสริมงาน CBR (นั่งสมาธิ ธรรมยาตรา ปฏิบัติธรรม) และประยุกต์พุทธธรรมเป็นกระบวนการหนุนงาน CBR ได้แก่ การเป็นกัลยาณมิตร (ปรโตโมสะ/เสียงจากภายนอก) และการหนุนเสริมทักษะชีวิตคิดใคร่ครวญอย่างแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการหนุนเสริมของ Node ต่อโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีข้อมูลที่น่าสนใจที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งผลให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัย เกิด **สัมมาทิฐิ** จากการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการหนุนเสริมของ Node ตามหลักองค์ธรรมที่คอยเกื้อหนุนให้เกิดสัมมาทิฐิ ได้ พอสังเขปดังนี้ คือ

การชวนชวน “ทำกิจ”

1. การหนุนเสริมให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัยเพื่อท้องถิ่น บ่มเพาะความประพฤติที่งดงามเกื้อกูล มีพฤติกรรมไม่ขัดแย้งเบียดเบียนกันและกัน “ศีล” ได้แก่ การหนุนเสริมให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัย เกิดการเรียนรู้ การฟังตนเอง สุขภาพ (หมอเขียว/สมุนไพรร) ลดรายจ่าย (ปลูกผัก/ ปุ๋ยอินทรีย์)
2. การหนุนเสริมให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกิดความรู้จากการสดับ เล่าเรียน อ่านตำรา การแนะนำสั่งสอนเพิ่มเติม “สุตะ” การหนุนเสริมให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัย เกิดการเรียนรู้ นโยบายด้านสมุนไพรร พรบ.แพทย์แผนไทย / การเขียนรายงานกิจกรรม รูป เก็บข้อมูล และการสร้างการมีส่วนร่วมในทีมวิจัย เข้ามาหาบอย ใช้วิธีการยกตัวอย่าง เชื่อมโยงสู่การแสดงความคิดเห็น เก็บรวบรวม ข้อมูล 20 กว่าศูนย์เรียนรู้ฯ ที่สามารถพาเด็กนักเรียน ให้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ /
3. การหนุนเสริมให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกิดการสนทนาถกเถียง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สอบค้นความรู้ “สากัจฉา” ได้แก่ การหนุนเสริมให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัย เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโครงการ แลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในเครือข่าย 5 จังหวัด ในการแตกกรอบกันต่อเก็บข้อมูล ทำให้รู้ข้อจำกัดก่อนการออกแบบ / การแลกเปลี่ยนร่วมกันทั้งโรงเรียน ร่วมกับแกนนำชุมชน การเรียนรู้เปิดตัวโครงการ พาไปดูศึกษาการปิดโครงการของโรงเรียนกุฎโง้ง ดงสวรรค์ ต.ท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ

“การทำจิต” / ปล่อยวาง + ความฉลาดทางอารมณ์

4. การหนุนเสริมให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ในการมีสติ เข้าถึงความสงบ การทำใจให้สงบ การไม่มีความฟุ้งซ่าน วุ่นวายใจ “สมณะ” ได้แก่ การหนุนเสริมทีมวิจัยและชุมชนวิจัย ได้มีโอกาสเรียนรู้การฝึกสติ สมาธิ ณ วัดภูเขาทอง ต.ท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ ส่งผลให้เด็กสนิทสนมกันมากขึ้น จากที่ไม่เคยทักทายกัน สมาธิ สติ

เกม ทำวัตร เข้าเย็น ผึกคิดตามสื่อ สมุดทำมือ แสดงละคร ย้ายก้อนหิน / การเชิญชวนทีมวิจัย และชุมชนวิจัยเข้าร่วมเรียนรู้ กิจกรรมธรรมชาติรำลุ่มน้ำลำประทาว 1-8 ธันวาคม ของทุกปี

5. การหนุนเสริมให้ทีมวิจัยและชุมชนวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกิดการใช้ปัญญาพิจารณาเห็นสิ่งต่างๆ ตามสภาวะของมัน คือ ตามเป็นจริง “วิปัสสนา” ได้แก่ การหนุนเสริมทีมวิจัยและชุมชนวิจัย ได้มีโอกาสเรียนรู้มุมมองในการคัดกรองข้อมูล แนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ / การทำเอกสารเพิ่มขึ้น / การวิเคราะห์ความเป็นตัวตนภายในของผู้รู้ และแหล่งเรียนรู้ ทำให้ไม่เกิดแนวคิดการออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ / การใช้หลักธรรมในการทำงานวิจัย ช่วยให้น้องๆ ได้ซึมซับการทำงานวิจัย + หลักธรรม (รักษาศีล 5 ในการใช้ชีวิตอย่างสอดคล้องและเหมาะสม) คนทำงานต้องพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน / กระบวนการดึงความเป็นตัวตนภายใน เพื่อให้ทีมวิจัย เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม ช่วยดึงใจคน (ครู) ให้ทำงานต่อเนื่อง มีใจช่วยกัน เอื้อกันและกัน เห็นขั้นตอนของงานวิจัยเห็นประโยชน์จากงานวิจัย รวมถึงการปลดปล่อยความกลัว ผิดพลาด ปลดปล่อยความกล้าคิด แสดงออก ช่วยให้ผู้มองเห็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (ซึ่งแต่ละแหล่งไม่เหมือนกัน)

จากการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้วยการประยุกต์พุทธธรรม แก่ทีมวิจัยและชุมชนวิจัย ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ชัยภูมิ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมที่สำคัญต่อการสร้างความสามารถในการสร้างความรู้ การสร้างความร่วมมือ และการสร้างแนวทาง/ข้อตกลงของท้องถิ่นให้เกิดความเท่าทัน ต่อ สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์ และกระแสอาชญากรรมที่กำลังเข้ามา และมีผลกระทบด้านลบกับวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ผืนดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้ของชุมชน (กิน/อยู่/ดู/ฟัง เป็น) สามารถดำเนินการหนุนเสริมให้นักวิจัย (แกนนำนักวิจัย) เกิดสัมมาทิฐิ จากการขับเคลื่อนงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในชุมชน

ส่วนทีมวิจัยซึ่งมีองค์ประกอบที่หลากหลายในแต่ละโครงการวิจัย ต้องอาศัยเวลาเรียนรู้ผ่านการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนวิจัย (ทำซ้ำ) ซึ่งอาจเป็นงานพัฒนาที่มายุ่งยอจากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จากการศึกษา พบว่า Node ยังมีการติดตามหนุนเสริม (ตามแนวทางองค์ธรรมที่คอยเกื้อหนุนให้เกิดสัมมาทิฐิ) ให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพียงบางโครงการ โดยเฉพาะโครงการในช่วงแรก (ปี 2550-2553) ยังมีการติดตามหนุนเสริมน้อย เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งมีการกิจในการพัฒนาจิตวิทยานักวิจัย และติดตามโครงการวิจัยที่กำลังดำเนินงานอยู่

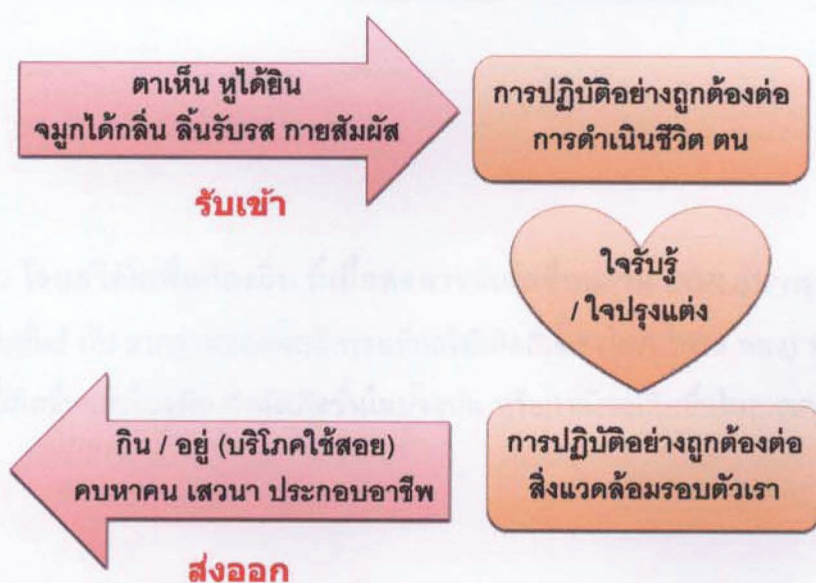
และจากการศึกษาในครั้งนี้ ยังพบว่า ทีมวิจัยจากโครงการวิจัยเดิมๆ ยังมีความต้องการในการหนุนเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก Node ซึ่งมีข้อเสนอต่อ Node ที่น่าสนใจ คือการสร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเชิงประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกษตรอินทรีย์ ประเด็นการจัดการศึกษา และเชิงพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ลุ่มน้ำลำประทาว ซึ่งมีชุมชนวิจัยกระจายตัวตามสายน้ำ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

บทที่ 5

การสังเคราะห์กระบวนการหนุงาน CBR เชิงพุทธ

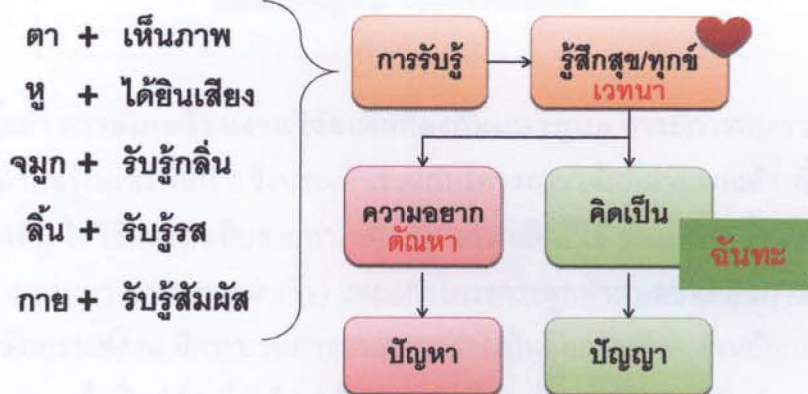
แนวทางและบทบาทการปรับตัวของงาน CBR แนวพุทธต่อสถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์ (กระแสบริโภคนิยม) และกระแสอาเซียนเข้าถึง ซึ่งมีผลกระทบด้านลบโดยตรงกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และผืนดินแหล่งน้ำ ป่าไม้ของชุมชน

แนวทางสำคัญในการปรับตัวของงาน CBR แนวพุทธ คือ การสร้างเหตุปัจจัยให้ถึงพร้อม ด้วย องค์ธรรมอันเป็นปัจจัยในการก่อเกิด **สัมมาทิฏฐิ** ซึ่ง Node มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็น กัลยาณมิตร (ปรโตโฆสะ / เสียงจากภายนอก) เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้แก่ทีมวิจัยและชุมชนวิจัย ให้เกิดความรู้สึกตัว “สติ” ต่อ การชวนชวนทำกิจ ให้เกิดความปกติ (ทาน / ศีล) ควบคู่กับ การทำจิต ให้เกิดความสงบ ตั้งมั่น จดจ่อ ต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อ (ภาวนา) เป็นคุณภาพของจิตใจ อันเป็น พื้นฐานสำคัญของคุณภาพชีวิต (การรับรู้อย่างถูกต้อง และ กระทำอย่างถูกต้อง ต่อ สรรพสิ่งที่ดำรงอยู่ รายตัวเรา) ซึ่งชีวิตจะมีความสุขอย่างแท้จริงได้ ก็ต่อเมื่อ การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างถูกต้องต่อการ ปฏิบัติอย่างถูกต้องต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง และ การปฏิบัติอย่างถูกต้องต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรม การกินเป็น อยู่เป็น ดูเป็น พังเป็น คบหากนเป็น เสวนากับคนอื่นเป็น โดยจำเป็น จะต้อง “คิดเป็น” หรือ “การรู้จักคิดอย่างถูกต้อง”

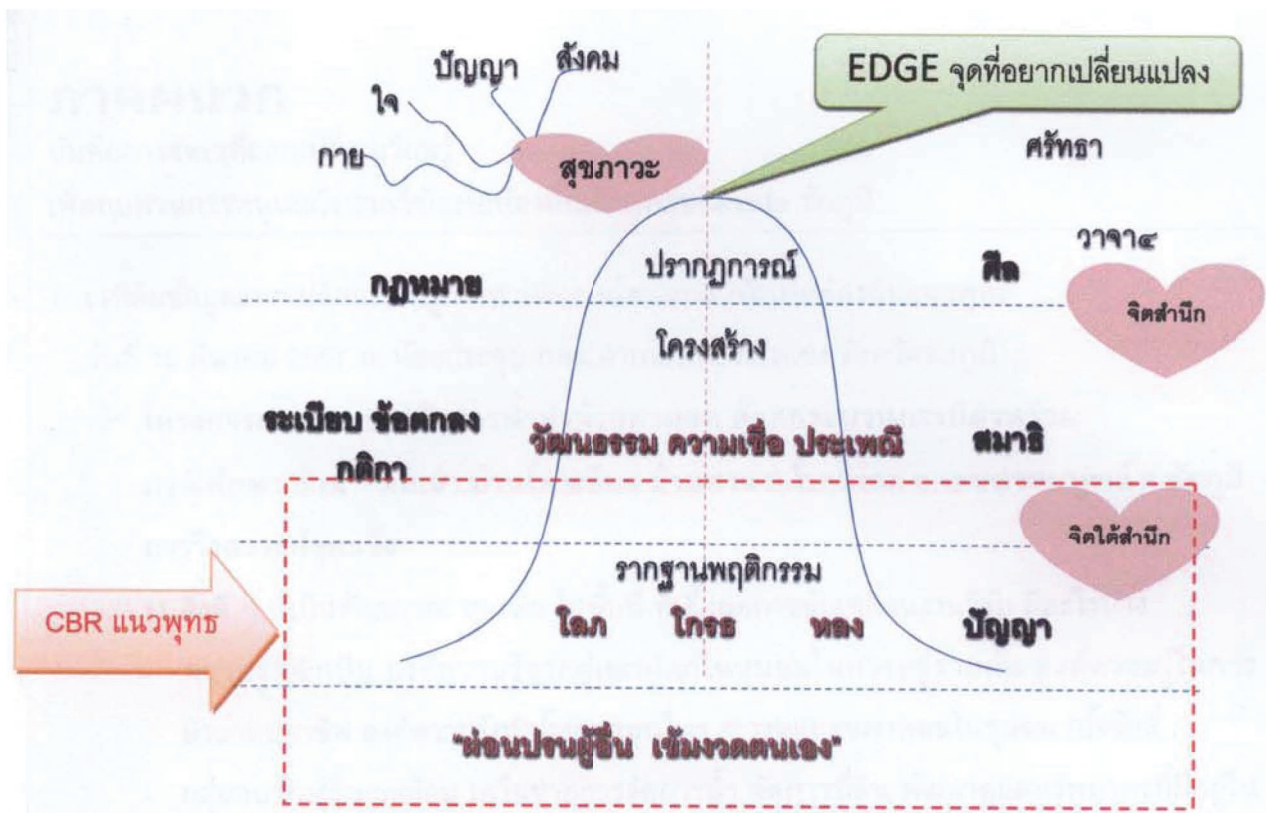

การรู้จักคิดอย่างถูกต้อง “คิดเป็น” เป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิด ความเห็นชอบ “สัมมาทิฐิ” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของ การดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เปรียบเสมือนการติดกระดุม เสือเม็ดแรกที่ถูกต้อง และส่งผลให้กระดุมเม็ดต่อมา ติดได้ถูกต้องเช่นเดียวกัน แต่หากติดกระดุมเม็ด แรกผิด กระดุมเม็ดต่อมาก็จะติดผิดตาม

การคิดเป็น เกื้อหนุนให้เกิดปัญญา เป็นการศึกษาที่พัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้เจริญยิ่งขึ้น โดยการคิดเป็น การคิดถูกวิธี หรือความรู้จักคิด (โยนิโสมนสิการ = การกระทำในใจอย่างแยบคาย) เข้ามามีบทบาทสำคัญ ที่จะช่วยตัดตอนไม่ให้ “เวทนา” มีอิทธิพลก่อให้เกิด “ตัณหา” แต่เป็นการสร้าง ปัญญา จากการรับรู้ และความสุข ความทุกข์ ที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจ

ดังนั้นแล้ว โจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงาน CBR แนวพุทธ จึงควรเป็น โจทย์ที่สัมผัส / สัมพันธ์ กับ รากฐานของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดกิเลส (โลภ โกรธ หลง) ที่เป็นเหตุปัจจัย ของวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ของชุมชน

นอกจากนี้แล้ว การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแนวพุทธ ควรมีการทบทวนด้วยการสร้างโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเชิงพื้นที่ /เชิงประเด็นร่วมกับโครงการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว ทั้งในช่วงต้นน้ำ คุณคน คุณพื้นที่ คุณประเด็น ใช้วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุ และ อรรถสัมพันธ์ ช่วงกลางน้ำ แดกองค์ประกอบพิจารณาอิทธิบาท 4 (หนทางแห่งความสำเร็จ) และแตกโครงกระดูกกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย และช่วงปลายน้ำ สังเคราะห์งาน มีกระบวนการทบทวนอย่างเป็นกัลยาณมิตร ร่วมกับกลไกพื้นที่ กลไกที่ปรึกษา และเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนให้เกิด “สังฆะ CBR แนวพุทธ” ที่มีความตื่นรู้ มองเห็นความไม่รู้ มีความเท่าทันต่อการออกแบบกระบวนการสร้างความรู้ ความร่วมมือ และแนวทาง ได้จากวิกฤติการณ์ /สรรพสิ่งที่ดำรงอยู่รอบตัว ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน “ผ่านปรนผู้อื่น เข้มงวดต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ตนเอง” เป็นการเรียนรู้จากเจตจำนงของชีวิต เพื่อเข้าใจเจตจำนงของโลกธรรมชาติ และจักรวาล

ภาคผนวก

บันทึกการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เพื่อทบทวนการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงพุทธของnode ชัยภูมิ

1. เวทีคืนข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแนวพุทธ

วันที่ 15 มีนาคม 2557 ณ ห้องประชุม กศน.อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

➤ โครงการแนวทางการจัดการน้ำลำห้วยหามแห ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

กรณีศึกษา บ้าน นกเจ้า บ้านโสกเชือก บ้านสระ ต.โนนกกอก อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ
การวิเคราะห์จุดแข็ง

- 1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย มีอะไรบ้าง
 - ความรู้ที่จำเป็น องค์ความรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนในการอยู่ร่วมกัน องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ องค์ความรู้ภูมิปัญญาสมุนไพร /การดูแลสุขภาพคนในชุมชน /ปัจจัยสี่
 - กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เครือข่ายการจัดการน้ำ จัดการที่ดิน พัฒนาดูแลสุขภาพที่มีอยู่ในชุมชน ส่งเสริมอาชีพที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เครือข่ายการจัดการน้ำ เครือข่ายการจัดการที่ดิน
 - กลไกการจัดการ และองค์กร ภาวีสันับสนุน สภาองค์กรชุมชน กองทุนวันละ 1 บาท ร่วมกัน 6 ชุมชน สวัสดิการชุมชน กองทุนขยะ พัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) องค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์กรชุมชน
- 2) จุดได้เปรียบของชุมชนคืออะไร ?
 - คณะทำงานที่วิจัยยังมีการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
 - พ่อวิรัช เป็นบุคคลตัวอย่างในชุมชน ไม่มีหนี้สิน ไม่ดื่มเหล้า
 - มีแหล่งวัฒนธรรม
 - มีแหล่งน้ำ แหล่งอาหารจากป่า
- 3) สิ่งที่ชุมชนทำได้ดี คือ
 - การรวมกลุ่มทำงานด้วยกันอย่างมีส่วนร่วม ถึงแม้จะสิ้นสุดงานวิจัยแล้ว ก็ยังสามารถรวมกลุ่มกัน และต่อยอดจากงานเดิม
 - กลุ่มแกนนำ 5-6 คน ถึงแม้จะมีวิธีคิดที่แตกต่างกัน แต่มีสิ่งที่เหมือนกันคือ อยากทำความดี ทำให้เกิดการรับฟังกัน นำไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน

4) ปัจจัยที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จคือ

- การหนุนเสริมของ node
 - การใช้หลักพุทธธรรม สร้างโอกาสให้เกิดการรับฟังกันและกัน
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
 - องค์ความรู้ของพ่อวิรัช มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง(ปลอดภัย)

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในอะไรของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ

- กลุ่มแกนนำ คนในกลุ่มคิดเอาเอง โดยขาดการมีส่วนร่วมในบางเรื่อง
- การจัดการด้านเอกสาร งานเอกสาร งานบันทึกข้อมูล อยากรพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการ

2) สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ

- การเมืองท้องถิ่น
- ข้อขัดแย้งที่จะก่อให้เกิดความแตกแยก

3) ปัจจัยที่ทำให้คุณภาพงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นลดลง

- หนี้สิน
- ความสามารถในการจัดการงานด้านเอกสาร การจดบันทึก
- ทีมวิจัยมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ
- การหวังพึ่งคนอื่นจากภายนอกมากเกินไป เช่น กรณีจำนำ จำนอง ควรมีการวิเคราะห์ชุมชน เช่น การบริโภคข่าวสาร ต่อครัวเรือน ต่อชุมชน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการร่วมกัน
- ขาดการพัฒนาคนทำงานรุ่นใหม่ในชุมชน โดยสร้างความสามารถให้แกนนำชุมชนทำได้เอง

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส และข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางเศรษฐกิจประเทศ/ โลก รวมถึงงบประมาณ เกิดการค้า การจำนำผลผลิตทางการเกษตร
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่น/ชุมชน ทำให้ชุมชนคิดเรื่องสิทธิของตนเองและชุมชนเพิ่มมากขึ้น
- เทคโนโลยีด้านการผลิต การตลาด การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย / การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกมีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผ่อนแรง

แลกเปลี่ยน

- บางทีแกนนำผิดพลาดในการบริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทำให้ทำลายความเชื่อมั่นของกลุ่ม ชุมชนเสื่อมศรัทธา ทำให้คนที่อยากทำงานเพื่อชุมชนเกิดความกลัว ขยาดไม่กล้า
- ภาพลบจากสิ่งเก่าๆ เราต้องสู้
- กลุ่มชุมชนควรมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหนุนเสริมอยู่ เพื่อป้องกันการถูกรังแก เอาัดเอาเปรียบ
- สร้างระบบการป้องกัน นำบทเรียนจากประสบการณ์เดิมมาเป็นแนวทางป้องกัน เช่น การออกกฎระเบียบ โดยให้หน่วยงานราชการเป็นผู้ประทับตรา

➤ โครงการกระบวนการแก้ไขปัญหานี้สินของชุมชน บ้านเคื้อพัฒนา ตำบลบ้านเคื้อ อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ

การวิเคราะห์จุดแข็ง

- 1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย มีดังนี้
 - ความรู้ที่จำเป็น ทุนจากชุมชน ต้นทุนบุคคล พระครู ผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้าน ทีมวิจัยชาวบ้าน ที่มีอยู่แต่คนในชุมชนไม่รู้ แต่พอ Node เข้ามาหนุนเสริมโดยกระบวนการหาข้อมูลในชุมชน เกิดการทำงานเป็นกลุ่ม เรียนรู้ทุนชุมชน ต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชุมชน น้ำ ลำห้วยหามแห มีแหล่งน้ำ 21 ไร่ ภูทูน จัดการบริหารจัดการทุนให้เกิดประโยชน์ ทั้งพื้นที่ คน 4 ชุมชน ซึ่งมีปัญหาเดียวกัน การหนุนเสริมของ Node ช่วยให้เราขับเคลื่อนงานร่วมกัน มีการจัดการย่อยระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล ช่วยสนับสนุนให้เราเกิดความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน มีการทำข้อมูล ปัจจุบัน มีองค์กรที่จะมาเอาข้อมูลที่เราทำ โดยเอาเงินมาแลก ทำให้ชุมชนแตกแยก จะนำเงินไปพัฒนาเอง โดยไม่มารวมกลุ่มกัน
 - กลุ่ม เครือข่าย เพื่อนนักวิจัย 4 ตำบล กลุ่มสมุนไพรรักษาไข้หวัด
 - กลไกการจัดการ และองค์กร ภาคีสนับสนุน เทศบาลตำบลท่าเคื้อ สสส./ สกว.

2) จุดได้เปรียบของชุมชน คือ

- ต้นทุนทรัพยากรบุคคล
- ต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติ
- ประเพณี วัฒนธรรมยาวนาน 221 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2336)
- กลุ่มยังมีความเข้มแข็ง ถึงแม้จะแตกต่างทางความคิดบ้าง แกนนำหลัก 7 คน ที่มีศักยภาพจัดการตนเองได้

3) สิ่งที่ชุมชนทำได้ดี คือ

- รักษาประเพณี วัฒนธรรมชุมชนได้ดี
- มีการสร้างผู้นำ มีสถานีวิทย์ชุมชน
- การรวมกลุ่ม และการมีประชาธิปไตย บริหารจัดการตัวเอง
- การเคารพกฎกติกาชุมชน การบริหารจัดการน้ำร่วมกันกับชุมชนบ้านหามแห
- มีการรักษาป่าชุมชน และการจัดการป่า

4) ปัจจัยอะไรที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - การให้โอกาส ความรู้
 - เป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษาที่ดี กระตุ้นให้ความรู้ นำข้อดีของนักวิจัยออกมา ซึ่งนักวิจัยยังไม่รู้จุดเด่น จุดด้อยของตัวเอง
 - ความบริสุทธิ์ใจของทีม Node ที่มอบให้เรา
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
 - ผู้นำทางศาสนา
 - เกิดกระบวนการคิดเป็น เกิดการลองผิด ลองถูก จนนักวิจัยเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความภาคภูมิใจในการทำงาน ผล งานสำเร็จ ทุกคนมีความสุข

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในอะไรของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ

- กระบวนการทำงานของทีม
- การเก็บข้อมูลพื้นฐาน การบันทึกข้อมูลชุมชน สำคัญคือการเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูลลำดับความคิดและนำเสนอได้เป็นระบบ
- การจัดเวที-การนำเสนอปัญหาของชุมชน
- การประสานงานในพื้นที่
- ความคิดเห็นของทีมวิจัย และตัวนักวิจัย

2) สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ

- การเมือง ศาสนา ความเชื่อ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของคนในชุมชน
- ผู้รู้ในชุมชน ที่มีทัศนคติไม่ดีกับทีมวิจัย เราควรหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง

3) ปัจจัยที่จะทำให้คุณภาพงานลดลง คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - เวลาในการประชุมที่ยาวนานระหว่างวัน เลิกค่ำมืด หลายคนมีภารกิจที่จะต้องไปทำ เลยทำให้หงุดหงิด บางครั้งก็ติดกลับสิ่งที่เรียนรู้อย่างที่มีประโยชน์มาทั้งวันกลับไม่ได้ประโยชน์ด้วย
 - ควรมีการสื่อสารสองทาง มีปฏิบัติการด้วย เช่น พลังกลุ่ม เพราะถึงความรู้สึกภาพของตัวเองออกมา
 - การใช้ภาษาบาลี หลักพุทธธรรม
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - เวลา ทีมวิจัยที่ไม่สามารถนัดหมายพร้อมกันได้หมด
 - คน
 - เงิน อย่าเอาเงินเป็นตัวนำ
 - การสื่อสาร สื่อสารผิดพลาด

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส ข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - โอกาส ชุมชนเกิดการรวมกลุ่ม หาทางออกร่วมกัน
 - ข้อจำกัด จากการเมือง การเลือกตั้ง ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน แต่ถ้าผู้นำเข้มแข็งก็จะคลี่คลายได้ แต่หากมีเลือกตั้งอีกก็ขัดแย้งอีก
- สถานการณ์ทางเศรษฐกิจประเทศ/ โลก รวมถึงงบประมาณ
 - โอกาส หาทางออก หรือหาทางรอดด้วยการวิจัยตนเอง
 - ข้อจำกัด นโยบายของรัฐบาล การค้า ชุมชนอ่อนแอ รอพึ่งภาครัฐ การนำเข้าข้าว ก่อให้เกิดหนี้สิน นโยบายการค้าเสรี ประชาคมอาเซียน เช่น เด็กใช้โทรศัพท์คุยกับเพื่อนต่างประเทศ โดยขาดการคิด วิเคราะห์
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่น/ชุมชนที่เกี่ยวข้อง
 - โอกาส ปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อ
 - ข้อจำกัด ชุมชนล้าหลัง ขาดความมั่นใจ คิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความคิดเห็นส่วนตัวสูง ไม่ยอมรับความคิดต่าง ใครคิดต่างเห็นเป็นคนต่างพวก แต่บ้านเดียวหากมีกรณีขัดแย้ง

จะมีการเรียกคุยทำความเข้าใจกันการกู้เงิน การพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเคารพเงินเป็นเทพเจ้า จน เจ็บ

- เทคโนโลยีด้านการผลิต การตลาด การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก
 - โอกาส ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผ่อนแรง จึงควรหันมาดูแลตัวเอง สุขภาพที่แท้จริง จากการนำพุทธธรรมมาใช้กับชีวิต สุขอยู่ที่เราว่ากันว่า “พอ”
 - ข้อจำกัด การตลาด หลอกให้เกิดความต้องการแล้วจัดจำหน่าย คนซื้อความสุขจากเทคโนโลยี เกิดวงจรหนี้จากกิเลส

แลกเปลี่ยน

- ศึกษาพุทธธรรม นำมาปรับใช้กับชีวิต นำเสนอกับเทศบาลและมีแผนลดเหล้าในงานศพ
- ทำบัญชีครัวเรือน
- ดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพร
- งดเหล้าในงานศพ งานศพปลอดเหล้า
- ปี 2557 จะทำงดเหล้าเข้าพรรษา ตรวจไตรกลีเซอไรด์ ตรวจคุณภาพตับ

- โครงการต่อเนื่องระยะที่ 2 โครงการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนหนองหอย โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 10 ต.กุ่มชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

การวิเคราะห์จุดแข็ง

- 1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนทีมวิจัย มีดังนี้
 - ความรู้ที่จำเป็น พยายามเข้าใจเด็ก ลดความคิดแบบผู้ใหญ่ รู้จักชุมชน คน ผู้ใหญ่ กระบวนการงานวิจัย เริ่มจากการหาข้อมูล ทุนทางสังคมในชุมชน ได้วางแผนการทำงานร่วมกัน
 - กลุ่ม เครือข่าย ครูไ้บ้าน การลงพื้นที่สัมภาษณ์พูดคุย รู้จักผู้ใหญ่ในชุมชนอบต. (หนุนเสริมกลุ่มจัดงานวันเด็ก) กลุ่มคนในชุมชน ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ พระสงฆ์ ครู Node คอยกระตุ้น ให้ความรู้ แนวทางในการทำงานที่ไม่ผิดเพี้ยนจากทิศทาง
 - กลไกการจัดการ และองค์กร ภาวีสสนับสนุน ผู้ใหญ่ใจดี ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ใหญ่เข้าใจเด็ก อยากเห็นเด็ก ๆ ลูกหลานทำความดี ผู้นำ วัด โรงเรียน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม

2) จุดได้เปรียบของชุมชนคือ

- ฐานของกลุ่มเยาวชนต้นกล้าที่ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2550 ที่ทำกิจกรรมกับเด็กเยาวชนในชุมชน
- มีผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมาร่วมกิจกรรมกับเด็ก สามารถให้คำปรึกษาหารือกับเด็กได้
- พื้นฐานการใช้ชีวิต มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

3) สิ่งที่ชุมชนทำได้ดี คือ

- ความตั้งใจ
- ผู้เฒ่าผู้แก่ให้การสนับสนุน

4) ปัจจัยอะไรที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - ช่วยกระตุ้น ชี้แนวทางที่ถูกต้อง
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
 - ทำงานควบคู่กับการค้นหาแนวทาง คน

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในอะไรของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ

- ทักษะกระบวนการคิดวางแผน การทำงานเพื่อชุมชน สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผนการทำงานด้วยตัวเอง
- การค้นหาแรงจูงใจ หรือต้นแบบให้กับเยาวชนในพื้นที่ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเยาวชน
- การใช้เทคโนโลยีในทางที่ดี มีประโยชน์กับผู้อื่น สังคม

2) สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ

- การบั่นทอนกำลังใจในการทำงานกันและกัน ควรมีการพูดคุยสื่อสารกันให้เข้าใจ

3) ปัจจัยอะไร ที่จะทำให้คุณภาพงานลดลง คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - ช่วงเวลาในการพัฒนาศักยภาพทีมวิจัย มีพื้นที่ เวทีให้เยาวชนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ นำเสนออย่างเป็นระบบ
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - ประสิทธิภาพในการทำกิจกรรม ทำให้ใช้เวลาในการชวนคิดชวนคุยนาน

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส ข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - โอกาส มีการเชื่อมประสานกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้มากขึ้น เช่น งานวันเด็ก
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่น/ชุมชนที่เกี่ยวข้อง
 - โอกาส ความหลากหลายกลุ่มคนในชุมชน ทั้งคนรวย คนจน พ่อค้าแม่ค้า ข้าราชการ
 - ข้อจำกัด กลุ่มคนรวยจะมีอิทธิพลทางความคิด ถ้าเค้าไม่สนใจหรือให้ความร่วมมือก็จะมีส่วนทำให้คนบางกลุ่มไม่ร่วมด้วย
- เทคโนโลยีด้านการผลิต การตลาด การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย /การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก
 - โอกาส การเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสาร
 - ข้อจำกัด เสพติดเทคโนโลยี แบ่งเวลาไม่ถูกต้อง

แลกเปลี่ยน

- การหาแรงจูงใจ รายปัจเจก กับกลุ่มที่จะช่วยกันขับเคลื่อน เชื่อมความสนใจที่แตกต่างกันให้ขับเคลื่อนไปด้วยกัน เอื้อให้เด็กเยาวชน ได้ค้นหาว่าอยากเรียนรู้อะไรในชีวิตนี้
- หลักพุทธธรรม การค้นหาจิตแท้ เกิดความเห็นชอบ เราทำหน้าที่แค่เอื้อ
- งานกีฬาสัมพันธ์ จัดในช่วงบุญจันท์ หาวิธีการให้เด็กได้ทำในสิ่งที่ชอบ คือ กีฬา แล้วได้ทำบุญไปด้วย จึงจัดแข่งขันกีฬาฟุตบอล
- ภายใต้งานวิจัยกลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้ได้เรียนรู้ หรือเกิดผลอะไรกับตัวเองบ้าง
- หาพื้นที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่เยาวชนเกิดความรู้สึกประทับใจ ตราตรึงใจ

➤ **โครงการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับม.ต้น
กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนศรีสง่า ต.นางแดด อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ**

การวิเคราะห์จุดแข็ง

- 1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ
 - ความรู้ที่จำเป็น เรื่องงานวิจัยเชิงวิชาการ ภูมิปัญญาเรื่องประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ การเกษตร ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ การแปรรูป ผลผลิตด้านการเกษตร จักสาน ทอเสื่อ ทอผ้า เลี้ยงไหม สมุนไพร ดัดผม เสริมสวย ช่างไม้ เฟอร์นิเจอร์ ด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ความรู้การจัดการดิน น้ำ ป่า

- กลุ่ม เครือข่าย เครือข่ายกลุ่มโรงเรียนในศูนย์ เครือข่ายโรงเรียนชานา เครือข่ายสมาคมศิษย์เก่าและผู้ปกครอง วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อสม. กศน. ตำบล
- กลไกการจัดการ และองค์กร ภาควิชาสนับสนุน คณะครูและนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง องค์กรการบริหารส่วนตำบล มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พืชภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)

2) จุดได้เปรียบของชุมชน คือ

- พื้นที่ของตำบลมีขนาดใหญ่ 22 หมู่บ้าน พื้นที่ต้นน้ำชี ดิน น้ำ ป่า สัตว์ มีความอุดมสมบูรณ์
- ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพ การหาของป่า อาหารป่า เห็ด ผักหวาน หน่อไม้ ผักพื้นบ้าน สัตว์ป่า ฟิน ถ่าน
- พื้นที่เหมาะแก่การเกษตร ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง มะม่วง ยางพารา มีแหล่งรับซื้อในชุมชน
- ความหลากหลายทางประเพณีวัฒนธรรม เนื่องจากมีผู้นอพยพมาจากหลากหลายที่เกิดการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตที่หลากหลาย
- ลักษณะภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว
- การคมนาคมสะดวกพอสมควร มีรถตู้ประจำทาง

3) สิ่งที่ชุมชนทำได้ดี คือ

- มีผลผลิตด้านการเกษตรตลอดปี เช่น มะม่วง กล้วย ผลไม้อื่นๆ ตามฤดูกาล และนอกฤดูกาล ไร่อ้อย มันสำปะหลัง
- การประกอบอาชีพเสริม เช่น ขายลอตเตอรี่ ขายอาหาร หาของป่าขาย เห็ด ผักหวาน หน่อไม้
- รักษาประเพณีดั้งเดิม บุญบั้งข้าวจี ประเพณีข้าวเปลือก ตามฮีต 12 คอง 14
- ความร่วมมือของคนในชุมชนในการทำงานเพื่อส่วนรวม เช่น บวร บ้าน วัด โรงเรียน

4) ปัจจัยอะไรที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ

- การหนุนเสริมของ node การดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ความรู้
 - การดูแลเอาใจใส่ ให้ความรู้ คำแนะนำ
 - ให้โอกาส เข้าร่วมกิจกรรม งบประมาณ

- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
 - พิมพ์งาน สรุป วิเคราะห์
 - จัดกิจกรรม เวที ประชุม ชี้แจงความเข้าใจ
 - ประสานงานกับภาคีเครือข่าย
 - ชุมชนให้ความร่วมมือ โดยร่วมกิจกรรม แนะนำให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ช่วยสอน ให้ความรู้
 - หน่วยงานให้ใช้สถานที่ อุปกรณ์ต่างๆ ให้โอกาสบุคลากรทำงาน
 - ประเด็นงานเป็นเรื่องที่สามารถส่งเสริมการฝึกอาชีพได้จริงของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง
 - มีความสอดคล้องกับแผนงาน นโยบายของโรงเรียนซึ่งเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะเรื่องการประกอบอาชีพ
 - สภาพพื้นที่การปฏิบัติงานเหมาะสมประกอบกับทีมงานมีความรู้ความชำนาญในเรื่องการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงหมู เป็ด ไก่ ปลา และปลูกพืช การทำนา และอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น การแปรรูปผลผลิต

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในอะไรของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ

- การส่งรายงานล่าช้า เนื่องจากไม่สามารถจัดสรรเวลาได้เหมาะสม
- การให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมในการฝึกอาชีพ ยังไม่เพียงพอกับการฝึกทักษะ เนื่องจากเด็กต้องเรียนหลายสาระวิชา
- ต้องอาศัยเวลาและต้องทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และต้องประสานความร่วมมือจากหลายฝ่าย
- การจัดทำแหล่งเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งหมด เช่น เรื่องเสริมสวย สมุนไพร การนวด งานช่าง การแปรรูป งานตัดเย็บเสื้อผ้า
- การเขียนเนื้อหาสาระในรายงานการวิจัยอาจไม่ครอบคลุมกิจกรรมที่ได้ดำเนินการทั้งหมด

2) สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ

- ให้โอกาส ไม่ควรนำข้อจำกัด ข้ออ่อนของทีมงานและภาคีต่างๆ มาวิพากษ์วิจารณ์
- หลีกเลี่ยงการโต้เถียงในเรื่องความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยเฉพาะความคิดเห็นทางด้านการเมือง

- หลีกเลี่ยงการสร้างเงื่อนไข ข้อจำกัดที่ทำให้ทีมงานรู้สึกอึดอัดคับข้องใจ ในการที่จะทำงานร่วมกัน
- หลีกเลี่ยงกระบวนการทำงานที่ทำให้เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน
- หลีกเลี่ยงการคอร์รัปชัน
- ไม่ควรครอบงำเวที และไม่เป็นประชาธิปไตย

3) ปัจจัยอะไร ที่จะทำให้คุณภาพงานลดลง คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - เอาใจใส่ติดตามงานตลอด
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - ความเอาใจใส่ไม่ต่อเนื่อง
 - ทีมงานมีภาระงานหลายเรื่องที่ต้องทำตามนโยบายของหน่วยงานและมีเวลาจำกัด
 - สภาพเศรษฐกิจของคนในชุมชนที่ต้องอพยพแรงงาน มีผลต่อกลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชน

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส ข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - โอกาส มีผลต่อการสร้างจิตสำนึกในเรื่องความรับผิดชอบต่อนอง การพึ่งตนเองและการเลือกตัวแทน(สส.) การซื้อเสียง คอร์รัปชัน / คนหันมาทำการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นเป้าหมายของประเด็นการวิจัยหน่วยงานต่างๆ หันมาสนใจอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้นและหาแนวทางช่วยเหลือ
 - ข้อจำกัด นโยบายภาครัฐเรื่องการรับจำนำข้าว ข้าวโพด มัน ทำให้กระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของครอบครัวเกษตรกรและกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เกิดหนี้สินและความคิดที่อยากจะเลิกทำอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนาเพื่อขายข้าว
- สถานการณ์ทางเศรษฐกิจประเทศ/ โลก รวมถึงงบประมาณ
 - โอกาส ทำให้เกษตรกรหันมาปรับปรุงอาชีพโดยพยายามลดต้นทุนการผลิต และหันมาร่วมมือกันในกลุ่มชุมชนมากขึ้นในทุกๆ ด้าน
 - ทำให้คนในชุมชนหันมาเอาใจใส่ วางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวรัดกุมมากขึ้น
 - หนุนเสริมให้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำได้ง่ายขึ้น

- ข้อจำกัด ราคาผลผลิตด้านการเกษตรตกต่ำสวนทางกับสินค้าอื่นๆ ทำให้ไม่คุ้มทุน รายรับน้อยกว่ารายจ่าย หนี้สินเพิ่มทำให้ต้องหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ นอกชุมชน
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่น/ชุมชนที่เกี่ยวข้อง
 - โอกาส เป็นโอกาสที่จะทำงานวิจัยที่ยึดหลักธรรมเข้ามาช่วยเสริมให้คนเกิดความร่วมมือ และทำให้สังคมสงบ
 - ข้อจำกัด ทำงานร่วมกันได้ยากขึ้น เนื่องจากเกิดความแตกแยกในสังคมทุกระดับ
- เทคโนโลยีด้านการผลิต การตลาด การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ที่จะมีผลต่อ การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)
 - โอกาส
 - หาคำความรู้จากสื่อในการนำมาพัฒนาด้านการประกอบอาชีพ
 - ขยายสินค้าได้ง่ายขึ้นในระบบเครือข่าย
 - งานวิจัยใช้ประเด็นการปรับตัว และวางแผนการเพาะปลูกให้ยืดหยุ่นได้ในภาวะโลกร้อน
 - ข้อจำกัด
 - เกิดช่องว่างระหว่างคนกับเทคโนโลยี ทำให้เกิดความห่างของผู้ปกครองกับเยาวชน
 - เยาวชนพุ่มเฟิยขึ้น ผู้ปกครองต้องจ่ายเงินมากขึ้น
 - มีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนที่รับสื่อไม่ดี ก่อให้เกิดปัญหามากขึ้น
 - เกษตรกรทำเกษตรได้ยากขึ้นจากภาวะโลกร้อน

แลกเปลี่ยนเพิ่มเติม

- โนนศรีสง่า ประสานภาคีระดับตำบล และอื่นๆ เพื่อนเป็นการเบิกทางให้ทีมงาน ดำเนินงานต่อ
- เตรียมการเรื่องพืช อาชีพ การปลูกผักหวานป่า พื้นที่ป่าถูกบุกเบิกทำพืชเศรษฐกิจ มัน อ้อย
- กันพื้นที่หลังโรงเรียน 2 ไร่ ปลูกพืชผัก ผักหวานป่า
- มีกลุ่มศิษย์เก่าวัยหนุ่มสาวมาช่วย
- โรงเรียนชาวนา สอนเด็ก
- ประสานประชาสัมพันธ์จังหวัด ตรวจสอบ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- หลักพุทธธรรม เราไม่ใช้สารเคมีในตัวเอง เพื่อน ดินน้ำป่า
- ทำกับกลุ่มหลายๆ กลุ่ม แล้วมาสรุปบทเรียนร่วมกัน ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ทำได้จริงไหม
- กระบวนธรรมยาตรา สอนให้คนช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน

- ถ้าจะวัดด้วยหลักธรรมอาจจะไม่เห็นชัด แต่มีอยู่แล้วในการทำงาน สิ่งที่เด่นคือเรื่องทางกายภาพ จัดประสบการณ์ให้เกิดอย่างต่อเนื่อง
- บางพื้นที่ทำได้ยากเพราะมีปัจจัยเร้าจากภายนอกสูง
- การใช้หลักพุทธมาทำงานเราได้ประโยชน์ทางโลก คุณภาพที่เข้าถึงความเป็นพุทธะ การรักษา สภาวะคน “ไม่จมไปเป็นผู้เป็น” ถ้าเป็นทีมวิจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้หลักพุทธธรรม จะจมอยู่กับ ข้อมูลความรู้ของตัวเอง ช่วงชิงโอกาสบางอย่างเพื่อให้มาอยู่ในการควบคุมของตัวเอง
- ในกรณีที่ใช้กระบวนการแบบพุทธ ซึ่งไม่ได้เป็นแค่กระบวนการแต่เป็นการเรียนรู้ในตัวเอง หลายโครงการพูดเรื่องการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งจะต้องมีการจัดความสัมพันธ์ ภายใน ศิล ควบคู่กันไป การหนุนเสริมของ Node

ความรู้สึกลดทอนท้าย

- ขอร้อง Node ที่กิจกรรมล่าช้า เนื่องจากว่าทีมวิจัยอยู่ในกรอบระเบียบราชการ
- สัมมาทิฐิ การเบียดเบียนทรัพย์สิน ฯลฯ ผิด เมื่อรู้ว่าอะไรผิด นั่นคือเราเห็นถูก
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เห็นเรียนรู้การทำงานของโครงการอื่นๆ

2. เวทีคืนข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแนวพุทธ
วันที่ 21 มีนาคม 2557 ณ ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

➤ โครงการอาหารและยา ตำบลนาเลี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

การวิเคราะห์จุดแข็ง ปัจจัยภายในของชุมชน ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย มีดังนี้

- ความรู้ที่จำเป็น
- กลุ่ม เครือข่าย
- กลไกการจัดการ และองค์กร ภาคีสนับสนุน ฯลฯ

สภาพพื้นที่ ผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญ ทรัพยากร การมีส่วนร่วม บวร วัฒนธรรม ประเพณี

2) จุดได้เปรียบของชุมชน คือ

- ทรัพยากรในพื้นที่ ป่าไม้ เขตอุทยานภูแลนคา น้ำตกตาดน้อย พืชสมุนไพร
- ประเพณีในชุมชน
- น้ำประปาภูเขา
- บ้าน วัด โรงเรียน

3) สิ่งที่ชุมชนทำได้ดี คือ

- การมีส่วนร่วม
- ประเพณี ความเชื่อ เป็นเครื่องมือเชื่อมโยง

4) ปัจจัยอะไรที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - ช่วยหนุนงานอย่างต่อเนื่องเป็นกันเอง แนะนำวิธีการต่างๆ เช่น เรื่องข้อมูลระบบวิจัย ทำให้เกิดความมั่นใจที่จะดำเนินงานต่อ
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
 - วัด บ้าน โรงเรียน
 - พื้นที่
 - นักวิจัยให้ความสำคัญ
 - แหล่งข้อมูล มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ

- องค์ความรู้
- การจัดการ
- กลุ่ม / เครือข่าย

2) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ

- ความเข้าใจภาษา
- ปัญหาการเมือง
- นโยบาย
- การแข่งขัน ค่านิยม การศึกษา อบรมฯ
- คนศึกษาศีลธรรมน้อย
- สื่อ เทคโนโลยีครอบงำเกินไป สื่อที่ไม่กรอง คนไม่ศรัทธา
- ขาดพละ 5

3) สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ

- การประสานงาน
- การเรียนรู้เทคโนโลยี
- การจัดการระบบ

4) ปัจจัยอะไร ที่จะทำให้คุณภาพงานลดลง คืออะไร ?

- การหนุนเสริมของ node
- ขาดที่ปรึกษาต่อเนื่อง การลำดับปัญหาอุปสรรค ไม่รู้อะไรก่อนอะไรหลัง ทำให้สะดุด ไม่รู้วิธีแก้ปัญหา
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - การรอคอย วิตกกังวล
 - นิเวศ ๕
 - นักวิจัยขาดประสบการณ์ทำวิจัย
 - อาชีพการงานแตกต่าง เวลา การศึกษา
- การมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน วัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีพื้นที่การเกษตรรวมของวัดที่ทำร่วมกัน พื้นที่ทำนา ข้าวพันธุ์หอมมะลิ

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส และข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - นโยบายทางการเมือง ที่ไม่แน่นอนเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงาน
- สถานการณ์ทางเศรษฐกิจประเทศ/ โลก รวมถึงงบประมาณ
 - เศรษฐกิจไม่ดี
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่น/ชุมชน
 - สังคมปัจจุบันพึ่งตัวเองน้อย

แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- มีความสนใจเรื่องสมุนไพร อาหาร ยา เพราะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ทั้งพืชอายุสั้น และพืชยืนต้น ที่จะเกิดประโยชน์ต่อลูกหลาน
- เห็นความครอบคลุมในการนำเสนองาน
- โครงการมีจุดเริ่มต้นจากอาจารย์กีฬา ช่วยประสานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ชัยภูมิให้ เน้นถึงภาพในอดีต ที่ในบ้านมีพืชผักสมุนไพรในบ้าน พึ่งตนเองได้ ผลไม้ตลอดปี ไม่ต้องซื้อขนม สุขภาพไม่เสีย แต่ปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้น คนมีปัญหาเรื่องสุขภาพ ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เน้นวัตถุดิบของ
- ให้ชุมชนมีพืชผักสมุนไพร คนในชุมชนมาใช้ร่วมกันได้ เป็นธนาคารเมล็ดพันธุ์ ยืมเมล็ดพันธุ์ได้ คาดหวังให้ชุมชนไม่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ปลูกหลายๆ อย่าง ไม่ต้องไปซื้อที่อื่น เพราะอาจจะปนเปื้อนสารพิษ สุขภาพแย่ รายจ่ายเยอะ โยมมีอยู่มีกิน พระก็ไม่อด ถ้าโยมยากจนพระก็อด ญาติโยมอยู่อย่างพอเพียง พออยู่พอกิน ทำบุญรู้จักทำบุญ
- นิเวศน์ เป็นอุปสรรคให้คนไม่อยากทำงาน ไม่ประพฤติดีความดี จะคอยพยายามกีดกันกันจิต เช่น จะเรียนก็ง่วงนอน ตามใจตนเอง พุ้งซ่าน รำคาญ หงุดหงิด ลังเล สงสัย ถ้าใครตัดนิเวศน์ได้ก็จะเจริญ ชาวบ้านมาทำกิจกรรม ก็ชวนคุย ต้องมีความอดทน ขยัน รู้จักใช้เงินให้คุ้มค่า ประหยัด ให้แม่ ให้ยาย จะได้เกิดความภาคภูมิใจ
- การขับเคลื่อนงาน การทำงานอะไรก็ตามต้องมีความจริงใจต่อกัน ทั้งกายและใจ สัจจะ ความสามัคคี ความอดทน การเสียสละจากทุกคน ถ้าเกิดอุปสรรค ก็ต้องขมอกขมใจ ทำสิ่งเหล่านี้ควบคู่กัน ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะเป็นผลสำเร็จ
- การวิเคราะห์ SWOT ทำให้เราเห็นตัวเอง คนเป็นที่พึ่งแก่ตน อย่ารอคอย หวังความช่วยเหลือจากผู้อื่น

➤ โครงการฟื้นฟูศรัทธาต่อการรักษาโรคหวัด โรคกระเพาะด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน
ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

การวิเคราะห์จุดแข็ง ปัจจัยภายในของชุมชน ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- ทรัพยากร อากาศ ป่าไม้ แหล่งน้ำ สมุนไพร
 - คน หลวงพ่อคำเขียน สุนโณ
 - คำสอนยามเช้า เทศนาผญา ให้อภัย ความขยันหมั่นเพียร สร้างจิตสำนึกรัก
สิ่งแวดล้อม
 - ปลุกป่า บวชป่า
 - พระวัดป่าสุคะโต
 - ดำเนินตามนโยบายหลวงพ่อคำเขียน
 - เครือข่ายกลุ่มองค์กรต่างๆ
 - ชาวบ้าน รวมกลุ่มกันง่าย ใจบุญใจกุศล
 - กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน
 - มีภูมิปัญญา มีกำลัง มีประสบการณ์ มีภูมิปัญญา สามารถสร้างหมอยารุ่นใหม่
ถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน และนอกชุมชนด้วยความมั่นใจ จนสามารถฟื้นฟู
ศรัทธาเรื่องสมุนไพร
 - การใช้สารเคมีลดลง
 - เดิมชุมชนไม่มีการใช้สมุนไพร และไม่ยอมรับ
- 1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ
- ความรู้ที่จำเป็น
 - กลุ่ม เครือข่าย
 - กลไกการจัดการ และองค์กร ภาคีสนับสนุน ฯลฯ
- 2) ปัจจัยอะไรที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ
- การหนุนเสริมของ node
 - ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
 - ความอดทนต่อกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากชาวบ้าน

- ทำงานอย่างต่อเนื่อง จนชุมชนเห็นความดี และเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทุกครั้ง

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ

- องค์ความรู้
- การจัดการกลุ่ม
- เครือข่าย
- สมาชิกมีข้อจำกัดเรื่องการออกเขียนได้ เวลาที่ไม่ตรงกัน ก็มีการทำความเข้าใจงานวิจัยก็มีงบประมาณสนับสนุนการทำกิจกรรม แต่สิ่งสำคัญคือศรัทธา

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส และข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - โอกาส
 - ส่งเสริมการผลิตพืชสมุนไพรอินทรีย์สากล
 - ส่งเสริมให้ใช้สมุนไพรในโรงพยาบาล
 - ผ่านการอบรมผู้ประเมินภายใน จากโครงการตลาด
 - สามารถผลิตยาเพื่อช่วยกันในชุมชน
 - ข้อจำกัด
 - หมอยาพื้นบ้านไม่มีใบประกอบโรคศิลป์จำกัดโอกาสทางการตลาด
 - ใบอนุญาตเภสัชกร หมอ
- สถานการณ์ทางเศรษฐกิจประเทศ/ โลก รวมถึงงบประมาณ
 - โอกาส
 - สมุนไพรมีโอกาสขยายการตลาด
 - น่าจะมีรายได้จากการปลูกมากขึ้น
 - เราหาวัตถุดิบในราคาถูกได้มากขึ้น เช่น จากประเทศลาว
 - ข้อจำกัด
 - การแปรรูปต้องมีทุน และมีขั้นตอนมาก เช่น อย. มาตรฐานต่างๆ

- เปิดประเทศ ประเทศอื่นนำยามาขายบ้านเรา ทางออก เราต้องมี
คุณภาพ มาตรฐาน จุดเด่น
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่น/ชุมชน
 - โอกาส
 - สภาพสังคม ปกติสุข จะเป็นโอกาสได้อยู่แล้วตามธรรมชาติ
 - ข้อจำกัด
 - การเมืองขาดเสถียรภาพ คนมีเงินน้อยลง ชาวต่างชาติไม่มาเที่ยว
- เทคโนโลยีด้านการผลิต การตลาด การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย ฯลฯ / การเปลี่ยนแปลง
ภูมิอากาศโลก
 - โอกาส
 - ขายสินค้าสมุนไพรทาง Social Network แม้เป็นเกษตรกร งานอิสระ
ทำที่บ้านแล้วแต่ว่าง การปรับปรุงข้อมูลผ่านเว็บไซต์ และเฟสบุ๊ค
 - ข้อจำกัด
 - คนใช้ Social Network ไม่เป็น ขาดโอกาสทางการตลาด ทางออกคือ
สำหรับคนที่ใช้ไม่เป็นต้องช่วยเหลือกันในกลุ่ม

แลกเปลี่ยน

- สนใจเรื่องการตั้งชมรม
 - เริ่มจากคนน้อยๆ ไม่รีบเร่ง ค่อยๆ ทำไปเรื่อย ๆ สม่่าเสมอ กิจกรรมจิตอาสา
ช่วยงานวัด งานธรรมยาตรา แซ่มีอแซ่เท้า ค่ายแฉะ ให้ความรู้ เน้นความ
สนุกสนาน ไม่ได้เอาเงินเป็นตัวตั้ง จัดทะเบียนเป็นกลุ่ม แต่ยังไม่ได้นั้นเรื่อง
ค้าขาย กลุ่มจะช่วยกันทำ แจกกันไปใช้ เหลือกก็เอาไปขาย
 - กลุ่มองค์กรสาธารณะประโยชน์ ซึ่งต้องมีประวัติการทำงานเพื่อสังคม กรณี
งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นก็สามารถนำไปอ้างอิงได้ จัดกับ พมจ. พัฒนา มีกองทุน
สวัสดิการสังคม ถ้าเกิดการออม แล้วช่วยเหลือคนในชุมชน ก็สามารถขอรับการ
สนับสนุนจาก พมจ.ได้ เช่น ออมสำหรับจัดสวัสดิการ 1,000 บาท ก็จะได้รับ
การสมทบอีก 1,000 บาท
- กลุ่มองค์กรเครือข่าย เช่น สภาเกษตรกร
- กองทุนส่งเสริมและคุ้มครองภูมิปัญญาไทย ซึ่งเราต้องทำฐานให้เข้มแข็งก่อน เช่น
วัดฤทธิพิ การทำที่ตาก โรงอบ ที่ได้มาตรฐาน
- การเชื่อมเครือข่ายงานวิจัย

➤ โครงการ การศึกษาคุณค่าไบโसेมา เพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านคุณธรรม บ้านกุดโจ่ง ตำบลบึงคล้า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

การวิเคราะห์จุดแข็ง ปัจจัยภายในของชุมชน ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ

- ความรู้ที่จำเป็น

- ชุมชนให้ความสนใจ และมีความรู้เรื่องไบโसेมาเป็นทุนเดิม เป็นโอกาสของโครงการในการค้นคว้าข้อมูล
- กลุ่มองค์กรอาชีพ ออมทรัพย์ สตรีแม่บ้าน อสม. มีการประสานการทำงานกันอย่างต่อเนื่อง ขอความร่วมมือได้ทุกเรื่อง การจัดงานในชุมชน
- ความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้นำมีศักยภาพในการเชื่อมประสาน
- ชุมชนมีความรัก สามัคคี ช่วยงานเพื่อส่วนรวม
- มีโอกาสได้รับเสด็จพระพี่นางเธอฯ กับสมเด็จพระเทพฯ ถือเป็นสิริมงคลกับหมู่บ้าน
- มีความอุดมสมบูรณ์แหล่งน้ำ ลำปะทาว
- การประสานความร่วมมือ บ้าน วัด โรงเรียน เช่น กิจกรรมงานบุญผะเหวด อาศัยความร่วมมือจากชุมชน
- ปลุกจิตสำนึกเรื่องการรักชุมชน อนุรักษ์โบราณวัตถุให้กับลูกหลาน ชุมชน เดิม ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของไบโसेมา ปัจจุบันนี้มีการช่วยกันดูแลรักษา ชุคเจอ ก็จะแจ้งทีมวิจัยให้ช่วยจัดการ
- มักคุเทศก์น้อยมีความเข้มแข็ง สามารถให้ข้อมูลผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมได้อย่างดี
- การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในการประชุมประจำเดือน ทีมวิจัยได้นำข้อมูลไปบอกเล่าให้กับชุมชน

- กลุ่ม เครือข่าย

- กลไกการจัดการ และองค์กร ภาควิชาสนับสนุน ฯลฯ

2) ปัจจัยอะไรที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ

- การหนุนเสริมของ node

- ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอข้อมูล หนุนเสริมข้อมูล
- เสริมทักษะความรู้ แนวคิดให้กับทีมวิจัย

- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ

- การอนุรักษ์วังปลา เป็นผลจากการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- เป็นชุมชนที่สงบสุข ปราศจากยาเสพติด อบายมุข เหล้า การพนันมีน้อยมาก เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพัฒนาด้านต่างๆ ได้ง่ายขึ้น

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- 1) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ
 - การจัดการกลุ่ม
 - ทีมวิจัยมีภาระงานมาก หลายคนมีตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน
 - เครือข่าย
 - อบต. ยังไม่เห็นความสำคัญด้านนี้ เช่น ป้ายบอกทาง จะเน้นการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- 2) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ
 - ทักษะการบันทึกข้อมูลของทีมวิจัย
 - ป้ายบอกทาง
- 3) สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ
 - การฝากข้อความในการสื่อสาร ประสานงาน เกิดความผิดพลาด ทีมวิจัยควรได้เข้าไปพูดคุยด้วยตัวเอง
 - ปัญหาใหม่ เช่น การท่องเที่ยวจะทำลายระบบนิเวศหรือไม่
 - การขัดแย้งกับชุมชน รู้จักถอยเพื่อทำความเข้าใจกันใหม่
- 4) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ที่ทำให้คุณภาพงานลดลง คือ
 - การหนุนเสริมของ node
 - การทำความเข้าใจโครงการในช่วงแรก มีเรื่องการประสานงานที่ผิดพลาด ทำให้การมีส่วนร่วมน้อย รับรู้ข้อมูลไม่ทั่วถึงกัน แต่หลังจากแตกกรอบ ก็มีส่วนร่วมชัดเจนมากขึ้น

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส และข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - ข้อจำกัด
 - ขาดการพัฒนาด้านสังคม พุทธธรรม การศึกษา เพราะเน้นการพัฒนาด้านอื่นมาก

- สถานการณ์ทางเศรษฐกิจประเทศ/ โลก รวมถึงงบประมาณ
 - ข้อจำกัด
 - ขึ้นลง ตามเศรษฐกิจประเทศ
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่น/ชุมชน
 - โอกาส
 - ชุมชนมีความพร้อม ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผู้นำมีภาวะผู้นำ และเป็นสมาชิกในโครงการฯ มีส่วนสนับสนุน
 - อาเซียน เปิดรับนักท่องเที่ยว เตรียมการมัคคุเทศก์น้อย
 - ข้อจำกัด
 - เรื่องภาษา ครูสอนภาษา
- เทคโนโลยีด้านการผลิต การตลาด การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย ฯลฯ / การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก
 - โอกาส
 - เผยแพร่ข้อมูลผ่านเฟสบุ๊ค
 - มีรายการทีวีให้ความสนใจ
 - ข้อจำกัด
 - คนเฒ่าคนแก่ไม่สามารถเข้าถึงสื่อทางเฟสบุ๊คได้ แต่ได้มีการหาแนวทาง

แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ดูเงื่อนไขที่เราทำได้ เช่น ทำสื่อไว้นำเสนอกับนักท่องเที่ยว เด็ก อาจารย์ มีความสามารถเรื่องการเล่นละคร ทำละคร ละครคุณธรรม
- พัฒนาเส้นทางไบเซมาเป็นเส้นทางเดินจงกรม
- หาจุดเด่นของชุมชนมานำเสนอ จำหน่าย
- ควรเก็บข้อมูล คนในชุมชนเกิดความรู้สึกนึกคิดเรื่องคุณธรรมผ่านไบเซมาหรือไม่อย่างไร

➤ โครงการ รูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3

โดยการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนหนองหญ้าปล้อง ต.นาฝาย อ.เมือง จ.ชัยภูมิ
การวิเคราะห์จุดแข็ง ปัจจัยภายในของชุมชน ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ

- ความรู้ที่จำเป็น

- ทีมวิจัยส่วนใหญ่เป็นครู มีความรู้เรื่องประสบการณ์ การเรียนรู้ การเรียนการสอน มีเทคนิควิธีการต่างๆ นำมาพัฒนา ส่งเสริม การอ่านของเด็กได้
- พี่สอนน้อง ศิษย์เก่า พี่ม.ปลาย มีวุฒิภาวะที่จะเข้าใจน้องได้ดี
- กลุ่มคุ้มลูกหลานอ่านหนังสือ ม.5 /6 /19 แบ่งเขตการปกครองเป็นคุ้มๆ ช่วยกันดูแลลูกหลาน อ่านหนังสือด้วยกัน

- กลุ่ม เครือข่าย

- สร้างเครือข่ายจากคนในชุมชน พี่ ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง หัวหน้าคุ้ม
- วัด 3 วัด ทุกวันพุธ พระจากวัดจะไปอบรมเด็กที่โรงเรียนเรื่องธรรมะคุณธรรมจริยธรรม อย่างต่อเนื่อง อิทธิบาท 4 ขวาวาธรรม

- กลไกการจัดการ และองค์กร ภาคีสนับสนุน ฯลฯ

- ประชุมพี่ ผู้ปกครอง หัวหน้าคุ้ม ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี มีการแต่งตั้งประธาน รองประธาน สังเกตจากสีหน้าพี่มีความรู้สึกภูมิใจ ดีใจที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยดูแลน้องๆ
- การจัดการหนังสือ ตอนแรกจะไปไว้ที่คุ้มแต่ละคุ้ม แต่จะห่างจากตัวเด็ก เรื่องการเก็บดูแลรักษาค่อนข้างยาก เป็นการสร้างภาระงานให้คนดูแล อยากให้หนังสือติดตัวเด็ก จึงให้เด็กทุกคนถือหนังสือติดตัวไว้ อ่านกับพี่ คุ้ม หัวหน้าคุ้มและนำไปแลกเปลี่ยนกัน
- จะมีการเซ็นชื่อรับรองการอ่านหนังสือของเด็ก วันที่อะไร เรื่องอะไร อ่านกับใครคนนั้นก็เซ็นรับรองให้ พี่ หัวหน้าคุ้ม

2) จุดได้เปรียบของชุมชน คือ

- จำนวนครัวเรือน สภาพพื้นที่หมู่บ้านอยู่ใกล้กัน ติดกัน เด็กสามารถเดินไปหากันได้ง่าย
- ชุมชนเชื่อว่าโครงการฯ นี้จะช่วยพัฒนาชุมชน
- ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

3) สิ่งที่ชุมชนทำได้ดี คือ

- การกำกับดูแลลูกหลานให้ได้อ่านหนังสืออย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

- รุ่นพี่มีความเข้มแข็งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
- วัด พระ ช่วยกระตุ้น ถามว่าวันนี้อ่านหนังสือหรือยัง

4) ปัจจัยอะไรที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - การติดต่อประสานงาน สนับสนุน การจัดเก็บข้อมูล การบันทึก รายงานข้อมูลที่มีความครอบคลุม
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
 - โรงเรียนได้กำหนดระยะเวลา ช่วงเวลา การอ่านหนังสือของเด็ก ชัดเจนและต่อเนื่องสม่ำเสมอ
 - ประเมินผลการอ่านหนังสือของเด็กดีขึ้น

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ

- องค์กรความรู้
 - หัวหน้าคุ้ม ผู้ปกครอง หูตาไม่ค่อยดี อายุมาก ทักษะการอ่านจะไม่ค่อยคล่อง ตะกุกตะกัก
- การจัดกรกลุ่ม
 - โรงเรียนไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้กับพี่ เช่น เกียรติบัตรให้พี่ คำชมเชยให้กับพี่ หรือหัวหน้าคุ้ม ยังน้อย และยังไม่ได้ดำเนินการ หรือ การเปิดเวทีให้พี่ หัวหน้าคุ้มได้สะท้อนเรื่องการสอนน้อง
- เครือข่าย
 - พี่ หัวหน้าคุ้ม มีภาระงานหลักของตัวเอง จะต้องบริหารจัดการเวลาพอสมควร

2) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ

- การประชุม สะท้อนข้อมูลการสอนน้อง เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา
- ปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

3) สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ

- พี่ หัวหน้าคุ้ม อย่าอ่านหนังสือให้น้องฟัง
- ไม่ฝืนใจให้เด็กอ่านหนังสือ ให้เด็กอ่านด้วยความเต็มใจ ภาคภูมิใจ ห้ามสร้างเงื่อนไขเชิงลบ เช่น อ่านหนังสือเสร็จแล้วจะพาไปเล่นเกม

4) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ที่ทำให้คุณภาพงานลดลง คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - การติดต่อประสานงานกันมีค่อนข้างน้อย แต่ก็มีคุณสมบัติต่อเนื่อง
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - บุคลากรในโรงเรียนมีการะงานค่อนข้างเยอะ ทั้งงานสอน งานธุรการ งานติดต่อประสานงาน
 - ยังไม่เห็นชุมชนใดๆ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น ประกวดการอ่าน สะท้อนความสามารถของชุมชนได้ระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถหาเทคนิควิธีการที่หลากหลาย

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส และข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - โอกาส
 - กรองเด็กที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และกำหนดกิจกรรมให้เด็กอ่านออกเขียนได้ภายใน 40 วัน โดยการแยกกลุ่มนี้ออกมาแล้วจัดกิจกรรมให้เด็กทั้งวัน ใครที่อ่านได้ก็กลับเข้าเรียนในห้องเรียนปกติ
 - ข้อจำกัด
 - นักการเมืองไทยไม่ลงทุนด้านการศึกษา เพราะเห็นผลช้า ไม่ส่งผลต่อการทำงานการเมือง
- เทคโนโลยีด้านการผลิต การตลาด การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย / การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก
 - ข้อจำกัด
 - เทคโนโลยีที่จะมาช่วยการอ่านมีน้อย และต้องลงทุนเยอะ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ต่อยอดการแข่งขันการอ่านหนังสือในงานสงกรานต์
- ครูไทย กำลังสอนภาษาคณิตศาสตร์ ครูฝรั่งกำลังสอนภาษาคณิตศาสตร์.....
- ครูสิงคโปร์ กำลังสอนนายกรัฐมนตรื ครูสิงคโปร์ เป็นได้ไม่ยาก แต่เป็นครูที่ดีได้ยาก
- อยากแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างโครงการวิจัยฯ และสามารถต่อกับองค์กร อื่นๆ ได้
- ทำอย่างไรให้ชุมชนหันมาพึ่งตนเอง

3. เวทีคืนข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแนวพุทธ

วันที่ 23 มีนาคม 2557 ณ ห้องประชุมศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

- โครงการ แนวทางลดรายจ่ายในครัวเรือน ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีส่วนร่วมชุมชนท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

การวิเคราะห์จุดแข็ง ปัจจัยภายในของชุมชน ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ

- ความรู้ที่จำเป็น
 - เริ่มจากปัญหา node มาช่วยเติมความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน เครื่องมือเก็บข้อมูล
 - ความรู้เรื่องงานวิจัย คำว่า “วิจัย” คือ “ค้นหา” อยู่ใกล้ๆ ตัวชาวบ้านเอง ซึ่งเป็นวิถีที่ดำรงชีวิตอยู่ ทุกเรื่องในชีวิตวิจัยได้หมด เช่น การปลูกผัก เมล็ดพันธุ์ วันที่ปลูก สิ่งสำคัญสุดคือ การจดบันทึก
 - ขั้นตอนการทำวิจัย
- กลุ่ม เครือข่าย
 - ในทีมวิจัย ในชุมชนเป็นญาติพี่น้องกัน รวมกลุ่มกันได้ง่ายขึ้น
 - พึ่งพาซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงาน ลดค่าใช้จ่ายในการทำงาน เช่น ขุดมัน เกี่ยวข้าว
 - ต่อยอด กลุ่มปุ๋ย กลุ่มสมุนไพรอินทรีย์
 - ช่วยงานค่ายเณร ธรรมยาตรา ทำน้ายา สมุนไพร
 - การรักษาศีล ๕

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

2) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- องค์ความรู้
 - ด้านการเกษตร ความรู้เรื่องลดการใช้สารเคมี
- การจัดการกลุ่ม
 - คนในครอบครัวไม่เข้าใจว่าทำอะไร เพื่ออะไร
 - คนในชุมชนไม่เข้าใจว่าทำอะไรกัน โดยเฉพาะในช่วงแรก ปัจจุบันดีขึ้น ส่วนใหญ่จะเข้าใจ แต่ก็มีบ้างบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจ

3) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ

- เรื่องลดการใช้สารเคมีในการเกษตร สมัครเป็นสมาชิกสมุนไพรรักษ์

4) สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง คือ

- หลีกเลี่ยงการปลูกมันสำปะหลัง ปลูกพืชที่บำรุงดินแทน ปลูกพืชผักกินได้ ไม่ใช่สอย

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส และข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - โอกาส คือ กองทุนกลุ่มต่างๆ ที่มีดอกเบี้ยต่ำ
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่นชุมชน
 - โอกาส
 - ปลูกสมุนไพรรักษ์ เป็นรายได้
 - การทำบัญชีครัวเรือน จะเห็นข้อมูลที่สำคัญ จำเป็น ไม่สำคัญ ไม่จำเป็น เช่น กาแฟ เหล้า หวย ทำให้อายตัวเองแล้วลดรายจ่ายที่ไม่สำคัญ ไม่จำเป็น ปัจจุบันทำบ้างไม่ทำบ้าง แต่ก็มีกำไรสู่กันฟัง
 - มีสติ การระลึกได้ งานวิจัยคือการเรียนรู้ ถ้ามีสติ จะเกิด สมานธิ ปัญญา

แลกเปลี่ยน

- นอกจากสมุนไพรรักษ์ ทางกลุ่มอยากทำเรื่องอื่นอีกหรือไม่ที่ทำให้สุขภาพดีขึ้น เช่น การกินอยู่ ลดรายจ่าย
- การทำน้ายาเนกประสงค์ เช่น น้ายาซักล้าง ซักผ้า สระผม แต่เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการทำเกษตร นาข้าว สวนยาง ไร่อ้อย มันสำปะหลัง ต้องค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป เนื่องจากมีภาระเรื่องหนี้สิน ที่ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนการทำเกษตรได้
- กลุ่มมีปัจจัยเอื้ออย่างไรที่คนไม่ค่อยตามกิเลส เช่น การทำบัญชีครัวเรือน
- การที่กลุ่มมีการนำมาพูดคุย มีส่วนกระตุ้นให้ทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างต่อเนื่อง
- การสร้างมาตรการเล็กๆ น้อยๆ ในชุมชนที่ช่วยกัน สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในจิตใจคน
- การทำบัญชีครัวเรือนช่วยให้เห็นการใช้จ่ายของตัวเอง และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายที่เกิดประโยชน์มากขึ้น ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
- วิถีชีวิตคนสมัยก่อน กับปัจจุบันต่างกัน เรื่องการทำตามกัน อยากมีอยากได้ตามเพื่อน เช่น รถยนต์
- ปัญหาการกู้ยืมเงินแล้วนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดหนี้สิน

- การทำงานในชุมชนมีเหตุปัจจัยหลายอย่าง ปัจจุบันกระแสนิยมมาแรง อยากได้อะไรจะมีจะเอาอะไรให้ชุมชนต้องดูพื้นฐานก่อนว่ามีความพร้อมที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริงไหม คนยังขาดสัจจะ ปรับความรู้ของคนในชุมชนก่อน ให้เค้าตระหนักถึงปัญหา ก่อนถ้าเอาเงินมาให้ทุกคนก็อยากได้ทั้งนั้น สร้างศรัทธา ความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน
 - การกล่าวคำสัจปณิธาน ให้สัจจะต่อหน้าพระ / คนเป็นประธานต้องมีสัจจะ และรักษาศีล 5
 - สร้างกฎกติกาในชุมชน ถ้าใช้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ ปิดไปไม่ให้รู้
- **โครงการ กระบวนการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ตามแนวทางแพทย์ทางเลือกแบบพึ่งตนเอง บ้านนาหนองทุ่ม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ**

การวิเคราะห์จุดแข็ง ปัจจัยภายในของชุมชน ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- 1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ
 - ความรู้ที่จำเป็น
 - กระบวนการทำงานวิจัย
 - การดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนเอง เป็นทางเลือก
 - กลุ่ม เครือข่าย
 - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานที่ ความรู้ ผู้อำนวยการ
 - แหล่งเรียนรู้ชุมชน ศูนย์เรียนรู้พึ่งตนเอง หิน ผา ฟ้า น้ำ ใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ
 - ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน เข้าร่วมประชุม รับฟัง ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
 - กลไกการจัดการ และองค์กร ภาคีสนับสนุน ฯลฯ
 - แบ่งกลุ่มมอบหมายการรับผิดชอบงาน เลือกจากกลุ่มจิตอาสาที่มีความสมัครใจ เขียนไม่เป็น พูดไม่เก่ง
- 2) จุดได้เปรียบของชุมชน คือ
 - ผู้นำให้การสนับสนุน
 - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาหนองทุ่ม
 - ประชุมก่อนทำงาน สรุปบทเรียน

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- องค์ความรู้
- การจัดการกลุ่ม
- เครือข่าย
 - องค์กรท้องถิ่น

2) อะไร คือ สิ่งที่ต้องปรับปรุง ?

- ปัญหาเรื่องการทำเอกสาร

3) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ที่ทำให้คุณภาพงานลดลง คือ

- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - การอ่านออกเขียนได้ การสื่อสาร การทำเอกสาร
 - ความไม่ต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส และข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

แลกเปลี่ยน

- ความรู้เรื่องการกินที่ส่งผลดูแลสุขภาพ เช่น เค็ม มัน หวาน มีผลต่อการปรับกิเลสอย่างไรบ้าง
 - ชวนให้นำไปปฏิบัติ ให้คนเกิดการตระหนักด้วยตนเอง ในการอยากปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการกิน
- จุดเปลี่ยน โครงการจิตอาสา กับ อสม. ทำอาหารกินด้วยกัน ได้ร่วมทำอาหารที่ดีกับสุขภาพ แลกเปลี่ยนกัน จิตอาสาหมุนเวียนกันมาเรื่อยๆ
- วัฒนธรรมองค์กร เสนอเมนูอาหารพื้นบ้าน
- ค่ายสุขภาพ กินอาหารมังสวิรัติ ดูแลกาย ก้าวขา
- ล้างพิษตับ
- แดกหน่วย หมอฝ่อง หมอนา หินผาฟ้า น้ำ
- เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลขอมาเข้าคอร์สดูแลสุขภาพ
- การให้ความรู้คนไข้เรื่องการไข้ยา คนจะไม่รับยามากขึ้น และหันกลับไปดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพร
- คนที่มาเติมใจมา คนที่ให้เติมใจให้ ดูแลเหมือนญาติ เกิดความเป็นพี่เป็นน้องกัน ค่ายมีความต่อเนื่องเครือข่ายรับรู้ร่วมกัน

➤ โครงการ ศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 :
กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกุดโง้งดงสวรรค์ ต.ท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ

การวิเคราะห์จุดแข็ง ปัจจัยภายในของชุมชน ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ

- เป้าหมายที่ชัดเจน ความรู้ที่จำเป็น เด็กอ่านไม่ออก
- ความมุ่งมั่น ตั้งใจของทีมวิจัย
- กลุ่ม เครือข่าย ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนกุดกระเหว
- กลไกการจัดการ และองค์กร ภาคีสนับสนุน ฯลฯ การดึงการมีส่วนร่วมของครอบครัว ให้ผู้ปกครองเอาหนังสือไปอ่านให้เด็กฟัง โรงเรียนเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น มาพูดให้ครูฟังเรื่องภาวะอารมณ์กับเด็ก ทดลองทำอาหารโดยการนำข้าวกล้องมาทำนม น้ำข้าวกล้องให้เด็กดื่ม แล้วให้เด็กทดลองอ่านหนังสือหลังการดื่มนม

2) จุดได้เปรียบของชุมชนคือ

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อเด็ก คือ เด็ก ครู ผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กการอ่านออกเขียนได้มากขึ้น จะทำอย่างไรให้เด็กอ่านได้ เพราะการอ่านเป็นจุดเริ่มของการเรียนในวิชาสาระอื่นๆ จึงยึดภาษาเป็นหลักให้สาระอื่น ฉะนั้นจะทำอย่างไร จึงยึดหลักการ 3 อ. อาหาร อารมณ์ อ่านหนังสือ แล้วจึงเริ่มทำการทดลอง

3) สิ่งที่ชุมชนทำได้ดี คือ

- 1.การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนทั้ง กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก 2.นักวิจัยให้ความร่วมมือ 3.ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจาก Node สกว. จึงทำให้วิจัยสำเร็จ ร่วมทั้งการศึกษาดูงานที่โรงเรียนกุดกระเหว เรื่องการศึกษา

4) ปัจจัยที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ

- การหนุนเสริมของ node
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
- วิสัยทัศน์ธรรม ลานธรรม อบรมก่อนเรียน 5 นาที

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- องค์ความรู้ การจัดการกลุ่ม โรงเรียนยังอ่อนเรื่องการบริหารจัดการ เพราะนักวิจัยไม่สามารถไปเลือกซื้อได้เอง เป็นการจัดหาจากผู้บริหาร
- ตัวเด็ก เพราะบริบทของครอบครัวเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน

2) อะไร คือ สิ่งที่ต้องปรับปรุง ?

- ความไม่ต่อเนื่องด้านอาหารเรื่องการทำน้ำข้าวกลองงอก จึงปรับมาเป็นการหุงข้าวกลองงอกให้เด็ก ๆ ทานแทนให้เป็นอาหารปกติทานทั้งโรงเรียน
- การบริหารจัดการภายใน เช่น การจัดซื้อหนังสือ สื่อ ควรมีการหารือกัน และจัดซื้อหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้มากขึ้น และต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส และข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย (ที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด)

- สถานการณ์ทางนโยบายและการเมือง
 - โอกาส นโยบายระดับประเทศมีผลต่อการขับเคลื่อน ส่งเสริมได้ดีต่อการทำงานพัฒนาเด็ก แต่ทั้งนี้การแข่งขันของเด็กก็เป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดในเวลาเดียวกัน โอกาสคือให้เด็กเรียนรู้
 - ข้อจำกัด เด็กกลุ่มเล็กๆ รวมทั้งประเด็นการเชื่อมต่อระหว่างวัยของครูรุ่นใหม่และรุ่นเก่า แต่มีการปรับกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องลานธรรมระหว่างครูกับเด็ก 2 วัน ในหนึ่งสัปดาห์เพื่อปรับเรื่องอารมณ์ก่อนการเรียนรู้ กิจกรรมลานธรรมจะช่วยปรับอารมณ์ให้พร้อมต่อการเรียน
- สถานการณ์ทางสังคม/ท้องถิ่น/ชุมชน
 - ข้อจำกัด ผู้ปกครองทำเกษตรเป็นหลักฐานะไม่ค่อยดี ไม่มีเวลาอ่านหนังสือให้ลูกฟัง หรือฟังลูกอ่านหนังสือ
- เทคโนโลยีด้านการผลิต การตลาด การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย ฯลฯ / การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก
 - โอกาส ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้งานวิจัยประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น เช่น การทำรูปเล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีรูปแบบที่สวยงามและดึงดูดให้คนที่เห็นอยากเปิดอ่าน

แลกเปลี่ยน

- ควรมีการเผยแพร่สิ่งที่โรงเรียนกุดโง้งให้กับโรงเรียนอื่นๆ โดยเฉพาะช่วงลานธรรม การปรับอารมณ์เด็ก ครู เพื่อให้พร้อมต่อการเรียนการสอน ทักษะที่ดีต่อกัน ความคิดต่อยอดของเด็ก
- นอกจากครูแล้ว ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ในชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

➤ **โครงการ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา:โรงเรียนลุ่มลำชีนิรมิตวิทยา ต.ลุ่มลำชี อ.บ้านเขว้า จ.ชัยภูมิ**

งานสำรวจชุมชน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สำรวจ 22 หมู่บ้าน พบแหล่งเรียนรู้ เลือก 4 แหล่ง คือ ทำไม้กวาดทางมะพร้าว

การวิเคราะห์จุดแข็ง บัณฑิตภายในของชุมชน ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1) สิ่งดี ๆ ที่เป็นศักยภาพ/ ทุนเดิม ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัย คือ

- ความรู้ที่จำเป็น
 - ความรู้ ความเข้าใจ และการเห็นความสำคัญของการวิจัย
 - ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานของตนเองภายในชุมชนท้องถิ่น
 - ความรู้เกี่ยวกับนิยมเชิงปฏิบัติการต่างๆ
 - ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- กลุ่ม เครือข่าย
 - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมวิจัยด้วยกันเอง
 - การได้มองเห็นแนวทางกลยุทธ์ในการทำงาน อุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้น บางอย่างตรงกัน บางอย่างไม่ตรงกัน
 - แหล่งเรียนรู้ 4 แห่ง ทำไม้กวาดทางมะพร้าว ไร่สวนผสม ปลุกผักทำนา ปลอดภัยเคมี ผู้ใหญ่บ้านนำความรู้มาเผยแพร่ลูกบ้าน เช่น การทำน้ำหมักชีวภาพ ทำพื้นที่ตัวเองเป็นตัวอย่าง
- กลไกการจัดการ และองค์กร ภาควิชาสนับสนุน ฯลฯ
 - การกำกับติดตามการทำงานให้ตรงตามขั้นตอน กระบวนการทำงาน
 - การจัดสรรวางแผนบริหารเวลาของทีมวิจัย

2) จุดได้เปรียบของชุมชนคือ

- เป็นชุมชนขนาดเล็ก
- มีความหลากหลายของอาชีพที่เป็นแหล่งเรียนรู้
- ชุมชนมีนิสัยรักการเรียนรู้ มีน้ำใจ แบ่งปัน
- พลังการเรียนรู้ของทีมวิจัย คณะครู ผู้อำนวยการ

3) สิ่งที่ชุมชนทำได้ดี คือ

- การเปิดรับสิ่งใหม่ๆ
- ความมีน้ำใจของผู้คนในชุมชน

4) ปัจจัยที่ทำให้ ชุมชนสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ คือ

- การหนุนเสริมของ node
 - ความเอาใจใส่ อย่างสม่ำเสมอ การหนุนงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง
 - การให้ความรู้ การช่วยตีความ การชี้ประเด็น การเพิ่มมุมมองต่อทีมวิจัย
 - การให้โอกาส การมีกลยุธามิตรต่อทีมวิจัย
- ความสามารถของทีมงาน / ชุมชน / หน่วยงานอื่นๆ
 - มีความรู้ มีการศึกษาในระดับที่ดี พอเป็นฐานความรู้ในการทำวิจัยได้
 - การติดตาม การกำกับดูแลของผู้บริหารโรงเรียน (หัวหน้าทีมวิจัย)

แลกเปลี่ยน

- ทุกๆ กิจกรรมที่อยู่ในโรงเรียน เช่น การเลือกหัวหน้าห้อง ประธานโรงเรียน การทำงานส่ง ชื่อสัตย์ ทำด้วยตัวเอง ไม่ลอกเพื่อน มีข้อตกลงร่วมกันทั้งครูและนักเรียน โดยครูอาจจะกำหนดจุดกติกาคร่าวๆ ให้เด็กคิด ตัดสินใจ เช่น การลอกงานกัน ถ้าจับได้ให้เข้าชั้นทั้งคู่
- การที่เด็กไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เริ่มให้เค้าเรียนจากชีวิตประจำวัน บวกเลขจาก การซื้อของ หลักกิโลเมตร ฯลฯ
- พ่อแม่เป็นครูคนแรกของครู ครูคนที่สองคือครูบาอาจารย์

การวิเคราะห์จุดอ่อน ปัจจัยภายในของชุมชน ที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่กล้าคิดใหม่ ต้องทำตามผู้นำสั่ง
- คำสั่งแรงกดดันที่ต้องรีบทำ

1) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ

- องค์ความรู้
 - มีองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นค่อนข้างน้อย
- การจัดการกลุ่ม
 - ยังขาดการกำกับติดตามที่ชัดเจน และต่อเนื่อง
- เครือข่าย
 - ยังขาดการวางแผนที่ชัดเจน
 - ภาระงานของกลุ่มมีมากจนบางครั้งต้องเลื่อนกิจกรรมที่ต้องทำออกไป งดการทำวิจัยไปบางช่วง
 - เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนโนนกุล อำเภอกอนสาร สวนยางพารา (ปลูกถั่ว ข้าวโพด ฯลฯ แทรกในสวนยาง)

2) สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ ขาดความสม่ำเสมอของการทำงาน

แลกเปลี่ยน การปรับเปลี่ยนมีความสำคัญอย่างไร

- การท่องเที่ยวเหมือนสมัยก่อนก็มีความสำคัญ เช่น การท่องเที่ยวคุณ สมัยก่อนมีนิทานเล่าต่อๆ กันมา เป็นธรรมชาติ
- การท่องเที่ยว กับการคิดแบบเป็นขั้นตอนกระบวนการ คิดวิเคราะห์ สืบค้นองค์ความรู้ ถึงแม้จะต่างชั่วคราว แต่จะสามารถหนุนเสริมซึ่งกันและกัน
- การท่องเที่ยวควรมีในเรื่องการอธิบายประเด็น
- ครู ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ในชุมชน บริบทชุมชน
- เงื่อนไขวัฒนธรรมประเพณี การเข้าถึงสื่อ เท่าทันสื่อ สอนให้รู้จักกฤตล กับอฤตล กระบวนการคิดแบบพุทธ
- สื่อ เกมทำให้คนรุ่นใหม่เริ่มแยกระหว่าง โลกเสมือนจริงกับโลกจริงไม่ออก
- การทำความเข้าใจ ระวังกำจัดอฤตล / สร้างเพิ่มพูนสิ่งที่เป็นกฤตล
- แยกให้เป็น ความคิด กังวล ถึงที่สุดก็ต้องปล่อย ถ้าแยกไม่เป็นจะป่วย
- วิจัยคน วิจัยพืช ทุกสิ่งอย่างเกี่ยวกับ การเรียนรู้ขอให้ไปทางธรรมชาติ โลกจะสวย ตัวหนังสือเป็นสื่อทำให้เราครุ่นคิด นิทานพื้นบ้านมีคติธรรมสอดแทรกอยู่